

การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร
เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต



เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุริยบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา
พฤษภาคม 2560

การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร
เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต



ปริญญาณพนธ์
ของ
วิมลรัตน์ รุกขวรกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา

พฤษภาคม 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร
เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต



เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุริยบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา
พฤษภาคม 2560

วิมลรัตน์ รุกขวรรกุล. (2560). การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารและการจัดการ

การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษา

ปริญญาานิพนธ์: อาจารย์ ดร.อัมพวัลย์ วิศวกรรมานนท์. อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกนารถ บุญวัฒน์กุล

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อพัฒนารูปแบบ และเพื่อประเมินรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร เป็นการสำรวจความต้องการจากกรรมการและสมาชิกชมรมคุ่มครองผู้บริโภคกรุงเทพมหานครจำนวน 250 คน โดยใช้แบบสอบถาม 2) ร่างกรอบแนวทางรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน 3) พัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาความคิดเห็นจากกรรมการและสมาชิกชมรมคุ่มครองผู้บริโภคกรุงเทพมหานครจำนวน 250 คน และ 4) ประเมินรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกจำนวน 7 คน และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 10 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกองค์ประกอบแหล่งเรียนรู้ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.50 ขึ้นไป

ผลการวิจัย พบว่า ความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชน ในด้านการพัฒนางานคุ่มครองผู้บริโภคในระดับชุมชน การจัดกิจกรรมการคุ่มครองผู้บริโภคในระยะยาว การเสริมสร้างให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และการสร้างความตระหนักถึงสิทธิผู้บริโภค อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) รูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครมี 3 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารจัดการองค์ประกอบประกอบด้วย เป้าหมาย นโยบาย แผนการบริหาร งบประมาณ โครงสร้าง/บุคลากร และการดำเนินงาน 2) การจัดกระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย สถานที่ สภาพแวดล้อม วัสดุอุปกรณ์ หลักสูตร เนื้อหา และผู้สอน และ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย การกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน การมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต และการเข้ากับวิถีชุมชน โดยกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านของแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$ ขึ้นไป) และผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ารูปแบบแหล่งเรียนรู้ที่ได้มีความเหมาะสม เป็นไปได้ที่จะนำไปใช้กับชุมชนในกรุงเทพมหานคร และเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค ในขณะที่กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นว่ารูปแบบแหล่งเรียนรู้ที่ได้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และเป็นไปได้ที่จะนำไปใช้กับชุมชนในกรุงเทพมหานคร

THE DEVELOPMENT OF COMMUNITY LEARNING CENTER MODEL AGAINST
CONSUMPTION IN BANGKOK FOR ENHANCING LIFELONG LEARNING



AN ABSTRACT
BY
WIMONRAT RUKKHAWORAKUL

Presented in Partial Fulfillment of the Requirement for the
Doctor of Education Degree in Educational Administration and Management
at Srinakharinwirot University

November 2017

Wimonrat Rukkhaworakul. (2017). **The Development of Community Learning Center Model against Consumption in Bangkok for enhancing Lifelong Learning.** Deissertation, Ed.D. (Education Administration and Management). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Dr. Ampawan Visavateeranon, Dr. Gumpanat Boriboon, Assoc. Prof. Dr. Chanoknart Boonwatthanakul.

The purposes of this study are to study the requirements of a community learning center against consumption in Bangkok, to develop a model of community learning center against consumption and to enhance lifelong learning and to evaluate the model. The study was conducted in four consecutive stages: 1) studying the requirements of the community learning center against consumption in Bangkok by using questionnaires of 250 committees and members of Consumer Protection Club Bangkok; 2) drafting frame of a model of community learning center against consumption to enhance lifelong learning by interviewing seven experts; 3) developing a model by using the questionnaires of two hundred and fifty samplings from committees and members of the Consumer Protection Club Bangkok; and 4) evaluating the model by focus group dialogue from seven experts and ten stakeholders. The statistical methods are frequency, percentage, mean and standard deviation. The researcher set criteria for the selection of elements of the model with mean scores of 3.50.

The results of this research are as follows; It was found that the sampling need for the community learning center in the area of development of consumer protection in community, the consumer protection activities in long-term period, the enhancing on strengthen of community and the supporting of awareness in consumer protection at the highest level (4.50). The model of a community learning center against consumption in Bangkok has three elements, i.e. 1) organization management which consisted of goal, policy, managing plan, budget, structure/personnel and operation 2) learning management which consisted of establishment, environment, equipment, curriculum, content and instructors and 3) activities management which consisted of the encouraging of learning in the community, development of the quality of life and aligned with the community way. The samplings agreed with the elements of model in the high level. (3.50 or above). The experts agreed that the model is appropriate, feasible to apply in communities in Bangkok and beneficial to consumers while the stakeholders agreed that the model was consistent with the needs of communities and feasible to apply in communities in Bangkok.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์นี้ สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องมาจากการควบคุม การให้คำปรึกษา และคำแนะนำ อย่างดียิ่งจากท่านอาจารย์ ดร. อัมพวัลย์ วิสวธีรานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก พร้อมด้วย อาจารย์ ดร. กัมปนาท บริบูรณ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกนารถ บุญวัฒน์กุล ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ปริญญานิพนธ์ และขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศักรินทร์ ชนประชา ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จตุพล ยงศรี ที่ได้กรุณารับเป็นประธานและกรรมการสอบปากเปล่า ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทั้งห้าท่านเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณารับเป็นผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมในการสนทนากลุ่ม การให้สัมภาษณ์ และตรวจเครื่องมือการวิจัย รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อันประกอบด้วย กรรมการและสมาชิกสมาคมผู้ชมรมคัมภีร์ของผู้นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาทในประเทศไทย ที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถาม ให้ ทำให้งานวิจัยนี้ได้รับข้อมูลอันเป็นประโยชน์ยิ่ง

นอกจากนี้ ความสำเร็จของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ มาจากแรงสนับสนุนและช่วยเหลือข้อมูล จากท่านเลขาธิการคณะกรรมการคัมภีร์ของผู้นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท (พลตำรวจตรี ประสิทธิ์ เฉลิมวุฒิศักดิ์) รวมทั้งการประสานงานกลุ่มตัวอย่างจากคุณจิตภัทร์ บุญสม ผู้อำนวยการส่วนประสานภาครัฐและเอกชน และคุณธະนัน วงศ์ปັນ ที่ได้กรุณาประสานงานให้เป็นอย่างดี รวมทั้งการเอื้อเฟื้อและช่วยเหลือข้อมูล แบ่งปันเอกสารที่จำเป็นจากพี่น้องในแขนงวิชาการศึกษาดลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รุ่นที่ 1 ผู้วิจัยซาบซึ้งในน้ำใจเป็นอย่างมาก

ในระหว่างการศึกษา ผู้วิจัยตั้งครมภ์จึงต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษเพื่อมิให้เกิดภาวะความดันโลหิตสูง ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อประจัน และคุณแม่แม่สุรีย์ รุกขวรกุล รวมทั้งคุณวิศิษฐ์ เติรยาภิรมย์ ที่ได้ดูแลและเอื้อเฟื้อความสะดวกในการทำปริญญานิพนธ์จนกระทั่งสำเร็จลงได้ด้วยดีทุกประการ คุณประโยชน์ประการใดอันเกิดจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้กับบิดามารดาผู้มีพระคุณ ทั้งสองท่าน รวมทั้งอาจารย์และมิตรสหายทุกท่านที่คอยช่วยเหลือเกื้อหนุนตลอดมา

วิมลรัตน์ รุกขวรกุล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	6
ความสำคัญของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
หลักการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ด้านการบริโภคของไทย.....	12
หลักการในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค.....	12
นโยบายตามแผนแม่บทการคุ้มครองผู้บริโภคแห่งชาติ ฉบับที่ 1.....	15
การส่งเสริมความรู้ให้แก่ผู้บริโภคของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค.....	21
การจัดหลักสูตรการเรียนรู้บูรณาการในสถานศึกษา.....	21
โครงการหนึ่งมหาวิทยาลัย หนึ่งชมรม.....	22
การจัดอบรมครู กศน. ทั่วประเทศ.....	22
การจัดตั้งสมาพันธ์ชมรมคุ้มครองผู้บริโภคกรุงเทพมหานคร.....	24
แนวคิดการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	25
ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	26
หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	28
แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	30
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนาแบบ.....	32
ความหมายของรูปแบบ.....	33
ประเภทและองค์ประกอบของรูปแบบ.....	34
หลักการพัฒนาแบบ.....	37
แนวคิดด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม.....	44

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	48
งานวิจัยในประเทศไทย.....	48
งานวิจัยและแนวทางดำเนินงานในต่างประเทศ.....	52
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	55
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค ในกรุงเทพมหานคร.....	55
ขั้นตอนที่ 2 สร้างกรอบแนวทางรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค ในกรุงเทพมหานคร.....	58
ขั้นตอนที่ 3 พัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร..	59
ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร.....	62
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการแหล่งเรียนรู้ ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร.....	65
ตอนที่ 2 ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกเพื่อการสร้าง กรอบแนวทางรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร	67
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อรูปแบบ แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร.....	68
ตอนที่ 4 สรุปผลการสนทนากลุ่มเพื่อประเมินร่างรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชน ด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร.....	84

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	118
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	118
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	118
การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย.....	119
อภิปรายผลการวิจัย.....	127
ข้อเสนอแนะ.....	135
บรรณานุกรม.....	137
ภาคผนวก.....	144
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	180

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 สรุปแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบที่จำเป็นในการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต	43
2 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค ในกรุงเทพมหานคร.....	66
3 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม.....	69
4 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรที่ต้องการ ในแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร.....	70
5 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อรูปแบบกระบวนการจัดการความรู้ที่ต้องการ ในแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร.....	73
6 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการ ในแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร.....	76
7 สรุปข้อมูลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่มีต่อร่างรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชน ด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	84
8 สรุปข้อมูลความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อร่างรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชน ด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	100

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	10
2 ร่างรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	41
3 รายละเอียดองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการองค์กรของแหล่งเรียนรู้ ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	80
4 รายละเอียดองค์ประกอบด้านกระบวนการจัดการความรู้ของแหล่งเรียนรู้ ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	82
5 รายละเอียดองค์ประกอบด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	83
6 ร่างรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับปรุงครั้งที่ 1.....	97
7 รายละเอียดองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการองค์กรของแหล่งเรียนรู้ ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับปรุงครั้งที่ 1.....	97
8 รายละเอียดองค์ประกอบด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับปรุงครั้งที่ 1.....	98
9 รายละเอียดองค์ประกอบด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับปรุงครั้งที่ 1.....	99
10 รูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต.....	111
11 รายละเอียดองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการองค์กรของแหล่งเรียนรู้ ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากการ ประเมินรูปแบบครั้งที่ 2 โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย.....	113

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
12 รายละเอียดองค์ประกอบด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากการประเมินรูปแบบครั้งที่ 2 โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย.....	115
13 รายละเอียดองค์ประกอบด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากการประเมินรูปแบบครั้งที่ 2 โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย.....	117
14 แสดงการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ภายหลังจากการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย.....	127



บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในปัจจุบันนี้ เป็นที่ทราบกันดีว่าการบริโภคมิใช่เป็นเพียงการกินหรือการใช้เพื่อยังชีพเท่านั้น แต่การบริโภคได้กลายเป็นวิถีในการดำเนินชีวิต ซึ่งผู้คนส่วนใหญ่ให้ความสนใจและกระทำต่อกันไป จนกระทั่งกลายเป็นสิ่งที่เรียกว่า “ความนิยมของผู้บริโภค” (Trend of Consumers) หากจะกล่าวให้เห็นภาพความนิยมหรือกระแสของผู้บริโภคให้ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างสินค้าเทคโนโลยีใกล้ตัว ยกตัวอย่างเช่น กรณีโทรศัพท์เคลื่อนที่ไอโฟน ที่เพียงแค่มีข่าวว่าจะออกรุ่นใหม่สู่ตลาด ก็สามารถทำให้เกิดกระแสของผู้บริโภค ที่เรียกตัวเองว่า “สาวกไอโฟน” ขึ้นมากมายในหลายพื้นที่ทั่วโลก โดยกลุ่มผู้บริโภคที่เรียกตัวเองว่าสาวกไอโฟนนั้นจะเริ่มจับกลุ่มกัน ทำการหาข้อมูล เขียนข้อมูล (Review Information) และส่งต่อข้อมูลเกี่ยวกับสินค้านั้น ทั้งในลักษณะที่มาจากความชื่นชอบและทั้งในทางตรงกันข้าม จากนั้นจะมีการเผยแพร่ข้อมูลต่อกัน (Sharing information) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งต่อข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นช่องทางสำคัญช่องทางหนึ่งที่ทำให้เกิดกระแสปรากฏการณ์การบริโภคในวงกว้างโดยใช้เวลาเพียงแค่นี้ไม่กี่วินาทีเท่านั้น จากที่กล่าวมาข้างต้น เป็นเพียงการหยิบยกตัวอย่างสินค้าขึ้นมาเพียงแคกรณีเดียวเท่านั้น โดยในความเป็นจริง ยังมีสินค้าและบริการใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในตลาดโลกอยู่ทุกชั่วโมง ไม่นับรวมถึงสินค้าและบริการที่มีอยู่ก่อนหน้านี้ และกระจายตัวอยู่ในกระแสสังคมมาก่อนแล้ว

นอกจากนี้ การบริโภคในปัจจุบัน ยังกลายเป็น “การลงทุนขั้นที่หนึ่ง” ของชีวิต กล่าวคือ เมื่อผู้คนที่ต้องการจะเจริญก้าวหน้าในการเรียนหรืออาชีพการทำงาน คนส่วนใหญ่คิดว่าควรจะต้องยกระดับหรือพัฒนาคุณสมบัติด้านต่างๆ ของตนให้สูงขึ้น ยกตัวอย่างเช่น พัฒนาศักยภาพด้านภาษา ด้านคอมพิวเตอร์ หรือวิชาชีพเฉพาะด้าน เพื่อจะได้มีโอกาสได้เข้าเรียนหรือทำงานในตำแหน่งที่ได้ค่าตอบแทนสูงขึ้น ดังนั้น เพื่อที่จะได้ก้าวไปยังสถานภาพที่ตนเองต้องการ ทำให้ผู้บริโภคต้อง “ลงทุน” เพื่อไปสมัครเรียน ซึ่งค่าใช้จ่ายมีตั้งแต่หลักร้อยจนกระทั่งหลักแสน หรือหากว่าต้องการจะมีสุขภาพและรูปร่างที่ดี มีผิวพรรณไบรอันงดงาม ก็จะต้อง “ลงทุน” เพื่อสมัครเข้าคอร์สใช้บริการฟิตเนส สปา หรือบริการสกินออกกำลังกาย เพื่อจะได้มีสุขภาพ ผิวพรรณหน้าตา และรูปร่างที่ดีตามต้องการ หรือหากต้องการจะปรับเปลี่ยนใบหน้าให้ดูดีขึ้น เพื่อความมั่นใจในการเข้าสังคม ก็จะต้องลงทุนไปทำศัลยกรรมกับแพทย์ เป็นต้น

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า มนุษย์ทุกคนที่เกิดมา จำเป็นต้องบริโภค ทั้งเพื่อยังชีพ และเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง โดยการบริโภคจะเริ่มตั้งแต่เกิดจนตาย มนุษย์

ทุกคนจึงมีสถานะเป็นผู้บริโภคโดยกำเนิด ยิ่งไปกว่านั้นคือ มนุษย์ทุกคนล้วนแล้วแต่มีประสบการณ์ในการบริโภคอย่างเข้มข้น เนื่องจากกว่าที่มนุษย์แต่ละคนจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ต่างก็ต้องเคยผ่านวงจรการบริโภคมาแล้วเป็นพันเป็นหมื่นครั้ง แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามนุษย์ทุกคนจะมีประสบการณ์ในการบริโภคค่อนข้างมาก แต่ในความเป็นจริง พบว่าผู้บริโภคยังขาดความรู้ในการบริโภคที่ถูกต้อง กล่าวคือ การบริโภคในแต่ละวันไม่ได้เกิดจากการตัดสินใจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้ แต่กระทำไปเพราะความเคยชินหรือกระทำตามกันเป็นกระแส ซึ่งประเด็นนี้มีสถิติเรื่องร้องเรียนของผู้บริโภคจำนวนมากในระยะเวลา 8 เดือนที่ผ่านมา นับตั้งแต่เดือนตุลาคม 2558 ถึงพฤษภาคม 2559 ที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (2559: 1) พบการร้องทุกข์ด้านการบริโภคที่ศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์สายด่วน 1166 ของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีจำนวนสูงถึง 29,906 ราย ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสามารถแก้ไขปัญหาให้แล้วเสร็จในช่วงเวลาดังกล่าวเพียง 2,117 ราย คิดเป็นมูลค่าที่ผู้บริโภคได้รับการชดเชยความเสียหายจำนวน 11,935,124.90 บาท โดยขณะนี้อยู่ระหว่างแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้บริโภคส่วนที่เหลืออยู่

เมื่อวิเคราะห์เรื่องร้องเรียนของผู้บริโภคดังกล่าว พบว่าสาเหตุของความเสียหายร้อยละ 40 เกิดจาก “ความไม่รู้” รองลงมาเกิดจาก “ความประมาท” “ความเคยชิน” และ “กระทำตามกระแสสังคม” ตามลำดับ แม้ว่าสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้พยายามประชาสัมพันธ์แนวทางการคุ้มครองสิทธิของตนเองให้แก่ผู้บริโภคมาตลอดระยะเวลากว่า 37 ปี โดยหวังว่าผู้บริโภคจะสามารถนำข้อมูลที่ได้รับไปใช้ในการคุ้มครองดูแลตนเอง แต่สิ่งที่พบคือ สถิติการร้องเรียนไม่ลดลง แต่มีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นทุกปี ข้อเท็จจริงนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริโภคไทยยังประสบปัญหาเกี่ยวกับความรู้ด้านการบริโภค เมื่อตรวจสอบไปยังสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค พบว่ามีโครงการเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้บริโภคค่อนข้างมาก โดยในระหว่างเดือนตุลาคม 2558 ถึงพฤษภาคม 2559 สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้ดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การคุ้มครองผู้บริโภคไปยังประชาชนผู้บริโภคทั่วประเทศทั้งสิ้น 219,270 ครั้ง จำแนกได้เป็นการเผยแพร่เอกสาร แผ่นพับ วิดีทัศน์ และวารสาร สคบ. สาร ให้แก่ผู้บริโภคและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั่วประเทศ รวมทั้งจัดให้มีการเผยแพร่ข่าวประชาสัมพันธ์ บทความ ภาพกิจกรรม ผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค www.ocpb.go.th รวมทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ รายวัน และยังมีการจัดนิทรรศการในลักษณะ Roadshow ไปยังสถานที่ต่างๆ ทั่วประเทศอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. 2559: 3) อย่างไรก็ตาม การถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้บริโภคในลักษณะการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ด้านการบริโภคในชุมชนยังไม่ปรากฏชัดเจน น่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การถ่ายทอดความรู้ไปยังผู้บริโภคในชุมชนยังไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร ทั้งที่ผู้บริโภคในระดับล่าง

และกลางของประเทศไทยมีอัตราส่วนค่อนข้างมาก และเป็นกลุ่มที่ถูกเอารัดเอาเปรียบได้ง่าย เนื่องจากการเข้าไม่ถึงสื่อต่างๆ ที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้จัดไว้

จากการค้นคว้า พบว่าในประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศได้เล็งเห็นถึงปัญหาเกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้บริโภคในชุมชนเช่นกัน จึงได้นำไปสู่การรวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและเรียนรู้กันเองในกลุ่มผู้บริโภค เช่น สมาคมแม่บ้านโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น หรือ United Consumers Club ของประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ซึ่งสมาชิกในกลุ่มจะนำข้อมูลข่าวสารทั้งที่ได้รับจากแหล่งข้อมูล และจากประสบการณ์ส่วนตัวมาแลกเปลี่ยนกัน ร่วมกันวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ และเผยแพร่องค์ความรู้ดังกล่าวสู่สมาชิกในกลุ่ม นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมเพื่อคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคของตนเองอย่างเข้มแข็ง มีการเรียกร้องให้ภาครัฐต้องสั่งเรียกคืนสินค้าบางชนิดที่ทางกลุ่มได้รับข้อมูลอันน่าเชื่อถือได้ว่าสินค้านั้นเป็นอันตราย (Product Recall System) เป็นต้น (อัครพงษ์ เวชยานนท์. 2550: ออนไลน์) กล่าวได้ว่าในกลุ่มประเทศเหล่านั้นมีกระบวนการเรียนรู้ของผู้บริโภคที่เข้มแข็ง และสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ผู้บริโภคด้วยตัวของผู้บริโภคเองได้ แต่สำหรับประเทศไทย การคุ้มครองผู้บริโภคยังเป็นภาพของการที่ภาครัฐพยายามหาทางใช้อำนาจทางกฎหมายเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิของประชาชนผู้บริโภคทั่วประเทศอยู่

อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทย ยังมีองค์กรจำนวนหนึ่งที่พยายามทำหน้าที่เป็นผู้แทนของผู้บริโภคในภาคประชาชน กล่าวคือ มีการจัดตั้งมูลนิธิและสมาคมต่างๆ ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ยกตัวอย่างเช่น มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค สมาคมพิทักษ์ประโยชน์ผู้บริโภค สมาพันธ์ชมรมคุ้มครองผู้บริโภคกรุงเทพมหานคร เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งชมรมคุ้มครองผู้บริโภคประจำชุมชนต่างๆ และในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาอีกจำนวนหนึ่ง เช่น ชมรมพิทักษ์สิทธิผู้ประกันตน ชมรมหนีบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคล ชมรมคุ้มครองผู้บริโภคเชียงใหม่ ชมรมคุ้มครองผู้บริโภคโรงเรียนมัธยมสิริวัณวรี และสมาพันธ์ชมรมคุ้มครองผู้บริโภคกรุงเทพมหานคร เป็นต้น ซึ่งองค์กรภาคประชาชนและชมรมเหล่านี้ ก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมให้ผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองตามสิทธิอันพึงมีพึงได้ของผู้บริโภค เพื่อส่งเสริมและประสานงานให้ผู้บริโภคและองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคต่างๆ มีส่วนในการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อส่งเสริมการศึกษาและวิจัยด้านการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคไปสู่ชุมชน และเพื่อร่วมมือกับองค์กรการกุศลอื่นๆ ดำเนินกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ ทั้งนี้ การรวมกลุ่มของผู้บริโภคภาคประชาชนสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ (1) การรวมกลุ่มและจัดตั้งเป็นองค์กรภาคประชาชน องค์กรเอกชน มูลนิธิ สมาคม ที่มีการจดทะเบียนจัดตั้งและมีกรรมการบริหารตามวาระ และ (2) การรวมกลุ่มและจัดตั้งเป็นชมรม ทั้งชมรมในชุมชนและสถานศึกษา ซึ่งมีความเป็นทางการน้อยกว่าประเภทแรก แต่อย่างไรก็ตาม การรวมกลุ่มทั้งสองประเภทล้วนเป็นการรวมกลุ่มเพื่อทำ “กิจกรรมเพื่อผู้บริโภค” ทั้งสิ้น กล่าวคือ

องค์กรภาคประชาชนที่จดทะเบียนเป็นสมาคม และได้รับการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 (ราชกิจจานุเบกษา. 2541: 13) จะสามารถดำเนินการเพื่อช่วยเหลือผู้บริโภคในทางกฎหมายได้ โดยกรณีที่ผู้บริโภคไม่ต้องการใช้สิทธิร้องเรียนผ่านหน่วยงานภาครัฐ ก็อาจให้องค์กรเหล่านั้นเจรจาไกล่เกลี่ยและฟ้องคดีแทนได้ ส่วนองค์กรประเภทที่สอง จะเน้นไปที่การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ และถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้จัดส่งไปให้ เพื่อส่งต่อไปยังชุมชนของตนเอง รวมถึงจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักให้แก่คนในชุมชนให้รู้จักรักษาสิทธิของตน

แม้ว่าประเทศไทยจะมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้ความรู้แก่ผู้บริโภคทั้งภาครัฐและภาคประชาชน แต่ความรู้ดังกล่าวยังไม่เข้าถึงประชาชนในระดับชุมชนเท่าที่ควรจะเป็น ซึ่งสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการความรู้ด้านการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทยได้เป็น 2 ด้านหลัก (สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค.2558: 2) ดังนี้

1. ขาดการบริหารและการจัดการความรู้ที่เหมาะสม พบว่าขณะนี้ มีเพียงการจัดหลักสูตรการเรียนรู้สำหรับเด็กที่เรียนในระดับมัธยมเท่านั้น โดยสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้ร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการจัดทำสาระการเรียนรู้ด้านการบริโภคเข้าสู่หลักสูตรการศึกษาพื้นฐานระดับช่วงชั้นที่ 3-4 แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์สำหรับเด็กที่กำลังเรียนในระดับชั้นที่ต่ำกว่านั้น และไม่มีหลักสูตรการบริโภคสำหรับผู้ใหญ่ ซึ่งปัญหาสำคัญคือ “กลุ่มผู้ใหญ่” ซึ่งถือเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีกำลังซื้อสูงที่สุด และคนในกลุ่มนี้เมื่อเทียบกับกลุ่มวัยอื่น ถือว่ากลุ่มผู้ใหญ่เป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีฐานจำนวนกว้างที่สุด แต่สิ่งที่พบคือ กลุ่มผู้ใหญ่ยังไม่ได้รับการจัดการความรู้ที่เหมาะสม และเพียงพอที่จะรู้เท่าทันการบริโภคในยุคปัจจุบันนี้ได้

2. ขาดแคลนแหล่งการเรียนรู้ด้านการบริโภค พบว่า ขณะนี้ประเทศไทยยังไม่มีแหล่งเรียนรู้ด้านการบริโภคที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการบริโภคของคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนขาดการปฏิสัมพันธ์ในการหาความรู้และแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ขาดศูนย์กลางที่จะก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านการบริโภคของคนในชุมชน และด้วยความสำคัญของการเรียนรู้ด้านการบริโภคดีที่กล่าวไว้ข้างต้นว่า การบริโภคเป็นเรื่องของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย ดังนั้นการเรียนรู้ด้านการบริโภคจึงควรจะเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงจะมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อมนุษย์ ซึ่งเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ที่ผู้บริโภคมีความเข้มแข็ง เช่น ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรป พบว่ามีการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ด้านการคุ้มครองผู้บริโภคมานานแล้ว โดยมีลักษณะเป็นศูนย์การเรียนรู้ มีการจัดแสดงนิทรรศการ ผลการวิจัย คำเตือน และข้อแนะนำต่างๆ เกี่ยวกับการบริโภคให้ปลอดภัย มีการจัดประชุมระดมสมองเพื่อจัดการปัญหาด้านการบริโภคในกลุ่มแม่บ้านและผู้สนใจเป็นระยะ ซึ่งประเทศไทยอาจนำแนวทางดังกล่าวมาเป็น

แบบอย่างในการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ด้านการบริโภคโดยปรับใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะและความต้องการของผู้บริโภคในประเทศไทยต่อไป

ดังนั้น หากประเทศไทยจะเกิด “แหล่งเรียนรู้ผู้บริโภคชุมชน” ที่ทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการเรียนรู้ด้านการบริโภคของประชาชนในท้องถิ่น ก็ย่อมจะเป็นนวัตกรรมที่ดีที่นำไปสู่การถ่ายทอดความรู้ไปยังผู้บริโภคในระดับครัวเรือนและชุมชน สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนผู้บริโภคทั่วประเทศ ทำให้ผู้บริโภคสามารถดูแลตัวเองได้ตั้งแต่เกิดจนตาย และการเรียนรู้ดังกล่าวไม่มีวันจบสิ้นตราบดีที่มนุษย์ยังคงต้องตื่นขึ้นมาและยังคงต้องมีการบริโภคในวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละชุมชน

ในการนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาหัวข้อ “การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” โดยมีแนวคิดที่ว่า “การจัดการศึกษาตลอดชีวิตด้านการบริโภค จะช่วยให้ผู้บริโภคมีความรู้ สามารถดูแลปกป้องตัวเอง และนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีได้” และสอดคล้องกับแนวคิดในบันทึกว่าด้วยการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Memorandum on Lifelong Learning) ซึ่งคณะกรรมการการยุโรป (European Commission) ได้นำเสนอเมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2000 ไว้ว่า “การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการลงทุนระยะยาว เพื่อสร้างความเฉลียวฉลาดให้แก่ประชาชน” (สนอง โลหิตวิเศษ. 2548: 13; อ้างอิงจาก Viviane Rading. 2000) และเนื่องจากการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นเรื่องตั้งแต่เกิดจนตายของมนุษย์ และจะต้องดำรงสถานะผู้บริโภคทุกวันตั้งแต่ตื่นนอนจนจบจนเข้านอน ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่าจำนวนผู้บริโภคในประเทศไทยที่อยู่ในความรับผิดชอบดูแลของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีสูงถึงกว่า 66.4

ล้านคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2558: ออนไลน์) และจากการระดมความเห็นร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาคประชาชน และนักวิชาการสาขาต่างๆ เห็นว่าวิธีการที่จะทำให้การคุ้มครองผู้บริโภคเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมดูแลผู้บริโภคทุกคนในชาติได้ **รัฐควรสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้บริโภคอย่างยั่งยืน ให้ผู้บริโภคสามารถปกป้องดูแลตัวเองได้ตามสิทธิผู้บริโภคที่มีตามกฎหมาย ด้วยการให้ความรู้แก่ผู้บริโภคและสนับสนุนให้ภาคประชาชนมีความเข้มแข็ง** (สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. 2554: 1) ซึ่งการให้ความรู้แก่ผู้บริโภค จะมีใช่เป็นเพียงการให้ความรู้เฉพาะการศึกษาในระบบหรือการศึกษานอกระบบตามที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้เคยดำเนินการไว้เท่านั้น แต่เป็นเรื่องที่จะต้องจัดให้เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะความรู้ด้านการคุ้มครองผู้บริโภคไม่เคยหยุดนิ่ง จำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ไปตลอดทุกระยะช่วงวัยของชีวิต ซึ่งการเรียนรู้ดังกล่าวจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยแก้ไขปัญหาคาความไม่รู้ของผู้บริโภคอันเป็นสาเหตุหลักที่จะนำไปสู่ความเดือดร้อนของผู้บริโภคได้ สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ว่า

“การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตั้งแต่ก่อนเข้าเรียนไปจนวัยชรา เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้มีงานทำ เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ประชาธิปไตย และความสามัคคีกลมเกลียวในสังคม การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความหมายแตกต่างกับการปฏิบัติดั้งเดิมที่การศึกษาจะไปสิ้นสุดเมื่ออายุสิบหก สิบแปด หรือยี่สิบเอ็ดปี บุคคลไม่ต้องเรียนในโรงเรียนเท่านั้น แต่อาจเรียนในที่ทำงาน และในที่ต่างๆ เช่น ครอบครัว ชุมชน และอื่นๆ หน้าที่ในการเรียนรู้ รวมถึงผู้เรียนเอง พ่อแม่ ครู นายจ้าง สหภาพแรงงาน องค์กรการกุศล และองค์กรเอกชน องค์กรสาธารณะ ฯลฯ” (สนอง โลหิตวิเศษ. 2548: 5)

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. เพื่อประเมินรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

ความสำคัญของการวิจัย

1. ข้อมูลความต้องการแหล่งเรียนรู้ด้านการบริโภคของประชาชนในกรุงเทพมหานคร และลักษณะของความรู้ด้านการบริโภคที่จำเป็นในยุคปัจจุบันนี้ที่ได้รับจากงานวิจัยนี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาการจัดการความรู้ด้านการบริโภคที่เหมาะสมกับประชาชนไทย และสามารถนำไปขับเคลื่อนการเรียนรู้สำหรับผู้บริโภคได้จริง

2. รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ผู้บริโภคชุมชนนี้ จะทำหน้าที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ผู้บริโภคไทยที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน บริบทของชุมชน และสถานการณ์การบริโภคในปัจจุบัน การจัดแหล่งเรียนรู้ผู้บริโภคชุมชนจะสามารถทำให้ผู้บริโภคซึ่งไม่มีความรู้หรือรู้ไม่เท่าทันสภาพธุรกิจในปัจจุบัน ได้รับความรู้และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างรวดเร็ว ทำให้สามารถปกป้องคุ้มครองสิทธิของตนได้อย่างทันท่วงที ส่งผลให้ความเดือดร้อนของประชาชนลดน้อยลง การร้องเรียนน้อยลง และทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นอย่างยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยผู้วิจัยได้สำรวจความต้องการแหล่งเรียนรู้ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ด้านการบริโภค

ของไทยในปัจจุบัน เพื่อนำไปสร้างเป็นรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ผู้บริโภคมุขชนใน กรุงเทพมหานคร ซึ่งขอบเขตของการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เนื้อหาของการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ผู้บริโภคมุขชน เพื่อส่งเสริม การศึกษาตลอดชีวิตของผู้บริโภค ภายใต้การสนับสนุนข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครอง ผู้บริโภค โดยศึกษาระยะสำคัญ 3 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1.1 ด้านการบริหารจัดการองค์กร
- 1.2 ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้
- 1.3 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

2. พื้นที่ทำการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาจากชุมชนในกรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 50 เขต ตามพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยได้จัดแบ่งเขตออกเป็น 6 กลุ่ม เพื่อการบริหารและการพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพทางกายภาพ และการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคมในแต่ละกลุ่ม ได้แก่ (สภากรุงเทพมหานคร. 2557: 1)

2.1 กลุ่มกรุงเทพกลาง ประกอบด้วย เขตพระนคร เขตดุสิต เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขต ดินแดง เขตห้วยขวาง เขตสัมพันธวงศ์ เขตพญาไท เขตราชเทวี เขตวังทองหลาง

2.2 กลุ่มกรุงเทพใต้ ประกอบด้วย เขตปทุมวัน เขตบางรัก เขตสาทร เขตบางคอแหลม เขตยานนาวา เขตคลองเตย เขตวัฒนา เขตพระโขนง เขตสวนหลวง เขตบางนา

2.3 กลุ่มกรุงเทพเหนือ ประกอบด้วย เขตจตุจักร เขตบางซื่อ เขตลาดพร้าว เขตหลักสี่ เขตดอนเมือง เขตสายไหม เขตบางเขน

2.4 กลุ่มกรุงเทพตะวันออก ประกอบด้วย เขตบางกะปิ เขตสะพานสูง เขตบึงกุ่ม เขตคันนา ยาว เขตลาดกระบัง เขตมีนบุรี เขตหนองจอก เขตคลองสามวา เขตประเวศ

2.5 กลุ่มกรุงเทพมหานครเหนือ ประกอบด้วย เขตธนบุรี เขตคลองสาน เขตจอมทอง เขตบางกอก ใหญ่ เขตบางกอกน้อย เขตบางพลัด เขตตลิ่งชัน เขตทวีวัฒนา

2.6 กลุ่มกรุงเทพมหานครใต้ ประกอบด้วย เขตภาษีเจริญ เขตบางแค เขตหนองแขม เขตบางขุน เทียน เขตบางบอน เขตราชพฤกษ์บุรีณะ เขตทุ่งครุ

3. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

3.1 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาดูชีวิต การศึกษาผู้ใหญ่ และการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อศึกษาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบแหล่งเรียนรู้ไปใช้ และความเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค จำนวน 7 คน จำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

3.1.1 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาดูชีวิต เป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือเป็นผู้มีประสบการณ์ในด้านการจัดการศึกษาดูชีวิต และมีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท จำนวน 3 คน

3.1.2 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือเป็นผู้มีประสบการณ์ด้าน การจัดแหล่งเรียนรู้ การสร้างเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ พิพิธภัณฑสถานเรียนรู้ หอศิลป์ มากกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน

3.1.3 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการบริโภคและคุ้มครองผู้บริโภคไม่ต่ำกว่า 10 ปี จากหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 คน

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาลักษณะรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และเป็นไปได้ที่จะนำไปใช้กับชุมชนในกรุงเทพมหานคร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.2.1 ประชากร คือ คณะกรรมการและสมาชิกชมรมคุ้มครองผู้บริโภค กรุงเทพมหานคร จาก 50 เขต ที่ผ่านการอบรมความรู้ด้านการบริโภคอย่างสม่ำเสมอ เคยเข้าร่วมงานของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และได้รับการขึ้นทะเบียนรายชื่อไว้กับสมาพันธ์ชมรมคุ้มครองผู้บริโภคกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 800 คน

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ คณะกรรมการและสมาชิกชมรมคุ้มครองผู้บริโภค กรุงเทพมหานครที่ได้เข้าร่วมดำเนินการโครงการเผยแพร่ความรู้ด้านการบริโภค เพื่อให้ได้ข้อมูลความต้องการแหล่งเรียนรู้ด้านการบริโภค และรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และเป็นไปได้ที่จะนำไปใช้กับชุมชนในกรุงเทพมหานครอย่างแท้จริง จาก 50 เขต เขตละ 5 คน จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนารูปแบบ หมายถึง การหาวิธีการบริหารและจัดการแหล่งเรียนรู้ ซึ่งเป็นเครื่องมือหนึ่งในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้แก่คนในชุมชน โดยในงานวิจัยนี้ เป็นการสร้างรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านการบริโภคให้แก่ประชาชนในชุมชน และเป็นสถานที่แลกเปลี่ยนข้อมูลและองค์ความรู้ระหว่างประชาชนในชุมชน

2. แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค หมายถึง พื้นที่ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้ความรู้ในด้านการบริโภคให้แก่ผู้บริโภค โดยให้มีการจัดพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ มีการจัดสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสถานการณ์การบริโภคในปัจจุบัน มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และมีพื้นที่สำหรับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้บริโภค มีการจัดกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ไปยังผู้เรียน

3. รูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค หมายถึง องค์ประกอบที่แสดงถึงกระบวนการพัฒนาและบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนในด้านการบริโภค ประกอบด้วยสาระสำคัญ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การบริหารจัดการองค์กร กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4. การบริหารจัดการองค์กร หมายถึง การดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนและกำกับดูแลองค์กรแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับวิถีชุมชน โดยมีลักษณะของการบริหารจัดการ 6 ด้าน ได้แก่ 1) เป้าหมาย 2) นโยบาย 3) แผนการบริหาร 4) งบประมาณ 5) โครงสร้างและบุคลากร และ 6) การดำเนินงาน

5. กระบวนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การเลือกวิธีการหรือเทคนิคในการจัดให้มีการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ อันก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่าย โดยมีลักษณะของกระบวนการจัดการเรียนรู้ 6 ด้าน ได้แก่ 1) สถานที่ 2) สภาพแวดล้อม 3) วัสดุอุปกรณ์ 4) หลักสูตร 5) เนื้อหา และ 6) ผู้สอน

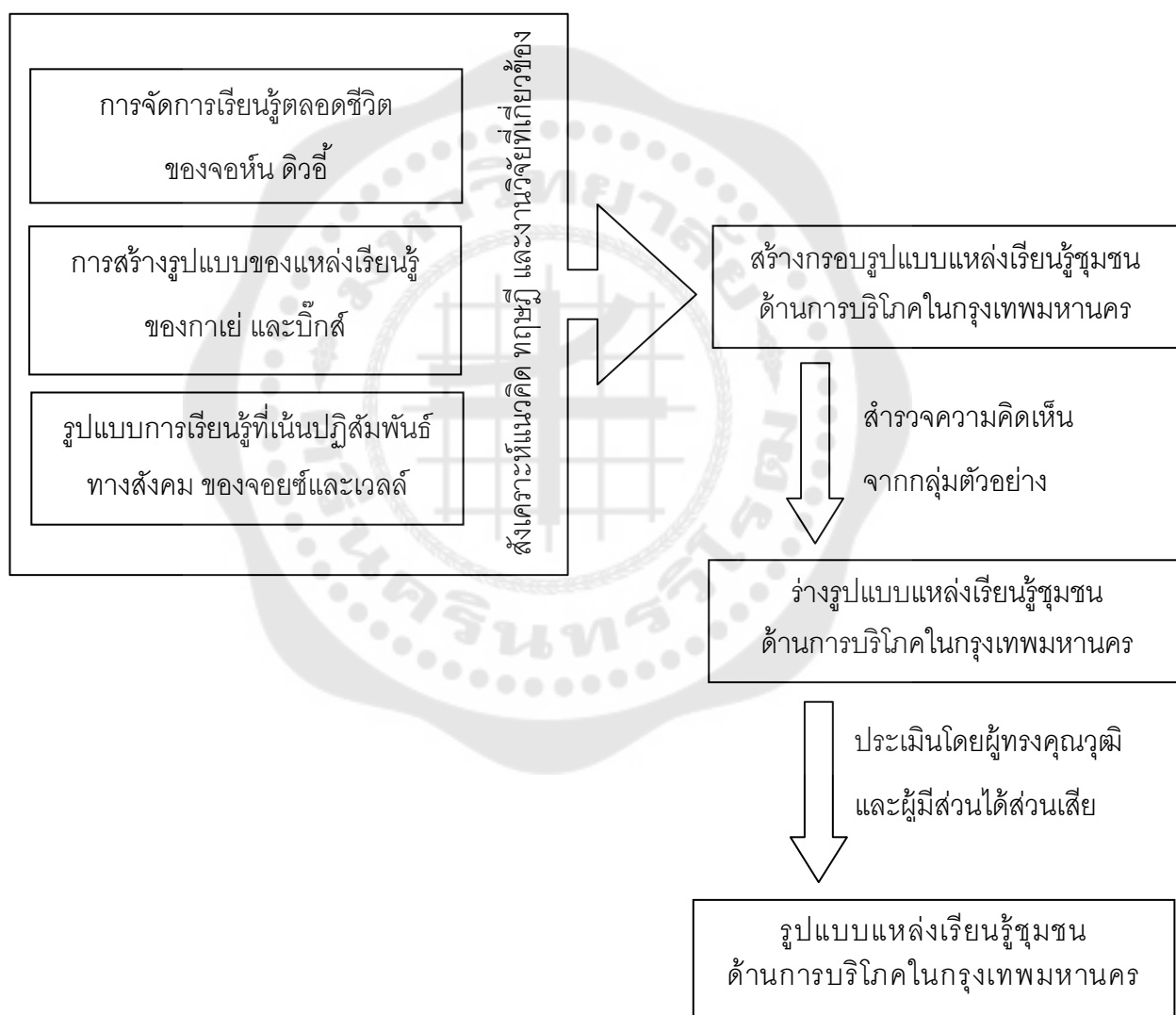
6. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การจัดหัวข้อการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ฝึกการปฏิบัติจริง ซึ่งจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแผนการเรียนรู้นั้นๆ โดยกิจกรรมการเรียนรู้มีลักษณะ 3 ด้าน ได้แก่ 1) กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน 2) มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต และ 3) เข้ากับวิถีชุมชน

7. การเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่บุคคล โดยใช้หลักการถ่ายทอดความรู้ และแลกเปลี่ยนจากประสบการณ์ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้บุคคลได้รับความรู้ และสามารถนำความรู้นั้นไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) แนวคิดในการสร้างรูปแบบของแหล่งเรียนรู้ของกาเย่และบีกส์ (Gagne and Biggs) และหลักในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของจอยซ์และเวลล์ (Joyce and Weil) เป็นแนวทางในการศึกษา เพื่อนำไปสร้างรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร โดยมีกรอบแนวคิดดังแผนภาพประกอบ 1

แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย



ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สำหรับแนวทางในการพัฒนารูปแบบ “แหล่งเรียนรู้ผู้บริโภคมุขชนในกรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปการศึกษาเป็น 6 ตอน ดังหัวข้อต่อไปนี้

ตอนที่ 1 หลักการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ด้านการบริโภคของไทย

1. หลักการในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค
2. นโยบายตามแผนแม่บทการคุ้มครองผู้บริโภคแห่งชาติ ฉบับที่ 1

(พ.ศ.2556-2560)

ตอนที่ 2 การส่งเสริมความรู้ให้แก่ผู้บริโภคของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

1. การจัดหลักสูตรการเรียนรู้บูรณาการในสถานศึกษา
2. โครงการหนึ่งมหาวิทยาลัย หนึ่งชมรม
3. การจัดอบรมครู กศน. ทั่วประเทศ
4. การจัดตั้งสมาพันธ์ชมรมคุ้มครองผู้บริโภคกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 3 แนวคิดการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1. ความหมาย
2. หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

1. ความหมาย
2. องค์ประกอบและประเภทของรูปแบบ
3. หลักการพัฒนารูปแบบ

ตอนที่ 5 แนวคิดด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศไทย
2. งานวิจัยและแนวทางดำเนินงานในต่างประเทศ

ตอนที่ 1 หลักการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ด้านการบริโภคของไทย

แนวคิดด้านการคุ้มครองผู้บริโภคของไทยมีจุดกำเนิดนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 โดยได้รับการพัฒนาให้เป็นรูปธรรมจนกระทั่งได้รับการบัญญัติเป็นพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งประกอบไปด้วยหลักกฎหมายที่จะใช้ในการคุ้มครองผู้บริโภค การกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจ รวมทั้งได้กำหนดหลักการและนโยบายเกี่ยวกับการเผยแพร่ความรู้ด้านการบริโภคไว้ด้วย ทั้งนี้ หลักการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ด้านการบริโภคของไทย มีหลักฐานปรากฏชัดเจนใน 2 ลักษณะ ได้แก่ (1) หลักการในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค และ (2) นโยบายตามแผนแม่บทการคุ้มครองผู้บริโภคแห่งชาติ ฉบับที่ 1 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. หลักการในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค

นโยบายเกี่ยวกับการบริโภคของไทย ได้เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 โดยมีเจ้าหน้าที่ของสหพันธ์องค์การผู้บริโภคระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นองค์การอิสระที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง จัดตั้งโดยสมาคมผู้บริโภค ของประเทศต่างๆ รวมตัวกันมีสำนักงานใหญ่ อยู่ที่กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ ได้เข้ามาชักชวนองค์การเอกชนในประเทศไทยให้มีการจัดตั้งสมาคมผู้บริโภคขึ้นเช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ แต่ไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากองค์การเอกชนของประเทศไทยในขณะนั้นยังไม่พร้อมที่จะดำเนินงาน อย่างไรก็ตามสหพันธ์องค์การผู้บริโภคระหว่างประเทศก็ไม่ได้ย่อท้อ ได้ส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาชักชวนอีกหลายครั้ง จนกระทั่งในครั้งที่ 3 องค์การเอกชนของประเทศไทยได้รับการชักชวน ได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อการศึกษาปัญหาของผู้บริโภคมีชื่อว่า กรรมการศึกษาและส่งเสริมผู้บริโภคในปี พ.ศ. 2514 และได้มีวิวัฒนาการเรื่อยมาในภาคเอกชน รวมทั้งได้ประสานงานกับภาครัฐบาล จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2519 รัฐบาลสมัย คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี ได้จัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคขึ้นคณะหนึ่ง โดยมีรองนายกรัฐมนตรี พลตรีประมาณ อติเรกสาร เป็นประธานกรรมการชุดดังกล่าว แต่ภายหลังได้สลายตัวไปพร้อมกับรัฐบาลในยุคนั้นตามวิถีทางการเมือง (สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. 2554: 1)

รัฐบาลสมัยต่อมาซึ่งมี พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรีได้เล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการคุ้มครองผู้บริโภค จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคขึ้นอีกครั้งโดยมีรองนายกรัฐมนตรี นายสมภพ โหตระกิตย์ เป็นประธานกรรมการการปฏิบัติงานโดยอาศัยอำนาจของนายกรัฐมนตรี และศึกษาหามาตรการการถาวรในการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งในหลักทางสาระบัญญัติ และการจัดองค์กรของรัฐเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค จึงได้พิจารณายกร่างกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครอง ผู้บริโภค และรัฐบาลได้นำเสนอต่อรัฐสภา ซึ่งมีมติเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ให้เป็นกฎหมายได้ รัฐบาลจึงได้นำร่างขึ้นบังคับมทูลซึ่งได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตราเป็นพระราชบัญญัติได้ตั้งแต่วันที่ทรงลงพระปรมาภิไธย เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2522

และประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษเล่มที่ 96 ตอนที่ 72 วันที่ 4 พฤษภาคม 2522 มีผลการใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ 5 พฤษภาคม 2522 เป็นต้นมา (สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. 2554: 2)

การประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ได้กำหนดหลักการไว้เป็นสำคัญ จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 1. เพื่อกำหนดสิทธิของผู้บริโภค 2. เพื่อกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจ 3. เพื่อกำหนดให้มีการจัดตั้งองค์กรของรัฐเพื่อดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภค โดยให้เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากปัจจุบันการเสนอขายสินค้าและบริการต่างๆ ต่อประชาชนนับวันแต่จะเพิ่มมากขึ้น ผู้ประกอบธุรกิจการค้าและผู้ประกอบธุรกิจโฆษณาได้นำวิชาการทางการตลาดและทางการโฆษณามาใช้ในการส่งเสริมการขายสินค้าและบริการ ซึ่งการกระทำดังกล่าวทำให้ผู้บริโภคตกอยู่ในฐานะและบริบทที่เสียเปรียบ เพราะผู้บริโภคไม่อยู่ในฐานะที่ทราบภาวะตลาดและความจริงที่เกี่ยวกับคุณภาพและราคาของสินค้าต่างๆ ได้อย่างถูกต้องทันทั่วทั้งที่นอกจากนั้นในบางกรณีแม้จะมีกฎหมายให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคโดยการกำหนดคุณภาพ และราคาของสินค้าหรือผู้ประกอบธุรกิจโฆษณาเมื่อมีการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคย่อมจะเสียเวลาและค่าใช้จ่ายเป็นการไม่คุ้มค่า และผู้บริโภคจำนวนมากไม่อยู่ในฐานะที่จะเสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีได้ และในบางกรณีไม่อาจจะระงับหรือยับยั้งการกระทำที่เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคได้ทันทั่วทั้งที่ สมควรจะมีกฎหมายให้ความคุ้มครอง สิทธิของผู้บริโภคเป็นการทั่วไป โดยกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจการค้าและผู้ประกอบธุรกิจโฆษณาต่อผู้บริโภคเพื่อให้ความเป็นธรรมตามสมควรแก่ผู้บริโภค ตลอดจนจัดให้มีองค์กรของรัฐที่เหมาะสมเพื่อตรวจสอบตราดูแลและประสานงานการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่างๆ ในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ขึ้น โดยได้บัญญัติให้มีองค์กรของรัฐในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภค ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค โดยให้สังกัดอยู่ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาลและคำสั่งของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ ซึ่งภายหลัง สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้มีฐานะเทียบเท่ากรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีวิสัยทัศน์ในการ “เป็นองค์กรกลางการคุ้มครองผู้บริโภคของชาติในระดับสากล” โดยมีพันธกิจ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. 2559: ออนไลน์)

- 1) บังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรมและโปร่งใสเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้บริโภค
- 2) พัฒนากฎหมายและนโยบายด้านการคุ้มครองผู้บริโภคให้ทันต่อเหตุการณ์
- 3) สร้างเครือข่ายผู้บริโภคและประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

4) เผยแพร่ความรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกให้ผู้บริโภครู้จักปกป้องและรักษาสิทธิของตนเอง

นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้กำหนดอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ไว้ทั้งสิ้น 7 ประการ ได้แก่

1) รับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการพิจารณาดำเนินการ

2) ติดตามและสอดส่องพฤติการณ์ของผู้ประกอบธุรกิจ ซึ่งกระทำการใดๆ อันมีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค และจัดให้มีการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้า หรือบริการใดๆ ตามที่เห็นสมควร และจำเป็นเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค

3) สนับสนุนหรือทำการศึกษาและวิจัยปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคร่วมกับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานอื่น เพื่อที่จะได้ดำเนินการช่วยเหลือผู้บริโภคได้ตรงกับปัญหาและความต้องการ

4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการศึกษาแก่ผู้บริโภคในทุกระดับการศึกษาเกี่ยวกับความปลอดภัยและอันตรายที่อาจได้รับจากสินค้าหรือบริการ ผู้บริโภคควรจะได้เรียนรู้และเข้าใจปัญหา ตลอดจนวิธีการป้องกันหรือหลีกเลี่ยง เพื่อจะได้สามารถคุ้มครองตนเองในเบื้องต้นก่อน นอกเหนือจากความช่วยเหลือจากรัฐบาล การส่งเสริมและการสนับสนุนให้มีการศึกษาแก่ผู้บริโภคในทุกระดับ จึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญอันหนึ่งของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

5) ดำเนินการเผยแพร่วิชาการ และให้ความรู้และการศึกษาแก่ผู้บริโภค เพื่อสร้างนิสัยในการบริโภคที่เป็นการส่งเสริมพลานามัย ประหยัด และใช้ทรัพยากรของชาติให้เป็นประโยชน์มากที่สุด

6) ประสานงานกับส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมส่งเสริม หรือกำหนดมาตรฐานของสินค้าหรือบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าประเภทอุปโภคบริโภค

7) ปฏิบัติการอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการ หรือคณะกรรมการเฉพาะเรื่องมอบหมาย ที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งคือ การแจ้งหรือโฆษณาข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือเสื่อมเสียแก่สิทธิของผู้บริโภค โดยอาจระบุชื่อสินค้าหรือบริการ หรือชื่อของผู้ประกอบธุรกิจด้วยก็ได้ (สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. 2554: 3)

จะเห็นได้ว่า กฎหมายได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคไว้ชัดเจน ในการที่จะต้องทำหน้าที่สนับสนุนให้มีการศึกษาด้านการบริโภคแก่ประชาชนผู้บริโภคทุกระดับ เพื่อให้ประชาชนสามารถปกป้องคุ้มครองตนเองได้ ไม่ตกเป็นเหยื่อของผู้ประกอบธุรกิจที่ไม่ดี รวมทั้งจะต้องให้ความรู้ผู้บริโภคเพื่อสร้างนิสัยในการบริโภคที่ปลอดภัย คุ่มค่า และเป็นประโยชน์มากที่สุด เพราะผู้บริโภคหมายถึงเราทุกคนที่เกิดขึ้นมาบนโลกนี้ การให้ความรู้แก่ผู้บริโภค จะเป็นวิธีหนึ่งที่จะสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนทุกคนเพื่อจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความ

ปลอดภัย สอดคล้องกับที่ John F. Kennedy ได้เคยแถลงวิสัยทัศน์เกี่ยวกับสิทธิผู้บริโภคต่อสภาของเกรตเมื่อวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2505 (ค.ศ. 1962) ไว้ว่า “Consumers by definition, include us all” (consumersinternational. 2559: ออนไลน์)

2. นโยบายตามแผนแม่บทการคุ้มครองผู้บริโภคแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2556-2560)

แผนแม่บทการคุ้มครองผู้บริโภคแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2556-2560) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคจำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ ภาครัฐ ผู้ประกอบการ และผู้บริโภค โดยภาครัฐจะทำหน้าที่เป็นตัวกลาง ดำเนินการด้านอำนวยการ รักษาระเบียบ กฎเกณฑ์ ในการจัดสรรผลประโยชน์ที่เป็นธรรมระหว่างผู้ประกอบการและผู้บริโภค โดยมีแนวคิดหลักที่สำคัญ ได้แก่

แนวคิดที่ 1 การเจรจาต่อรองระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค (Negotiation Model)

แนวคิดที่ 2 การให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค (Information Model)

แนวคิดที่ 3 สิทธิผู้บริโภค คือ สิทธิพลเมือง (Protection Model)

การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทยที่บรรจุอยู่ในแผนแม่บทการคุ้มครองผู้บริโภคฉบับนี้ เป็นแนวทางที่ผสมผสานแนวคิดการคุ้มครองผู้บริโภคในรูปแบบการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อสนับสนุนให้ผู้บริโภคมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิผู้บริโภค และมีความรู้ในการตัดสินใจเลือกบริโภคสินค้าและบริการในตลาดได้อย่างปลอดภัยและเป็นธรรม นอกจากนี้ ในแผนแม่บทดังกล่าว ยังได้ประยุกต์แนวคิดเรื่องการบริโภคอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการบริโภคที่คำนึงถึงความเป็นธรรม ทั้งต่อทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และเพื่อนมนุษย์ ทั้งในรุ่นเดียวกัน และในอนาคต การบริโภคอย่างยั่งยืนถือเป็นแนวคิดที่ส่งเสริมให้ผู้บริโภคมีค่านิยมในการบริโภคอย่างพอเหมาะ และมีจิตสำนึกการบริโภคอย่างยั่งยืน ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและรับผิดชอบต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการบริโภคของตน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2559: 5)

นอกจากนี้ แผนแม่บทดังกล่าว ยังมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์ และพันธกิจ ดังนี้

(1) วิสัยทัศน์

“สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง”

(2) พันธกิจ

(2.1) สร้างสังคมเป็นธรรมและเป็นสังคมที่มีคุณภาพ ทุกคนมีความมั่นคงในชีวิต ได้รับการคุ้มครองทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและ

กระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาค ทุกภาคส่วนได้รับการเสริมพลังให้สามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ภายใต้ระบบบริหารจัดการภาครัฐที่โปร่งใส เป็นธรรม

(2.2) พัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีคุณธรรม เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย สถาบันทางสังคมและชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง สามารถปรับตัวรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง

(2.3) พัฒนาศูนย์การผลิตและบริการให้เข้มแข็งและมีคุณภาพบนฐานความรู้ ความคิด สร้างสรรค์ และภูมิปัญญา สร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน ปรับโครงสร้างการผลิตและการบริโภคให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พร้อมสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม

(2.4) สร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และภัยพิบัติทางธรรมชาติ

(3) ยุทธศาสตร์การพัฒนา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศออกเป็น 6 ประเด็น โดยประเด็นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการคุ้มครองผู้บริโภค คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม โดยระบุว่า

“การเสริมสร้างพลังให้ทุกภาคส่วนสามารถเพิ่มทางเลือกการใช้ชีวิตในสังคมและมีส่วนร่วมในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้อย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี ให้ทุกคนสามารถแสดงออกทางความคิดอย่างสร้างสรรค์ เพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของชุมชนในการจัดการปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง สนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ ส่งเสริมให้ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นพลีร่วมในการพัฒนาสังคม พัฒนามาตรฐานระบบการคุ้มครองผู้บริโภค เพิ่มช่องทางการเข้าถึงข้อมูล และองค์ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้บริโภค ส่งเสริมบทบาทสตรีในระดับการบริหาร และการตัดสินใจทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ”

“พัฒนามาตรฐานระบบการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อการคุ้มครองภายในประเทศและรองรับการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ และข้อมูลข่าวสารอย่างเสรีในประชาคมอาเซียน โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎระเบียบด้านมาตรฐานคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าและบริการ การปรับปรุงกฎหมายระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องโดยที่ครอบคลุมถึงคุณภาพการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ การเพิ่มช่องทางการเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและการคุ้มครองสิทธิ รวมถึงช่องทางการรับข้อร้องเรียน พร้อมทั้งปรับปรุงกลไกเฝ้าระวังคุณภาพมาตรฐาน การตรวจสอบ

และติดตามความคืบหน้าของการดำเนินการจากการร้องเรียน การเพิ่มสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค สร้างความตระหนักของผู้บริโภคในการรักษาสิทธิ และดูแลผลกระทบจากการใช้สินค้าและบริการ ควบคู่ไปกับการกระตุ้นจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจเอกชน” (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2559 : 6)

นอกจากนี้ แผนแม่บทดังกล่าว ยังมีความสอดคล้องกับหลักการในแนวทางการคุ้มครองผู้บริโภคของสหประชาชาติ หรือ UN Guidelines for Consumer Protection: as expanded in 1999 ด้วยความตระหนักถึงความสนใจ และความต้องการของผู้บริโภคในทุกประเทศ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าผู้บริโภคมักจะเผชิญกับความไม่สมดุลในด้านเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา และอำนาจในการต่อรอง ตลอดจนตระหนักว่าผู้บริโภคควรมีสิทธิที่จะเข้าถึงผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีอันตราย เช่นเดียวกับการได้รับสิทธิในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นธรรม เท่าเทียมและยั่งยืน และการอนุรักษ์ปกป้องทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2559 : 7)

ในแผนแม่บทดังกล่าว ได้กำหนดพันธกิจให้แก่องค์กรคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทยไว้ดังนี้

- (1) พัฒนาระบบและกลไกการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อป้องกันอันตรายจากสินค้าและบริการที่ไม่ปลอดภัย โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
- (2) พัฒนาระบบฐานข้อมูลและเชื่อมโยงข้อมูล เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายระเบียบข้อบังคับต่างๆ ตลอดจนนำข้อมูลไปใช้ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการคุ้มครองผู้บริโภค
- (3) พัฒนาศักยภาพ และการสื่อสารข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ผ่านช่องทางที่หลากหลายสู่ทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการคุ้มครองผู้บริโภค
- (4) ส่งเสริมการรวมกลุ่ม และพัฒนาศักยภาพองค์กรผู้บริโภค และภาคีเครือข่าย ทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการคุ้มครองผู้บริโภค
- (5) ส่งเสริมการบูรณาการการคุ้มครองผู้บริโภค โดยเน้นการประสานความร่วมมือ และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในทุกระดับจากภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการคุ้มครองผู้บริโภค (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2559: 8)

และได้กำหนดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการเสริมสร้างความรู้ไว้เป็นการเฉพาะ ดังนี้

“ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพและการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค

- (1) เป้าหมายของยุทธศาสตร์

องค์ความรู้และกระบวนการสื่อสารความรู้สู่ผู้บริโภค ช่วยให้ผู้บริโภคและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบสถานการณ์ เตรียมการป้องกัน และแก้ไขปัญหาได้ทันการณ์ แม้ในปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการสื่อสารองค์ความรู้สู่ผู้บริโภคกลุ่มต่างๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย นอกจากนี้

สถานการณ์ความหลากหลายของสื่อสาธารณะ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ การโฆษณาแฝง ความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และลัทธิบริโภคนิยม ยิ่งทำให้การติดตามตรวจสอบสื่อและสินค้าต่างๆ มีความท้าทายมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพความรู้และการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค จึงมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความรู้ สร้างความตระหนัก และความตื่นตัวให้กับผู้บริโภค ผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่รัฐ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศ ให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ผ่านช่องทางที่หลากหลาย สามารถเลือกบริโภคสินค้าและบริการที่มีความปลอดภัย รู้เท่าทันสื่อ เฝ้าระวัง และตรวจสอบการทำงานของสื่อ ตลอดจนผลักดันให้สื่อมีคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม

(2) กลยุทธ์

(2.1) กลยุทธ์ที่ 1 เสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการคุ้มครองผู้บริโภคให้สอดคล้องกับสถานการณ์การคุ้มครองผู้บริโภค

(2.1.1) เป้าหมายของกลยุทธ์

มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับองค์ความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่มีความถูกต้องแม่นยำ เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกบริโภคสินค้าและบริการได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัย

(2.1.2) มาตรการและวิธีการปฏิบัติ

1) สนับสนุนการศึกษาวิจัย และรวบรวมฐานข้อมูลความรู้ ผลการวิจัยด้านการคุ้มครองผู้บริโภคทั้งภายในประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับสากล เพื่อประยุกต์องค์ความรู้ งานวิจัย งานวิชาการด้านการคุ้มครองผู้บริโภคสู่การสื่อสารสาธารณะ ผ่านช่องทางและวิธีการที่ผู้บริโภคสามารถเข้าถึง เข้าใจ และนำไปปฏิบัติได้โดยง่าย

2) สนับสนุนการถอดบทเรียนของหน่วยงานหรือองค์กรด้านการคุ้มครองผู้บริโภคที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ภาคีเครือข่ายผู้บริโภคสามารถนำบทเรียนไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงาน

3) ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนด้านการคุ้มครองผู้บริโภคในสถานศึกษา ในรูปแบบของการผลักดันให้สถานศึกษามีเนื้อหาการคุ้มครองผู้บริโภคที่สอดแทรกอยู่ในวิชาพื้นฐาน และสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิคการสอน ข้อมูลความรู้ สื่อการสอน และนวัตกรรมในการเรียนการสอน

(2.2) กลยุทธ์ที่ 2 การให้ความรู้ผ่านช่องทางและวิธีการที่หลากหลาย

(2.2.1) เป้าหมายของกลยุทธ์

มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย สะดวกรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องครบถ้วน เหมาะสมกับบริบท

ของพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย เช่น ในกลุ่มเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา คนทำงาน ผู้ป่วย ผู้สูงอายุ นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ เป็นต้น

(2.2.2) มาตรการและวิธีการปฏิบัติ

1) ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพเนื้อหาของสื่อด้านการคุ้มครองผู้บริโภคให้มีความน่าสนใจ และเท่าทันกับสถานการณ์การคุ้มครองผู้บริโภคทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด ระดับภาค ระดับประเทศ และต่างประเทศ

2) พัฒนารูปแบบการให้ความรู้ การรณรงค์ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ผ่านช่องทางที่หลากหลาย เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ การสื่อสารในสื่อกระแสหลัก เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และวิทยุ, การสื่อสารในสื่อท้องถิ่น เช่น โทรทัศน์ท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุชุมชน, การสื่อสารในสื่อชุมชน เช่น หอกระจายข่าว และเสียงตามสาย, การสื่อสารโดยสื่อบุคคล เช่น เจ้าหน้าที่รัฐ แกนนำ และอาสาสมัคร ตลอดจนการสื่อสารโดยสื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ เช่น หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ บ้ายประชาสัมพันธ์ และบอร์ดนิทรรศการรวมถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์และสังคมออนไลน์ (Social Media) การจัดฝึกอบรม ศักยภาพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น

3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริโภค และหน่วยงานต่างๆ มีส่วนเกี่ยวข้องในการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด ระดับภาค ระดับประเทศ และมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ผ่านรูปแบบที่หลากหลาย

4) ส่งเสริมความร่วมมือกับภาคธุรกิจ และสื่อมวลชนในการเผยแพร่ข้อมูลสินค้าและบริการที่ถูกต้องตามความจริง

(2.3) กลยุทธ์ 3 การติดตามตรวจสอบ และสนับสนุนการทำงานของสื่อ

(2.3.1) เป้าหมายของกลยุทธ์

มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้บริโภครู้เท่าทัน ติดตาม เฝ้าระวังการทำงาน of สื่อ ตลอดจนสนับสนุนให้สื่อมีความรับผิดชอบต่อสังคม

(2.3.2) มาตรการและวิธีการปฏิบัติ

1) การส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริโภครู้เท่าทันสื่อ โดยมีความรู้และทักษะในการตีความเนื้อหา ตั้งคำถาม วิเคราะห์ วิวิจารณ์ และประเมินค่าสื่อ หรือโฆษณาที่ได้รับ

2) การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบ และเฝ้าระวังสื่อละเมิดสิทธิผู้บริโภคของเครือข่ายผู้บริโภค และผู้บริโภคที่มีความรู้และทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

3) การผลักดันให้มีมาตรการป้องกัน และปราบปรามสื่อที่กระทำความผิดด้านการละเมิดสิทธิผู้บริโภค เช่น การให้ความรู้ด้านกฎหมายกับสื่อ การใช้มาตรการทางด้าน

กฎหมายในการควบคุมสื่อ การผลักดันให้สื่อควบคุมกันเอง การผลักดันให้สื่อต้องมีจรรยาบรรณ และ ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น

4) การสนับสนุนสื่อคุ้มครองผู้บริโภค เช่น การให้รางวัลกับสื่อ หรือ โฆษณาที่มีคุณภาพ และมีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น

(2.4) กลยุทธ์ 4 เสริมสร้างความรู้แก่ผู้บริโภคในการบริโภคอย่างยั่งยืน

(2.4.1) เป้าหมายของกลยุทธ์

มีเป้าหมายเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้บริโภค โดยการเสริมสร้าง ความรู้แก่ผู้บริโภคให้มีบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริมการบริโภคอย่างยั่งยืน โดยการเลือกสินค้าและ บริการที่มีคุณภาพ มีผลกระทบน้อยที่สุดต่อสิ่งแวดล้อม

(2.4.2) มาตรการและวิธีการปฏิบัติ

1) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริโภคอย่างยั่งยืนแก่ ผู้บริโภคทุกกลุ่ม เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้บริโภคเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงผลกระทบด้าน สิ่งแวดล้อมจากการตัดสินใจในชีวิตประจำวันของผู้บริโภค (Ecological Intelligence) และหันมาใส่ใจ สินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1.1) การให้ความรู้แก่ผู้บริโภคเกี่ยวกับผลกระทบของสินค้าต่อ สิ่งแวดล้อมตลอดช่วงวัฏจักรชีวิตสินค้า อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระยะยาวอย่างยั่งยืน ปลุกฝังจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

1.2) ภาครัฐจัดทำหลักสูตรปลูกฝังจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม การ บริโภคอย่างยั่งยืนในการศึกษาภาคบังคับ และหลักสูตรท้องถิ่นศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ บริโภคอย่างยั่งยืนในระดับท้องถิ่น

2) สร้างกลไกการกระตุ้นกระแสผู้บริโภคอย่างยั่งยืน กระตุ้นความ ต้องการสินค้าที่ไม่เป็นภัยต่อสิ่งแวดล้อม เป็นกลไกผลักดันให้ผู้ผลิตต้องผลิตสินค้าที่ไม่เป็นอันตรายต่อ สภาพแวดล้อม และสุขภาพของผู้บริโภค

3) สร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้บริโภค ด้วยการให้ผู้บริโภคมีส่วนร่วม ในทุกภาคส่วน และการจัดเวทีเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ขององค์กรผู้บริโภค องค์กรสิ่งแวดล้อม และ ภาคธุรกิจ เป็นการเปิดประเด็นถกเถียงแนวทางการบริโภคที่เหมาะสมกับสังคม หรือแนวทางการ บริโภคอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้สู่กลุ่มคนในวงกว้าง

4) ส่งเสริมการศึกษาวิชาญรูปแบบการบริโภคของคนในสังคม และ พฤติกรรมผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับการทำลายสิ่งแวดล้อมในทุกภาคพื้นที่ และทุกกลุ่มอาชีพ เพื่อรับรู้ ปัญหา สถานการณ์ของการบริโภค และเพื่อหาแนวทาง แบบแผนการบริโภคที่เหมาะสม รวมถึงการ

ขยายผลการบริโภคอย่างยั่งยืนแก่บุคคลทั่วไป อันนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริโภคในการตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคมโดยรวม

ตอนที่ 2 การส่งเสริมความรู้ให้แก่ผู้บริโภคของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคในฐานะเป็นองค์กรกลางด้านการคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทย และมีการกิจโดยตรงในการให้การศึกษาและถ่ายทอดความรู้สู่ผู้บริโภคเพื่อสร้างให้ผู้บริโภคมีความเข้มแข็ง ได้ดำเนินการโครงการ แผนงาน และกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมความรู้ให้แก่ผู้บริโภคจำนวนมากอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 ประกอบด้วย (1) การจัดหลักสูตรการเรียนรู้บูรณาการในสถานศึกษา (2) โครงการหนึ่งมหาวิทยาลัย หนึ่งชมรม (3) การจัดอบรมครู กศน. ทั่วประเทศ (4) การจัดตั้งสมาพันธ์ชมรมคุ้มครองผู้บริโภคกรุงเทพมหานคร และ (5) การจัดตั้งชมรมคุ้มครองผู้บริโภคในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การจัดหลักสูตรการเรียนรู้บูรณาการในสถานศึกษา มีความเป็นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ซึ่งรัฐบาลได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยบรรจุเนื้อหาวิชาการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ไว้เป็นสาระการเรียนรู้แกนกลางของหลักสูตรถึง 3 สาระการเรียนรู้ ได้แก่ (1) สาระการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ มาตรฐาน ส.3.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (2) สาระการเรียนรู้การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพ และการป้องกันโรคมาตรฐาน พ.4.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา และ (3) สาระการเรียนรู้การดำรงชีวิตและครอบครัว (งานธุรกิจ) กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพ และเทคโนโลยี

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจึงได้ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ เรื่อง การคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ระดับช่วงชั้นที่ 3 และระดับช่วงชั้นที่ 4 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อให้ครูที่รับผิดชอบในการสอนสาระการเรียนรู้ เรื่อง การคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค สามารถนำความรู้ความเข้าใจ ไปถ่ายทอดให้นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้พื้นฐานทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคและสถานการณ์การบริโภคในยุคปัจจุบัน เพื่อนำไปจัดกิจกรรมประกอบการสอนให้นักเรียนได้อย่างเหมาะสม โดยได้จัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค ในระดับช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1-3) จำนวน 5 สาระการเรียนรู้ และระดับช่วงชั้นที่ 4

(มัธยมศึกษาปีที่ 4-6) จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ โดยได้จัดการประชุมระดับชมของระหว่างเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ร่วมกับครูผู้สอนในสถานศึกษาว่า 350 โรงเรียน เพื่อจัดทำเป็นคู่มือการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมให้แก่แก่นักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 จำนวน 1 เล่ม (สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. 2544 : 8)

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าเสียดายว่าขณะนี้ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคไม่ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรหรือจัดทำคู่มือร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการอย่างต่อเนื่อง ทำให้การถ่ายทอดความรู้ไปสู่เยาวชนผ่านสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเกิดความชะงัก และหยุดการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการไปตั้งแต่ปีพ.ศ. 2557

2. โครงการหนึ่งมหาวิทยาลัย หนึ่งชมรม เป็นโครงการที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้ดำเนินการนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความรู้ด้านการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคให้กับอาจารย์ นิสิต นักศึกษา และบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดตั้งชมรมคุ้มครองผู้บริโภคในสถาบันอุดมศึกษาในการทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้ด้านการคุ้มครองผู้บริโภคไปสู่ชุมชนของตน และรวมตัวกันเป็นหน่วยเฝ้าระวังสินค้าหรือบริการที่อาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค รวมทั้งขยายงานเผยแพร่ความรู้ด้านการคุ้มครองผู้บริโภคไปสู่ชนบทผ่านกิจกรรมค่ายอาสาพัฒนาชุมชนที่ชมรมคุ้มครองผู้บริโภคระบุไว้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมค่ายอาสา อย่างน้อยชมรมละ 1 ครั้งต่อปี โดยสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจะสนับสนุนงบประมาณสำหรับการดำเนินกิจกรรมประมาณ 20,000 บาท ทั้งนี้ ชมรมคุ้มครองผู้บริโภคของมหาวิทยาลัยต้องจัดทำรายงานผลการดำเนินกิจกรรมไปยังสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค โดยได้ดำเนินการร่วมกับมหาวิทยาลัยแล้ว จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. 2557: 3)

อย่างไรก็ตาม ขณะนี้ นับว่าเป็นระยะเริ่มต้นของโครงการ ซึ่งยังมีอุปสรรคในโครงการดังกล่าว โดยพบว่า การจัดตั้งชมรมคุ้มครองผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องจัดตั้งในรูปแบบสภานักศึกษาที่ดูแลเรื่องสิทธิและสวัสดิการนักศึกษาทั้งหมด หรือจะต้องมีการรวมกลุ่มโดยนักศึกษาในลักษณะไม่เป็นทางการเป็นเวลา 1 ปีก่อน จึงจะขออนุญาตจัดตั้งเป็นชมรมได้ เป็นต้น โดยสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคอยู่ระหว่างหารือกับหน่วยงานภายในที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาปรับปรุงโครงการให้สามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการของแต่ละชุมชนยิ่งขึ้น

3. การจัดอบรมครู กศน. ทั่วประเทศ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้ร่วมกับสำนักบริหารงานการศึกษาเอกชนโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ จัดทำโครงการประชุมสัมมนาครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 5 ครั้ง ในปีพ.ศ. 2550 โดยกำหนด

วัตถุประสงค์เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้เรื่องการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคที่ถูกต้องตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งถือเป็นกฎหมายหลักด้านการคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทย และเพื่อให้ครูสามารถบูรณาการสาระการเรียนรู้เรื่องการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคไปสู่ผู้เรียนในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปคุ้มครองตนเองและครอบครัวให้ได้รับความปลอดภัยเป็นธรรมจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ (สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค).

การจัดประชุมสัมมนา แบ่งออกเป็น 5 ครั้ง ดังนี้

1. การประชุมครู กศน. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 150 อำเภอ ผู้เข้าร่วมประชุม 350 คน จัดขึ้นเมื่อวันที่ 8-9 มกราคม 2550 ณ โรงแรมสีมธานี จังหวัดนครราชสีมา

2. การประชุมครู กศน. ภาคเหนือ 177 อำเภอ ผู้เข้าร่วมประชุม 350 คน จัดขึ้นเมื่อวันที่ 23-24 มกราคม 2550 ณ โรงแรมโลตัส ปางสวนแก้ว จังหวัดเชียงใหม่

3. การประชุมครู กศน. ภาคใต้ 171 อำเภอ ผู้เข้าร่วมประชุม 350 คน จัดขึ้นเมื่อวันที่ 8-9 กุมภาพันธ์ 2550 ณ โรงแรมไดมอนด์พลาซ่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี

4. การประชุมครู กศน. ภาคกลาง และกรุงเทพมหานคร ผู้เข้าร่วมประชุม 350 คน จัดขึ้นเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์-1 มีนาคม 2550 ณ โรงแรมปรีซ์พาเลซ กรุงเทพมหานคร

5. การประชุมครู กศน. ภาคกลางและส่วนเพิ่มเติมจากภาคต่างๆ ข้างต้น ผู้เข้าร่วมประชุม 350 คน จัดขึ้นเมื่อวันที่ 8-9 มีนาคม 2550 ณ โรงแรมปรีซ์พาเลซ กรุงเทพมหานคร

โดยในการประชุมดังกล่าว ได้มีการจัดอภิปรายความรู้ที่สำคัญ ดังนี้

1. แนวทางการจัดตั้งศูนย์เครือข่ายแกนนำคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคภาคประชาชนระดับอำเภอ
2. การจัดการเรียนการสอน เรื่อง การคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค ให้ถูกต้องและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

3. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ

4. การคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคสู่ชุมชน ในหัวข้อย่อย ดังนี้

4.1 เมื่อถูกละเมิดสิทธิผู้บริโภค จะแก้ปัญหอย่างไร

4.2 การคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคด้านฉลากสินค้าและการตรวจสอบสินค้าอันตราย

4.3 การคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคด้านการโฆษณาสินค้าและบริการ

4.4 การคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคด้านสัญญา

4.5 การคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคด้านการขายตรงและตลาดแบบตรง

4.6 การจัดกิจกรรมและการรายงานผลการจัดกิจกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

4.7 การประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการจัดตั้งศูนย์เครือข่ายแกนนำผู้บริโภคภาคประชาชนระดับอำเภอ

4.8 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอ และชุมชน ได้ประโยชน์อย่างไรจากการจัดกิจกรรมเรียนรู้บูรณาการด้านการคุ้มครองผู้บริโภค

โครงการดังกล่าว ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากครู กศน. ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างครูกับเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อนำความรู้และประสบการณ์ของแต่ละฝ่ายมาสังเคราะห์เป็นกิจกรรมสำหรับผู้เรียนใน กศน. ซึ่งได้ถูกปรับปรุงพัฒนาหลายครั้ง จนกระทั่งสอดคล้องกับสภาพสิ่งแวดล้อมและความต้องการของผู้เรียน

อย่างไรก็ตาม โครงการดังกล่าวนี้เป็นอีกหนึ่งโครงการที่หยุดชะงัก โดยสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคไม่ได้ดำเนินโครงการต่อ อันเนื่องมาจากขาดการประสานความร่วมมือที่ดีกับกระทรวงศึกษาธิการ ทำให้ไม่มีการจัดประชุมครู กศน. อีกเลยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 จนกระทั่งบัดนี้

4. การจัดตั้งสมาพันธ์ชมรมคุ้มครองผู้บริโภคกรุงเทพมหานคร สมาพันธ์นี้ได้รวมกลุ่มและก่อตั้งอย่างไม่เป็นทางการขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2550 โดยมีนายวิทยา แจ่มกระจ่าง ทำหน้าที่เป็นประธานสมาพันธ์ สมาชิกของสมาพันธ์จะประกอบด้วยสมาชิกจากชมรมคุ้มครองผู้บริโภค จำนวน 50 ชมรมใน 50 เขตของกรุงเทพมหานคร สมาชิกของชมรมเป็นจิตอาสาซึ่งสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกด้วยความตั้งใจ โดยสมาพันธ์และชมรมไม่ขอรับงบประมาณจากหน่วยงานใดๆ มาเพื่อใช้ในการบริหารงาน คงขอรับการสนับสนุนเพียงสื่อการเรียนรู้และเอกสารที่จำเป็นเท่านั้น สมาชิกของสมาพันธ์ จะได้รับการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี เช่น เข้ารับการอบรมหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภค เข้าร่วมโครงการศึกษาดูงานภาชนะบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม เข้าร่วมการเสวนาการคุ้มครองผู้บริโภคในยุคดิจิทัล เป็นต้น โดยตัวสมาพันธ์และชมรมคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นโครงสร้างหลักของสมาพันธ์ จะทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ประชาชนที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ ได้รับความเดือดร้อนจากสินค้าหรือบริการ ถูกผู้ประกอบการฉ้อโกงละเมิดสิทธิ รวมทั้งทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ด้านการบริโภคที่ปลอดภัยไปยังประชาชนในพื้นที่ของตน โดยขอรับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ อาทิเช่น แผ่นพับ หนังสือ และชุดนิทรรศการจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นระยะ

และเนื่องจากสมาชิกของสมาพันธ์จะได้รับการอบรมความรู้จากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง ทำให้สมาชิกมีองค์ความรู้มากพอที่จะให้คำปรึกษาแก่ผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนจนสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเบื้องต้นให้คลี่คลายลงได้จำนวนหนึ่ง ซึ่งสมาชิกที่มีความรู้ในระดับสูงและมีทักษะในการพูด จะได้รับแต่งตั้งให้เป็น “วิทยากรตัวคูณ” เพื่อทำหน้าที่เป็นวิทยากรบรรยายหลักในการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน ซึ่งวิทยากรเหล่านี้จะมีความคุ้นเคย

เป็นอย่างดีกับประชาชนในพื้นที่นั้น ทำให้การถ่ายทอดความรู้มีลักษณะเป็นกันเอง ไม่เคอะเขิน ส่งผลให้ผู้เรียนมีความกล้าที่จะซักถามและพร้อมจะให้ความร่วมมือกับวิทยากรในทุกๆ ด้าน

นอกจากนี้ สมาพันธ์ยังได้จัดทำโครงการหลายโครงการ เพื่อเป็นการรณรงค์ให้ประชาชนมีความตื่นตัวที่จะรักษาสีทึบของผู้บริโภค เช่น จัดการประกวดร้านค้าดีมีคุณธรรม จัดทำโครงการสำรวจอาหารปลอดภัย จัดรณรงค์ไม่ใช้น้ำมันทอดซ้ำ จัดโครงการตรวจสอบตู้แช่ตู้เย็นที่ปลอดภัยในชุมชน เป็นต้น และเพื่อเป็นการให้ความร่วมมือกับภาครัฐ สมาพันธ์ได้จัดส่งสมาชิกหมุนเวียนเข้ามาปฏิบัติหน้าที่เป็น “อาสาสมัครรับเรื่องร้องทุกข์” ที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ กรุงเทพมหานคร ทุกวัน วันละ 2 คน เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้พูดคุยกับประชาชนที่มาร้องเรียนในเบื้องต้น โดยช่วยลดความกดดัน ความโมโห และความเครียดของประชาชนที่เข้ามายื่นคำร้อง เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ที่มาร้องทุกข์กับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคด้วยตนเองมักจะมีอารมณ์สูงพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ด้วยโทสะ มีความคิดค่อนข้างอคติกับเจ้าหน้าที่ และไม่เอาใจใส่คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ ซึ่งอาสาสมัครจะใช้วิธีการแนะนำตัวว่าตนเป็นประชาชนเช่นเดียวกันกับผู้มาร้องเรียน และเข้าใจถึงจิตใจของประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนเช่นกัน เมื่อพลบยอมให้ผู้มาร้องเรียนลดโทสะและความเครียดลงได้ ก็จะแนะนำให้ผู้มาร้องเรียนได้กรอกคำร้อง จากนั้นจึงจะนำส่งให้เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคตรวจสอบความถูกต้อง ซึ่งจากสถิติการดำเนินงานของอาสาสมัครที่ผ่านมา ได้รับการตอบรับที่ดีจากประชาชนผู้มาใช้บริการ จึงยังคงมีอาสาสมัครจากสมาพันธ์ชมรมคุ้มครองผู้บริโภคกรุงเทพมหานครปฏิบัติหน้าที่ประจำอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจนกระทั่งบัดนี้

ตอนที่ 3 แนวคิดการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” มีวัตถุประสงค์สำคัญคือ ต้องการศึกษานโยบายการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนซึ่งจะทำหน้าที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้บริโภคไทย โดยแหล่งเรียนรู้ดังกล่าวจะมีรูปแบบที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและสถานการณ์การบริโภคในปัจจุบัน เพื่อให้ประชาชนได้รับความรู้และนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ทำให้สามารถปกป้องคุ้มครองสิทธิของตนได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ส่งผลให้ความเดือดร้อนลดลง ซึ่งการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการบริโภคจะไม่ได้มุ่งหวังเพียงการสร้างให้คน “ต้องรู้” แต่ต้องการให้ท้ายที่สุดคนมีการ “เปลี่ยนแปลง” โดยเปลี่ยนจากการกระทำที่คุ้นชินในการเลือกซื้อสินค้าแบบใดก็ได้ เป็นการคิดวิเคราะห์ก่อนซื้อโดยคำนึงถึงคุณภาพสูงสุด เป็นต้น โดยเสรี พงศ์พิศ (2548 : 33) ได้กล่าวเกี่ยวกับการเรียนรู้ในลักษณะนี้ไว้ว่า “การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มาจากข้างใน ไม่ใช่ใครไป

หยิบยื่นหรือยึดเยียดให้ เป็นการระเบิดจากข้างใน ดังที่ในหลวงทรงสอน การเรียนรู้เช่นนี้ทำให้เกิดสำนึกใหม่ เกิดการตระหนักรู้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เริ่มจัดระเบียบชีวิตของตนเองใหม่ ปล่อยไปแบบเดิมไม่ได้แล้ว”

ดังนั้น การวิจัยฉบับนี้ จึงได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตมาใช้ประกอบการวิเคราะห์เพื่อพัฒนารูปแบบการศึกษา โดยเนื้อหาของแนวคิดด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะประกอบไปด้วย (1) ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (2) หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ (3) แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีนักวิชาการให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตไว้ ดังนี้

รวินทรา เอช. เดฟ (Ravindra H. Dave) (สนอง โฉหิตวิเศษ. 2548: 48 อ้างอิงจาก Ravindra H. Dave. 1974) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ว่า คำที่ถกเถียงกันมาก ก็คือคำว่า “การศึกษา” (Education) ซึ่งบางท่านอยากให้อีกคำว่า “การเรียนรู้” (Learning) มากกว่า เพราะการศึกษามีความหมายถึงการจัดซึ่งหน้าที่ของผู้อื่น เช่น ครอบครัว โรงเรียน รัฐบาล แต่การเรียนรู้เป็นกิจของผู้เรียน ถ้าเราต้องการให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการพัฒนาตนเอง ไม่ว่าการพัฒนานั้น รัฐจะจัดให้หรือคนจะชวนเขาเรียนรู้ด้วยตนเอง ก็ย่อมอยู่ในความหมายของคำว่า “การเรียนรู้” (Learning) ดังนั้น ในระยะหลังๆ นี้ จึงนิยมที่จะเรียกว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) มากกว่า การศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education)

สุนทร สุนันท์ชัย (2544: 9) กล่าวว่า การเรียนรู้หมายถึง การรับความรู้ ทักษะ และเจตคติ ซึ่งเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ มีการจัดและไม่มีการจัด มีการวางแผนและไม่มีการวางแผน จากการที่บุคคลมีการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในชีวิต การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการรับความรู้ ทักษะ และเจตคติ เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่เกิดจนตาย

สนอง โฉหิตวิเศษ (2548: 10) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ว่า บุคคลมีความต้องการหลากหลายอยู่แล้ว การเรียนรู้ตลอดชีวิตก็คือการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการที่หลากหลายเหล่านั้น ซึ่งอาจเกิดต่างวาระกัน จึงเป็นการต่อเนื่องของการแสวงหาความรู้ ไม่ใช่เป็นการต่อเนื่องของเนื้อหา ซึ่งบางเนื้อหาอาจตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเพียงพอแล้วก็ได้

จอห์น ดิวอี้ (ทิตนา แคมมณี. 2540: 2-3 อ้างอิงจาก John Dewey. 1963) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเรียนรู้จากการกระทำ หรือ Learning by Doing โดยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในผู้กระทำ ในด้านการจัดการเรียนรู้ ต้องพัฒนาผู้เรียนทุกด้าน สิ่งที่เรียนรู้ควรเป็นประโยชน์สัมพันธ์ สอดคล้องกับชีวิตประจำวันและสังคมของผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งเป็นการเน้นการพัฒนาผู้เรียนตามปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism)

คณะกรรมการการยุโรป หรือ The European Commission (สนอง โลหิตวิเศษ. 2548 : 48) ได้ให้ความเห็นว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นสิ่งจำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมและเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Society and Economy) การเริ่มและการสร้างความรู้ เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประชาสังคม (Civil Society) การบูรณาการสังคม และการมีงานทำ โดยการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะมีผลกระทบต่อการสร้างสังคมที่อำนวยโอกาสให้ประชาชนได้รับการศึกษาโดยเท่าเทียมกันตลอดชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543: 15) ได้อธิบายถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในยุคใหม่ ผู้เรียนควรเป็นศูนย์กลาง และเป็นผู้เลือกที่จะเรียนรู้ตามความต้องการของตนเอง จากแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลาย ภารกิจที่สำคัญของนักศึกษาก็คือการสร้างความอยากรู้อยากเรียนให้เกิดแก่ผู้เรียน เมื่อผู้เรียนแต่ละคนอยากรู้อยากเรียน ก็จะเป็นผู้นำพาตนเองไปสู่การเรียนรู้

โดยในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ราชกิจจานุเบกษา. 2542: 9-10) ได้กล่าวเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตไว้ สรุปได้ว่า รัฐจะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในระดับชุมชน โดยจะสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร สถานประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนาและสถาบันสังคมอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ในชุมชน ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายสำคัญในการมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ต้องเน้นการบูรณาการเนื้อหาความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับตนเอง ความสัมพันธ์ของตนเองกับสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศ การเมืองการปกครอง ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา รวมทั้งความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และกระบวนการเรียนรู้จะเน้นการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับความสนใจและความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การฝึกปฏิบัติ การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ให้คิดเป็น ทำเป็น เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพของตนเอง นอกจากนี้ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายและแนวทางที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ภาครัฐจะส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบในชุมชน ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่น และจะระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการระดมทุนจากรัฐ เอกชน ชุมชน องค์กรท้องถิ่น สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคม ให้เข้ามามีส่วนร่วมและรับภาระหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้ด้านที่เกี่ยวข้องตามความเหมาะสม

เมื่อพิจารณาจากแนวคิดของนักวิชาการดังที่ได้นำเสนอไว้ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง การคัดเลือกและผสมผสานองค์ความรู้ เพื่อการเรียนรู้ ผูกฝน และเพื่อให้มนุษย์รู้และเข้าใจในองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต สามารถนำไปปรับใช้และพัฒนาตนเอง เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม สามารถเข้ากับสังคมในปัจจุบันและรับมือกับสถานการณ์ในอนาคตได้ โดยที่การเรียนรู้ดังกล่าว จะเกิดขึ้นทุกระยะตลอดชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย และการเรียนรู้ดังกล่าวมีความจำเป็นกับมนุษย์ทุกคน

2. หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต

คณะกรรมการการศึกษานานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้จัดทำรายงานต่อองค์กรยูเนสโก ในรายงานดังกล่าวได้วิเคราะห์ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สนอง โหหิตวิเศษ, 2544: 28 อ้างอิงจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ: 2543) โดยแบ่งออกเป็น 4 เสาหลัก ดังนี้

1) การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to know) เป็นการผสมผสานความรู้ที่กว้างขวางเข้าใจด้วยกัน โดยมีความเป็นไปได้ที่จะมีการศึกษาลงลึกในบางวิชาที่เลือกไว้ ภูมิหลังกว้างๆ เช่นนี้ จะเป็นใบเบิกทางนำไปสู่การศึกษาตลอดชีวิต โดยช่วยวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับให้คนมีจิตใจชอบแสวงหาความรู้ตลอดเวลา

2) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (Learning to do) เป็นการเรียนรู้ในลักษณะที่จะช่วยสร้างความสามารถและทักษะให้มนุษย์ดำรงชีพอยู่ในสถานการณ์ต่างๆ ได้ ความสามารถและทักษะดังกล่าวจะสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ ถ้าผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองและพัฒนาความสามารถของตนโดยมีส่วนร่วมในโครงการประสบการณ์ในงานอาชีพหรืองานทางสังคมอย่างจริงจัง

3) การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to live together) เป็นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเข้าใจผู้อื่นทั้งในแง่ประวัติศาสตร์ ธรรมเนียมประเพณี และค่านิยมทางจิตใจ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการตระหนักสำนึกถึงการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน รวมทั้งการวิเคราะห์ปัญหา ดำเนินโครงการร่วมกัน และเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา ข้อขัดข้องต่างๆ ร่วมกัน และ

4) การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to be) เป็นการเรียนรู้เพื่อสามารถปรับปรุงบุคลิกภาพของตนให้ดียิ่งขึ้น โลกในศตวรรษที่ 21 ทุกคนยังจำเป็นต้องมีความเป็นอิสระและรู้จักตัดสินใจ มีดุลยพินิจ และรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้น มีเหตุผล มีความซาบซึ้งในสุนทรียภาพ สมรรถภาพ สมรรถนะทางร่างกาย และทักษะในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น อีกทั้งมีความรับผิดชอบต่อส่วนตัวอย่างแรงกล้าที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมกันกับผู้อื่น

เมื่อพิจารณาถึงสภาพสังคมในปัจจุบันนี้ จะเห็นได้ว่ามีความเป็นพลวัตรแทรกอยู่ในทุกองค์ประกอบของสังคม กล่าวคือ สังคมมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นทางด้านวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ เศรษฐกิจ การเมือง แม้กระทั่งการคิด ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคนทั่วไปในชีวิตประจำวัน ดังนั้น หากจะให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความ “เท่าทัน” สิ่งต่างๆ รอบตัว จึงจำเป็นที่จะต้องมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) (สนอง โลหิตวิเศษ, 2548, 21 อ้างอิงจาก John Dewey. 1918) มีความเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตว่า เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อการเติบโตอย่างต่อเนื่องของชีวิต โดยกล่าวไว้ว่า ชีวิตหมายถึงการเติบโต สิ่งที่มีชีวิตจะมีชีวิตอยู่ได้แต่ละขั้นตอนอย่างเต็มบริบูรณ์และเป็นไปได้จริง การศึกษาและเรียนรู้เป็นงานที่สร้างเงื่อนไขที่ทำให้การเติบโตเป็นไปได้ หรือทำให้ชีวิตมีความพอเพียงไม่ว่าอายุจะเท่าใด และเป็นกระบวนการแห่งการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง มีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มสมรรถภาพสำหรับการเติบโตในทุกขั้นตอน

การเรียนรู้ตลอดชีวิต ยังได้ปรากฏอยู่ในลักษณะของกฎหมาย โดยในสหรัฐอเมริกา วุฒิสมาชิก Walter Mondale ได้เสนอกฎหมายชื่อ กฎหมายการศึกษาตลอดชีวิต (The Lifelong Education Act) ซึ่งได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาเมื่อปี 1976 กฎหมายนี้กำหนดการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้สิบเก้าประเภท จากการศึกษาพื้นฐานสำหรับผู้ใหญ่ไปจนถึงการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการของครอบครัวและการพัฒนาส่วนบุคคล นอกจากนั้น ยังกำหนดให้มีศูนย์ข้อมูล เพื่อสนับสนุนการวิจัยเพื่อค้นหาปัจจัยที่กีดกันมิให้บุคคลได้มีโอกาสในการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม การสนับสนุนในด้านการงบประมาณไม่เพียงพอที่จะทำให้กฎหมายนี้ได้บรรลุผลตามที่วางเป้าหมายไว้อย่างเต็มที่ (สนอง โลหิตวิเศษ, 2548: 5)

สนอง โลหิตวิเศษ (2544: 25) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาเป็นการวางแผน และเป็นไปโดยจงใจเพื่อให้มีกระบวนการการเรียนการสอนเกิดขึ้น และผู้เรียนได้รับสิ่งที่ตั้งใจจะให้เกิดขึ้น ในขณะที่การเรียนรู้ก็เกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่งไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ดังนั้น การปลูกฝังให้บุคคลมีนิสัยใฝ่เรียนรู้เป็นพื้นฐานที่จำเป็นในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ การเรียนรู้ควรเป็นไปอย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต การสร้างสรรค์วัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสังคมการเรียนรู้

สุนทร สุนันท์ชัย และสนองโลหิตวิเศษ (2554:19) ได้กล่าวถึงเงื่อนไขการดำเนินงานเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นเรื่องที่กว้างขวาง มีขอบข่ายตั้งแต่กิจกรรมที่มีโครงสร้างและมีแบบแผนสูงไปจนถึงกิจกรรมที่ไม่มีแบบแผน การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เป็นระบบ อาจช่วยให้บุคคลได้รับการชี้แนะแนวทาง และเกิดความมั่นใจที่จะดำเนินชีวิตในสภาพความไม่แน่นอน ความคลุมเครือของชีวิตไปได้ การเรียนรู้ตลอดชีวิตจะเป็นกุญแจสำคัญที่จะสร้างความสามารถให้บุคคลได้พัฒนาตนเองและเข้าร่วมสร้างสรรค์สังคมตลอดจนได้ประโยชน์จากความเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดย

กล่าวถึงรายงานของ OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) ที่ชี้ให้เห็นว่าในการดำเนินงานการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น มีเงื่อนไขสำคัญสามประการที่เป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนายุทธศาสตร์การฝึกกำลังการดำเนินงานเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่

1) การเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่สามารถจะเกิดขึ้นจากการบังคับ แต่จะมีขึ้นและเติบโตได้จากความริเริ่มที่หลากหลาย โดยผู้ปฏิบัติหลายฝ่ายในวงการต่างๆ

2) บทบาทของรัฐบาลไม่ใช่การสร้าง จัด หรือออกค่าใช้จ่ายให้แก่ “ระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ทั้งระบบ แต่มีหน้าที่กำกับติดตาม และแนะแนวการพัฒนา จัดสรรทรัพยากรให้เกิดความเสมอภาค เป็นระบบที่ยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพ

3) ลักษณะของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่หลากหลายมีรูปแบบ มีวิธีการมากมาย และมีการดำเนินการตลอดชีวิต ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องมีการประสานงานระหว่างนโยบายจำนวนมาก และเกี่ยวข้องกับทั้งเศรษฐกิจมหภาค นโยบาย และโครงสร้าง

3. แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เมื่อมองไปรอบตัว จะเห็นว่าแหล่งเรียนรู้มีอยู่ในทุกสถานที่รอบตัว ไม่เว้นแม้แต่ในครัวที่บ้าน โดยแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นแหล่งที่มีความรู้อย่างมหาศาล ซึ่งบางแหล่งเรียนรู้มีการจัดการอย่างเป็นระบบ ทำให้สามารถสืบค้นข้อมูลความรู้ได้โดยง่าย ในขณะที่บางแหล่งเรียนรู้ไม่มีการบริหารจัดการที่ดี ทำให้ความรู้บางส่วนสูญหายไปตามกาลเวลา

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นแหล่งที่บุคคลสามารถเรียนรู้ได้ตามความสนใจ ตามศักยภาพและโอกาส ตามความสามารถ และตามความต้องการ โดยจะเรียนรู้ได้อย่างไม่เป็นทางการ ดังนั้น แหล่งการเรียนรู้จึงเป็นที่เรียนของการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งมีอยู่ทั่วไปในสังคม (ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์ .2559) โดยส่วนใหญ่ แหล่งการเรียนรู้จะตั้งอยู่ในชุมชน เพื่อให้สมาชิกชุมชนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างคล่องตัว และการเรียนรู้นั้นมีความสอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ของชุมชน โดยแหล่งการเรียนรู้มีการเรียกชื่อที่แตกต่างกันออกไป เช่น แหล่งสื่อการสอนชุมชน แหล่งความรู้ แหล่งทรัพยากรชุมชน แหล่งวิทยาการในชุมชน เป็นต้น แต่ความหมายเหล่านี้มีความใกล้เคียงกัน (อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ .2548: 27) โดยมีนักวิชาการให้ความหมายของแหล่งการเรียนรู้ไว้จำนวนหนึ่ง ดังนี้

สุมาลี สังข์ศรี (2543: 3) กล่าวว่า แหล่งการเรียนรู้ หมายความว่า หมายความว่า บุคคล กิจกรรมที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งให้ประสบการณ์แก่ประชาชนได้ ดังนั้น แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนอาจจะเป็นศาสนสถาน โรงเรียน พิพิธภัณฑ์ สวนสมุนไพร ภูมิปัญญาท้องถิ่น พิธีกรรมทางศาสนา ประเพณี ศูนย์การศึกษาในชุมชน ห้างสมุด สถานประกอบการ หน่วยงานต่างๆ ที่มีสาขาอยู่ในชุมชน เป็นต้น

อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ (2548: 28) ให้ความหมายสรุปของแหล่งเรียนรู้ไว้ว่า เป็นสิ่งที่มีอยู่ในสังคมรอบตัว ทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต เป็นสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น เป็นแหล่งความรู้ที่ทำให้คนในสังคมเกิดการเรียนรู้และเกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ในวงการการศึกษาตามอรรถาธิบาย แหล่งเรียนรู้ ได้รับการจัดลำดับความสำคัญไว้ในระดับต้น โดยถือเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาคนให้เข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างสะดวกและทั่วถึง โดยในมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ราชกิจจานุเบกษา. 2542: 8) ได้บัญญัติไว้ว่า “รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ” โดยความหมายในมาตรานี้ เป็นการระบุหน้าที่ของรัฐในอันที่จะต้องส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตด้วยวิธีการสนับสนุนให้จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตขึ้นในชุมชน

นอกจากนี้ ในมาตรา 29 (ราชกิจจานุเบกษา. 2542: 9) ได้บัญญัติไว้ว่า “ให้สถานศึกษา ร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน องค์การชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์การเอกชน องค์การวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน”

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าแหล่งเรียนรู้ชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมการศึกษาให้เข้าถึงยังประชาชนในทุกชุมชน อย่างไรก็ตาม แหล่งการเรียนรู้ที่ภาครัฐได้ให้การสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรม คือ การสนับสนุนให้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยประเวศ วะสี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2553: 21) ได้จินตนาการถึงศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไว้ว่า ควรจะเป็นพื้นที่สาธารณะที่คนในชุมชนมาพบปะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีห้องสมุด ที่มีชมรมรักการอ่านและส่งเสริมการอ่าน การค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต มีพิพิธภัณฑ์ที่แสดงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชุมชน มีศูนย์ศิลปะที่ส่งเสริมและสาธิตสุนทรียกรรมทุกประเภท มีศูนย์กีฬาสำหรับการเล่นและการแข่งขัน รวมทั้งมีศูนย์การเรียนรู้พิเศษ โดยจัดห้องเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กสำหรับการประชุมและการเรียนรู้สิ่งที่เป็นความต้องการของชุมชน ซึ่งแนวคิดนี้ อาจเรียกได้ว่าเป็นแนวคิดของศูนย์การจัดการความรู้ชุมชนแบบผสมผสาน จึงจะมีโอกาสที่จะพัฒนาไปอย่างยั่งยืน

และจากการศึกษาบทวิเคราะห์ของโครงการประสานพลังปัญญาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยมูลนิธิเพื่อพัฒนาการศึกษาไทย พบว่า ศูนย์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากมักจะเป็นศูนย์ที่เกิดขึ้นจากความคิดของบุคคลหรือองค์กรภายนอก และมักจะเป็นศูนย์การเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่อง

หนึ่ง โดยจากงานวิจัยของสุมาลี สังข์ศรี (สุมาลี สังข์ศรี. 2548: 20) พบว่า ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนส่วนมากเป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเรียกว่าเป็น “ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทย” ซึ่งประกอบด้วยภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและหัตถกรรม การแพทย์แผนไทย การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กองทุนและธุรกิจชุมชน ศิลปกรรม ภาษาและวรรณกรรม ปรัชญาศาสนาและประเพณี และโภชนาการ โดยครูภูมิปัญญาจะมีกระบวนการถ่ายทอดความรู้สู่สมาชิกในชุมชน ผ่านศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทย โดยใช้ความรู้และประสบการณ์ของตนเอง ในบางครั้งอาจจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับอาชีพ แต่การเรียนรู้ในบางเรื่องเป็นความรู้ทั่วไป ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต วิธีการถ่ายทอดที่ใช้มากที่สุด คือ การบอกเล่า การอธิบาย การลงมือทำจริง และศูนย์การเรียนรู้ก็จะทำหน้าที่เป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้ของคนในชุมชน และเป็นแหล่งศึกษาดูงานของคนจากนอกชุมชน

จากบทสรุปของโครงการประสานพลังปัญญาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2553: 8) พบว่า ศูนย์การเรียนรู้จะไม่เน้นเรื่องอาคารและวัตถุ เพราะจากประสบการณ์เรื่องห้องสมุดชุมชน หรือที่อ่านหนังสือประจำตำบล จะเห็นว่ามีอาคารสถานที่ที่ตอนแรกก็มีสมาชิกมาใช้บริการมาก แต่ในที่สุดก็หายไปหมด กลายเป็นที่ร้าง หรืออาคารว่างเปล่า ถ้าหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอาคารสถานที่เพียงพอ หรือมีความพร้อมที่จะจัดสรรอาคารหรือบริเวณให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ ก็เป็นเรื่องที่ดีมาก แต่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ อยู่ที่ “การเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้” ดังนั้น 25 องค์การในโครงการ จึงมีลักษณะศูนย์การเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยได้ข้อสรุปที่สำคัญว่า เพราะหัวใจของศูนย์การเรียนรู้ คือ การที่สมาชิกของกลุ่มได้มาพบหน้า พูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดและประสบการณ์กันเป็นประจำ ถ้าจะให้ดีขึ้นก็มีสมุดเอกสาร หรือแผ่นโปสเตอร์บอกเล่าถึงสิ่งที่มีความรู้ที่สมาชิกในกลุ่มมีอยู่เป็นทุนเดิม นำมาเผยแพร่เพื่อนำไปปฏิบัติ แล้วกลับมาเล่าสู่กันฟังว่าไปทำแล้วได้ผลเป็นอย่างไร (สกศ. 2553: 12)

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

ในการวิจัย เรื่อง “การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร” จำเป็นจะต้องศึกษาหลักการเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบควบคู่ไปด้วยกัน เพื่อนำหลักการเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนารูปแบบไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการยกย่องรูปแบบแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับงานวิจัย โดยในหัวข้อแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ จะมีเนื้อหาประกอบไปด้วย (1) ความหมายของรูปแบบ (2) องค์ประกอบและประเภทของรูปแบบ และ (3) หลักการพัฒนารูปแบบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ความหมายของรูปแบบ รูปแบบเป็นกรอบโครงสร้างในการดำเนินงานที่ถูกสร้างและพัฒนาไว้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำงาน โดยมีนักวิชาการได้ให้ความหมายต่างๆ กันไว้ ดังนี้

คัมภีร์ สุตแท้ (2553: 9) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้น แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญของเรื่องให้เข้าใจง่ายขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

ณัฐศักดิ์ จันทรผล (2552: 88) กล่าวถึงรูปแบบว่า หมายถึง โครงสร้างโปรแกรมแบบจำลองหรือตัวแบบที่จำลองสภาพความเป็นจริงที่สร้างขึ้นจากการลดทอนเวลาและเทศะพิจารณาว่ามีสิ่งใดบ้างที่จะต้องนำมาศึกษาเพื่อใช้ทดแทนแนวคิดหรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง โดยอธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบนั้นๆ

ทศนา แหมมณี (2550 อ้างอิงจาก บุญเชิด ชานิศาสตร์ .2556: 10) ได้กล่าวถึงรูปแบบไว้ว่าเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบสอบหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยสร้างมาจากความคิด ประสบการณ์ การใช้อุปมาอุปไมย หรือจากทฤษฎี หลักการต่างๆ และแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

บุญชม ศรีสะอาด (2531: 1) ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบ (Model) มีความหมายหลายประการ ในที่นี้ หมายถึง โครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ หรือตัวแปรต่างๆ ผู้วิจัยสามารถใช้รูปแบบอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ หรือตัวแปรต่างๆ ที่มีในปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือในระบบต่างๆ อธิบายลำดับขั้นตอนขององค์ประกอบหรือกิจกรรมในระบบการวิจัยโดยใช้รูปแบบจำแนกออกได้เป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกเป็นการสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ขั้นที่สองเป็นการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของรูปแบบ

ปัญญา ทองนิล (2554: 92) ให้ความหมายไว้ว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างที่เกิดจากทฤษฎี ประสบการณ์ การคาดการณ์ นำเสนอในรูปของข้อความหรือแผนผัง โดยรูป

พจนานุกรมการศึกษา (บุญเชิด ชานิศาสตร์. 2556: 134 อ้างอิงจาก Good. 1973) ได้ให้ความหมายรูปแบบไว้หลายความหมาย ดังนี้ รูปแบบหมายถึง แบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ เป็นตัวอย่างเพื่อการเลียนแบบ เป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิด เป็นชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันซึ่งรวมตัวกันเป็นวัฏจักรและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม

พรอคเตอร์และพอล (บุญเชิด ชานิศาสตร์. 2556: 134 อ้างอิงจาก Procter and Paul .1978: 174) ได้ให้ความหมายไว้ใน Longman dictionary of contemporary English ไว้ว่า รูปแบบโดยสรุปจะมี 3 ลักษณะหลักๆ กล่าวคือ (1) แบบจำลองย่อส่วนจากของจริง (2) สิ่งของหรือคนที่ถูกนำไปใช้เป็นแบบอย่างในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง และ (3) แบบหรือรุ่นของผลิตภัณฑ์ เช่น รุ่นของคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

มาลี สืบกระแส (2552: 108-109) กล่าวว่า รูปแบบมีสองลักษณะ คือ รูปแบบจำลองของสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น ระบบการปฏิบัติงาน และรูปแบบที่เป็นแบบจำลองของสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น รูปแบบอาจแสดงความสัมพันธ์ด้วยเส้นโยงแสดงในรูปแผนภาพหรือเขียนในรูปสมการคณิตศาสตร์ หรือสมการพยากรณ์ หรือเขียนเป็นข้อความ จำนวน หรือภาพ หรือแผนภูมิ หรือรูปสามมิติ

สวัสดี สุคนธรังสี (ทศนา แหมมณี. 2551: 1 อ้างอิงจาก สวัสดี สุคนธรังสี. 2520) ได้ให้ความหมายรูปแบบไว้ว่า หมายถึง ตัวแทนที่สร้างขึ้นเพื่ออธิบายพฤติกรรมของลักษณะบางประการของสิ่งที่เป็นจริงอย่างหนึ่ง หรือเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการหาความรู้ความเข้าใจปรากฏการณ์

บุญชม ศรีสะอาด (2531: 1) กล่าวว่า ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อน เป็นรูปแบบตามสมมติฐาน โดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบ (ที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วในเรื่องเดียวกันหรือเรื่องอื่น) และผลการศึกษาหรือวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยให้อาจสามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่างๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ หรือตัวแปรเหล่านั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบในการพัฒนารูปแบบนั้น จะต้องใช้หลักของเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ และการศึกษาค้นคว้ามากจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบอย่างยิ่ง ผู้วิจัยอาจคิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้นมาก่อน แล้วปรับปรุงโดยอาศัยข้อเสนอแนะจากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบ หรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง หรือทำการศึกษาองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรแต่ละตัว แล้วคัดเลือกองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรที่สำคัญ ประกอบกันขึ้นเป็นโครงสร้างของรูปแบบก็ได้

จากแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง การจำลองกรอบแนวคิดในการดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด ให้อยู่ในลักษณะที่เป็นรูปธรรมสามารถจับต้องได้ เพื่อนำไปใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินการในลักษณะที่คล้ายกันต่อไป โดยรูปแบบจะต้องสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาได้ เพื่อให้รูปแบบมีความสมบูรณ์และเป็นไปได้จริงในแต่ละยุคสมัย

2. ประเภทและองค์ประกอบของรูปแบบ มีนักวิชาการหลายท่านได้จำแนกประเภทของรูปแบบไว้ ดังนี้

สมิธ และคณะ (วาโร เพ็งสวัสดิ์. 2552: 3 อ้างอิงจาก Smith; & others. 1980) จำแนกประเภทของรูปแบบออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) จำแนกออกเป็น

1.1 รูปแบบคล้ายจริง (Iconic Model) มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง หุ่นไล่กา หุ่นตามร้านตัดเสื้อผ้า

1.2 รูปแบบเสมือนจริง (Analog Model) มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง เช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติการก่อนจะทำการทดลอง เครื่องบินจำลองที่บินได้ หรือเครื่องบินหุ่นบังคับ เป็นต้น รูปแบบชนิดนี้มีความใกล้เคียงความจริงมากกว่าแบบแรก

2. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Model) จำแนกออกเป็น

2.1 รูปแบบข้อความ (Verbal Model) หรือรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Model) เป็นการใช้ข้อความปกติธรรมดาในการอธิบายโดยย่อ เช่น คำพรรณนาลักษณะงาน คำอธิบายรายวิชา เป็นต้น

2.2 รูปแบบทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) หรือรูปแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Model) เช่น สมการ และโปรแกรมเชิงเส้น เป็นต้น

คีฟส์ (วาโร เฟิงส์ว็ลต์. 2552: 3 อ้างอิงจาก Keeves. 1988) ได้จำแนกรูปแบบออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

2.2.1 รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) เป็นรูปแบบเชิงกายภาพ ส่วนใหญ่ใช้ในด้านวิทยาศาสตร์ เช่น รูปแบบโครงสร้างอะตอมสร้างขึ้นโดยใช้หลักการเปรียบเทียบ โครงสร้างของรูปแบบให้สอดคล้องกับลักษณะที่คล้ายกันทางกายภาพ สอดคล้องกับข้อมูลและความรู้ที่มีอยู่ในลักษณะนั้นด้วย รูปแบบที่สร้างขึ้นต้องมียอดประกอบชัดเจน สามารถนำไปทดสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ และสามารถนำไปใช้ในการหาข้อสรุปของปรากฏการณ์ได้อย่างกว้างขวาง เช่น รูปแบบจำนวนนักเรียนในโรงเรียน สร้างขึ้นโดยเปรียบเทียบกับลักษณะถังน้ำที่ประกอบด้วยท่อน้ำเข้าและท่อ น้ำออก ปริมาณที่ไหลเข้าถึงเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนที่เข้าโรงเรียน อัตราการเกิด อัตราการตาย อัตราการรับเด็กอายุต่ำกว่าเกณฑ์ ส่วนปริมาณน้ำที่ไหลออกเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนที่ออกจากโรงเรียน เนื่องจากพันธุศาสตร์การศึกษา การย้ายออก การจบการศึกษา สำหรับปริมาณน้ำที่เหลือในถังเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนที่เหลืออยู่ในโรงเรียน เป็นต้น จุดมุ่งหมายของรูปแบบนี้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงจำนวนนักเรียนในโรงเรียน

2.2.2 รูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยาย หรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น และใช้ข้อความในการอธิบายเพื่อให้เกิดความกระจ่างมากขึ้น แต่จุดอ่อนของรูปแบบประเภทนี้ คือขาดความชัดเจนแน่นอน ทำให้ยากแก่การทดสอบรูปแบบ แต่อย่างไรก็ตาม ได้มีการนำรูปแบบนี้มาใช้ในการศึกษา มาก เช่น รูปแบบการเรียนรู้ในโรงเรียน

2.2.3 รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) เป็นรูปแบบที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปร โดยใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ปัจจุบันมีแนวโน้มว่าจะ

นำไปใช้ในด้านพฤติกรรมศาสตร์มากขึ้น โดยเฉพาะในการวัดและประเมินผลทางการศึกษา รูปแบบลักษณะนี้ส่วนมากพัฒนามาจากรูปแบบเชิงข้อความ

2.2.4 รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) เป็นรูปแบบที่เริ่มจากการนำเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ในการศึกษาเกี่ยวกับพันธุศาสตร์ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้ทำให้สามารถศึกษารูปแบบเชิงข้อความที่มีตัวแปรสลับซับซ้อนได้ แนวคิดสำคัญของรูปแบบนี้คือต้องสร้างขึ้นจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหรืองานวิจัยที่มีมาแล้ว รูปแบบจะเขียนในลักษณะสมการเส้นตรง แต่ละสมการแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุเชิงผลระหว่างตัวแปร จากนั้นมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในสภาพการณ์ที่เป็นจริงเพื่อทดสอบรูปแบบ ซึ่งรูปแบบเชิงสาเหตุนี้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1) รูปแบบระบบเส้นเดียว (Recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรด้วยเส้นโยงที่มีทิศทางของการเป็นสาเหตุในทิศทางเดียว โดยไม่มีความสัมพันธ์ย้อนกลับ

2) รูปแบบระบบเส้นคู่ (Non-recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร โดยทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรภายในตัวแปรหนึ่งอาจเป็นทั้งตัวแปรเชิงสาเหตุและเชิงผลพร้อมกัน จึงมีทิศทางความสัมพันธ์ย้อนกลับได้

สำหรับองค์ประกอบของรูปแบบ มีผู้ให้ความเห็นไว้หลายแนวทาง ดังนี้

บราวน์ และ โมเบิร์ก (วโร เฟิงส์วาล์, 2552 : 3 อ้างอิงจาก Brown and Moberg, 1980) ได้สังเคราะห์รูปแบบขึ้นมาจากแนวคิดเชิงระบบ (System Approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Approach) กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อม (Environment) 2) เทคโนโลยี (Technology) 3) โครงสร้าง (Structure) 4) กระบวนการจัดการ (Management Process) และ 5) การตัดสินใจสั่งการ (Decision Making)

ปิยะพงษ์ ไสยโสภณ (2550 : บทคัดย่อ) ได้กล่าวถึงรูปแบบการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึงรูปแบบหรือวิธีการที่แต่ละบุคคลชอบใช้ในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ โดยมีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านสติปัญญา จิตอารมณ์ ร่างกาย สังคม และสภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งทำให้การเรียนรู้ของแต่ละบุคคลมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

สมบุญ ศรีสรรหิรัญ (2547: 354-355) ได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคนบตี ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คุณลักษณะภาวะผู้นำของคนบตีที่ต้องพัฒนา 2) หลักการและแนวคิดกำกับรูปแบบ และวัตถุประสงค์ทั่วไปของรูปแบบ 3) กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคนบตี ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน เนื้อหาการพัฒนาวิธีการและกิจกรรมการพัฒนา วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และผลที่ต้องการ และ 4) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ เงื่อนไขความสำเร็จ และตัวบ่งชี้ความสำเร็จของรูปแบบ

อัมพร พงษ์กังสนนันท์ (2550: บทคัดย่อ) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต โดยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปรัชญาและหลักการจัดการศึกษา 2) หลักสูตร 3) การจัดการเรียนรู้ 4) การประเมินผลการเรียนรู้ 5) การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ และการเทียบระดับการศึกษา 6) การบริหารและการจัดการศึกษา 7) กลุ่มเป้าหมาย และ 8) การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และ ชุมชน

ทั้งนี้ วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2553: 6) ได้กล่าวถึงลักษณะของรูปแบบที่ดี โดยระบุว่า รูปแบบที่ดี ควรมีลักษณะ ดังนี้

1) รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่า ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดา อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงก็มีประโยชน์ในช่วงของการ พัฒนารูปแบบ

2) รูปแบบควรนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิง ประจักษ์ โดยเมื่อทดสอบรูปแบบแล้ว ถ้าปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ รูปแบบนั้นต้อง ถูกยกเลิก

3) รูปแบบควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน

4) รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอด (Concept) ใหม่ และการ สร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ในเรื่องที่ กำลังศึกษา

5) รูปแบบในเรื่องใด จะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับกรอบของทฤษฎีในเรื่องนั้นๆ

3. หลักการพัฒนารูปแบบ

จอยซ์ และ เวลล์ (อัญชญา ศรีเรืองฤทธิ์ และคณะ. 2554: 26 อ้างอิงจาก Joyce; & Weil. 1996) ได้กล่าวถึงการพัฒนาแบบการสอนว่ามีประเด็นในการพิจารณา ดังนี้

1) จุดเน้นของรูปแบบการสอน มีอยู่ 4 กลุ่ม คือ

1.1) รูปแบบการสอนที่เน้นการเรียนรู้ของรายบุคคล (Personal family) เช่น การ สอนที่ส่งเสริมการสร้างมโนทัศน์ด้วยตนเอง (Enhancing self-concept) และการสอนที่ไม่มีการกำกับ (Nondirective teaching)

1.2) รูปแบบการสอนที่เน้นปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social family) เป็นรูปแบบการ สอนที่เน้นการทำงานร่วมกัน หรือการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เรียน

1.3) รูปแบบการสอนที่เน้นแนวคิดกลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behavioral family) โดยเน้นการใช้สิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการตอบสนอง มีการฝึกฝน การเสริมแรง และตั้งเป้าหมายการเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

1.4) รูปแบบการสอนที่เน้นกระบวนการประมวลความคิด (Information-processing family) เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดการเรียนรู้

2) การพัฒนารูปแบบการสอน ซึ่งมีสิ่งที่ต้องปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

2.1) ทำความเข้าใจ และแสดงความสัมพันธ์ของที่มาของรูปแบบการสอน (Orientation of the model) ซึ่งประกอบไปด้วยทฤษฎี สมมติฐานเกี่ยวกับผลที่จะเกิดขึ้นจากรูปแบบการสอน หลักการ และแนวคิดที่สำคัญที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการสอน

2.2) อธิบายองค์ประกอบรูปแบบการสอนโดยละเอียด (Model of teaching) ในประเด็นต่อไปนี้

2.2.1) ขั้นตอนการสอนของรูปแบบ (Syntax/Phrase) หมายถึง การกำหนดขั้นตอนการสอนไว้ว่ามีกี่ขั้นตอน และมีกิจกรรมอะไรบ้างในแต่ละขั้นตอน

2.2.2) ระบบปฏิสัมพันธ์ (Social system) หมายถึง การกำหนดว่าผู้เรียนและผู้สอนมีบทบาทอะไรบ้างในแต่ละขั้นตอนและกิจกรรมการสอน

2.2.3) หลักการปฏิสัมพันธ์ (Principle of reaction) หมายถึง การกำหนดวิธีการที่ผู้สอนจะปฏิบัติต่อการตอบสนองของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมหรือเกิดการเรียนรู้ตามที่คาดหวัง

2.2.4) ระบบสนับสนุน (Support system) หมายถึง การกำหนดเงื่อนไขที่จะทำให้รูปแบบการสอนบังเกิดผลตามเป้าหมายของรูปแบบการสอน เช่น รูปแบบการสอนที่เน้นปฏิสัมพันธ์ จะต้องจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน หรือรูปแบบการสอนที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะต้องจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองให้พร้อม เป็นต้น

2.3) ให้แนวทางในการใช้รูปแบบการสอน (Application) เป็นการให้ข้อเสนอแนะว่าจะทำรูปแบบการบังเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้อย่างไร เช่น ควรจะใช้เนื้อหาและสื่อการสอนชนิดใด หรือเหมาะกับผู้เรียนระดับใด หรือเหมาะกับผู้เรียนระดับใด และควรเตรียมการสอนอย่างไร เป็นต้น

2.4) กำหนดผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม (Instructional and Nurturant effect) เป็นการกำหนดผลที่จะเกิดจากการใช้รูปแบบการสอนโดยตรง และผลที่จะเกิดโดยทางอ้อม เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาใช้รูปแบบการสอนได้อย่างเหมาะสม

2.5) กำหนดแนวทางการประเมิน (Evaluation) เป็นการให้แนวทางในการประเมินผล การใช้รูปแบบการสอนด้วยเครื่องมือที่เหมาะสม

กาเย่ และบิกส์ (อัญญา ศรีเรืองฤทธิ์ และคณะ .2554: 27 อ้างอิงจาก Gagne; & Biggs.1979) ให้แนวคิดในการออกแบบการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนารูปแบบการสอนไว้ว่า ผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงหลักการเรียนรู้ตามแนวคิดของจิตวิทยากลุ่มต่างๆ ดังนั้น ความหลากหลายของแนวคิดในการเรียนรู้ จึงส่งผลต่อความหลากหลายของรูปแบบการสอนด้วย และการสอนจะต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างหรือพัฒนาความสามารถด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ถ้าต้องการพัฒนาความรู้ ความจำ ความคิด และสติปัญญา ควรใช้แนวคิดของกลุ่มที่เน้นความรู้ ความคิด (Cognitivism) และกลุ่มสร้างสรรค์ความรู้ (Constructionism) ถ้าต้องการพัฒนาทักษะและพฤติกรรมที่สังเกตได้หรือวัดได้ตามจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ควรใช้แนวคิดของกลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) เมื่อมีแนวคิดหรือทฤษฎีแล้ว จึงวางแผนการสอนซึ่งควรเริ่มจากการศึกษาสภาพทั่วไปและความจำเป็นเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปของการเรียนการสอน จากนั้นจึงทำการกำหนดวัตถุประสงค์ปลายทางในแต่ละวิชา แล้วจึงเป็นขั้นการสร้างแผนการสอนที่ต้องมีองค์ประกอบของแผนให้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์เฉพาะ ซึ่งอาจจะเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม มีเนื้อหาที่จะสอน เลือกสื่อการเรียนหรือกิจกรรมการสอน และมีวิธีการวัดผลประเมินผล

รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2548: 92-93) ได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสม โดยมีการดำเนินการ 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ได้รับเลือกเป็นโครงการนำร่องการวิจัย และการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาสภาพจริงจากการรายงานประเมินตนเองของโรงเรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบจำลอง เพื่อสร้างเป็นรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ โดยใช้การสังเคราะห์แบบสัมภาษณ์จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 นำมาสร้างรูปแบบจำลองระบบบริหารคุณภาพทั้งองค์การ ด้วยการสร้างเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิแบบเลือกตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย และให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

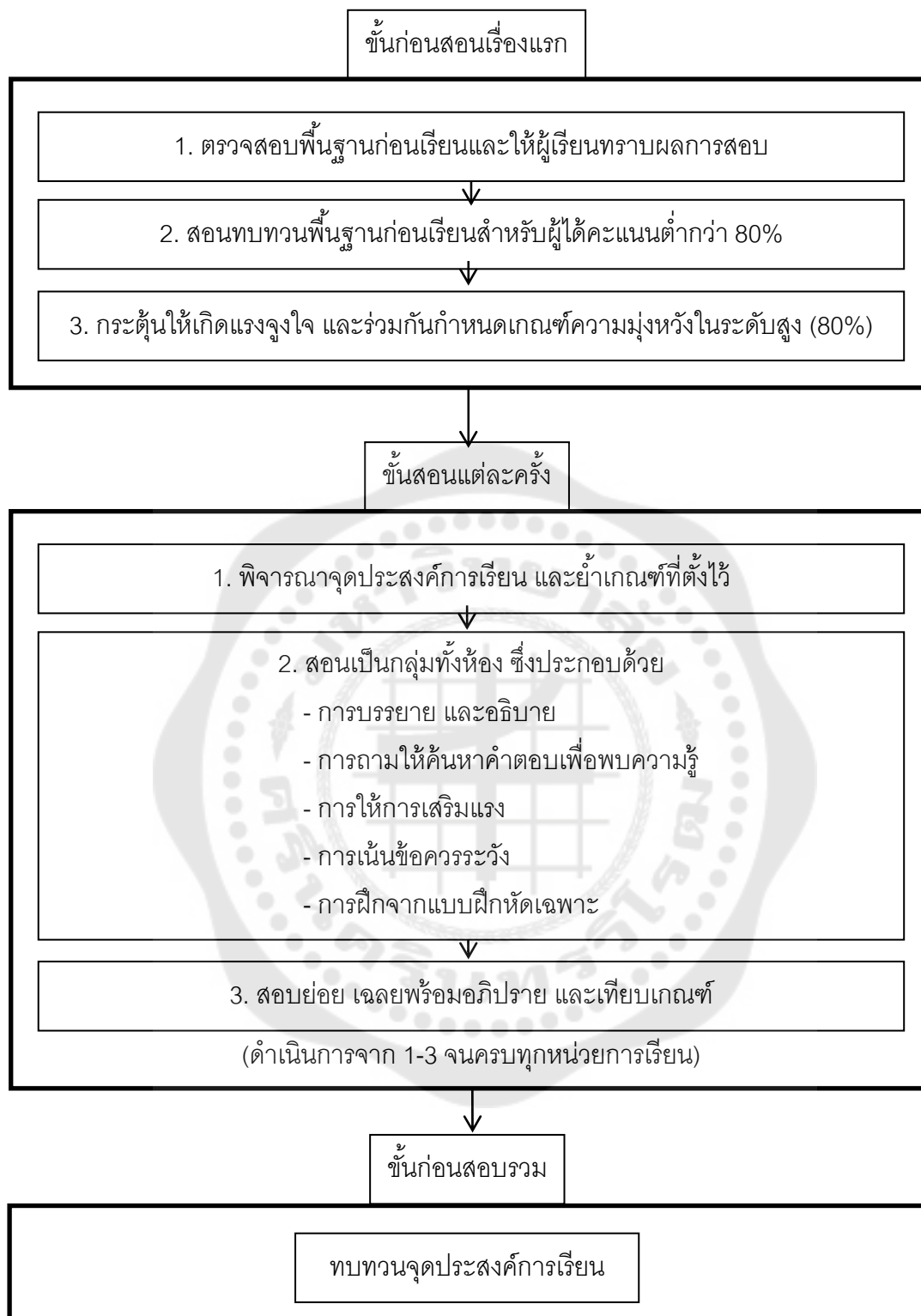
ขั้นตอนที่ 3 พัฒนารูปแบบระบบบริหารคุณภาพทั้งองค์การ โดยใช้เทคนิคเดลฟายจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยการใช้รูปแบบจำลองจากขั้นตอนที่ 2 นำมาวิเคราะห์ และกำหนดรูปแบบระบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การด้วยเทคนิคเดลฟาย 3 รอบ

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์หาความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 5 สรุปและนำรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ จัดทำเป็นรายงานผลการวิจัย

บุญชม ศรีสะอาด และนิภา ศรีไพโรจน์ (2531: 25) ได้ดำเนินการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการสอนวิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัยที่มีประสิทธิภาพ” โดยได้พัฒนารูปแบบการสอนวิชาวิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย ซึ่งได้ศึกษาทฤษฎีแนวความคิดรูปแบบการสอนของคนอื่นและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำไปพัฒนารูปแบบการสอน โดยมีรูปแบบตามแผนภาพประกอบ 2





ภาพประกอบ 2 รูปแบบการสอนวิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัยที่มีประสิทธิภาพ
(บุญชม ศรีสะอาด และนิภา ศรีไพโรจน์ .2531: 25)

อย่างไรก็ตาม การจะพัฒนารูปแบบของแหล่งเรียนรู้ชุมชน จะต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่นที่สำคัญ ได้แก่ ภูมิหลังของแต่ละชุมชน ลักษณะทางกายภาพของชุมชน และความร่วมมือของคนในชุมชน ในเรื่องนี้ อนุรัตน์ สงข์ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน จะต้องประกอบไปด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ด้านการวางแผน กล่าวคือ การสร้างความเข้าใจร่วมกับผู้นำชุมชน และแต่งตั้งคณะกรรมการแหล่งเรียนรู้ให้ชัดเจน 2) ด้านการจัดการองค์การ กล่าวคือ การกำหนดให้แหล่งเรียนรู้แต่ละแห่งดำเนินการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ และงบประมาณที่สอดคล้องกับความต้องการ 3) ด้านการอำนวยการ กล่าวคือ การสร้างความเข้าใจร่วมกับชุมชนหรือองค์กรท้องถิ่น ในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ และ 4) ด้านการควบคุม กล่าวคือ การแต่งตั้งคณะกรรมการแหล่งเรียนรู้โดยให้ชุมชนเป็นผู้เลือกคณะกรรมการ และร่วมกันกำหนดให้นำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลประกอบการจัดสรรงบประมาณ

อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต : สวนสาธารณะ ได้สรุปไว้ว่า การสร้างรูปแบบแหล่งเรียนรู้ จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ 9 ประการ ได้แก่ 1) นโยบายและแผน 2) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง 3) การดำเนินงาน 4) มาตรฐานการเรียนรู้ 5) การประเมินผลการเรียนรู้ 6) การสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ 7) กิจกรรมของแหล่งเรียนรู้ 8) ผู้เรียน และ 9) ผู้สอน

ในขณะที่ สมจินตนา ชังเกตุ (2554: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบห้องสมุดชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของห้องสมุดชุมชน และพัฒนารูปแบบห้องสมุดชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า รูปแบบของห้องสมุดชุมชนจะมีรูปแบบที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) โครงสร้างทางกายภาพ 2) การบริหารจัดการ 3) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ 4) การประเมินผลการดำเนินงาน

ควรชิต พุทธิโกษา (2554) ได้ศึกษารวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำคู่มือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์ ได้ให้ความเห็นไว้ว่า รูปแบบของแหล่งเรียนรู้ ควรประกอบไปด้วย 1) แหล่งที่มาของความรู้และเนื้อหาความรู้ 2) วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ 3) อุปกรณ์สำหรับการเรียนรู้ 4) สถานที่เรียนรู้ 5) การประเมินและติดตามผลการเรียนรู้ 6) ผู้จัดการเรียนรู้ และ 7) ผู้เรียน

นอกจากนี้ สราวุธ ผลดี (2559) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดตั้ง “ศูนย์การเรียนรู้ธนบุรีศึกษา” มหาวิทยาลัยธนบุรี โดยมุ่งเน้นในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาให้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ได้สรุปเกี่ยวกับรูปแบบของแหล่งเรียนรู้ไว้ว่า ควรประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) บุคลากร 2) งบประมาณ 3) วัสดุอุปกรณ์ และ 4) การบริหารจัดการ

ดวงสุดา เตโชติรส (2556: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการศูนย์การเรียนรู้สิ่งทอและแฟชั่นบนพื้นฐานวัฒนธรรมชุมชน คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร โดยพบว่า การจัดการศึกษา การเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชน จำเป็นต้องประกอบไปด้วย สถานศึกษา สถานประกอบการ และชุมชน หรือสังคม โดยศูนย์การเรียนรู้สิ่งทอ มีรูปแบบการดำเนินงานแบ่งเป็น 3 องค์ประกอบได้แก่

- 1) การจัดสร้างอุปกรณ์ระบบปฏิบัติการสำหรับฐานข้อมูล เชิงวิชาการเพื่อการสืบค้นข้อมูล
- 2) การจัดการฝึกอบรมแลกเปลี่ยนความรู้ และ 3) การจัดกิจกรรม การเรียนรู้

ทั้งนี้สามารถสรุปแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบที่จำเป็นในการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ ตามตาราง 1

ตาราง 1 สรุปแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบที่จำเป็นในการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต

องค์ประกอบที่จำเป็น ของแหล่งเรียนรู้	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6	คนที่ 7	คนที่ 8	คนที่ 9	คนที่ 10
การบริหารจัดการองค์กร	✓	✓	✓		✓		✓	✓		✓
- นโยบายและแผนขององค์กร	✓	✓						✓		✓
- กฎระเบียบขององค์กร		✓								
- งบประมาณ	✓				✓					
โครงสร้างทางกายภาพ			✓							
- สถานที่เรียนรู้				✓						
- สิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้										✓
- วัสดุ/ทรัพยากรในการเรียนรู้		✓		✓	✓	✓				
วิธีการจัดการเรียนรู้				✓			✓		✓	✓
- หลักสูตรการเรียนรู้										
- เนื้อหาความรู้				✓					✓	✓
- การจัดฝึกอบรม						✓				
- การจัดกิจกรรมการเรียนรู้		✓	✓			✓	✓		✓	
- มาตรฐานการเรียนรู้		✓								
- การประเมินติดตามผล	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓
บุคลากรของแหล่งเรียนรู้										
- ผู้สอน		✓								
- ผู้เรียน		✓		✓						✓
- ผู้จัดการเรียนรู้				✓	✓		✓			

หมายเหตุ : คนที่ 1 คือ อนุรัตน์ สงขำ คนที่ 2 คือ อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ คนที่ 3 คือ สมจินตนา ชังเกตุ คนที่ 4 คือ วรรชิต พุทธโกษา คนที่ 5 คือ สำราญ ผลดี คนที่ 6 คือ ดวงสุดา เตโชติรส คนที่ 7 คือ คมกฤษ จันทรขจร คนที่ 8 คือ นันทนา เรืองอร่าม คนที่ 9 คือ ปิยะพงษ์ ไสยโสภณ และคนที่ 10 คือ อัมพร พงษ์กังสนานนท์

เมื่อนำแนวคิดในการพัฒนารูปแบบดังที่นักวิชาการได้กล่าวถึงไว้อย่างหลากหลายมาสังเคราะห์เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค สามารถสรุปได้ว่ารูปแบบที่ดีของแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค ควรประกอบไปด้วยสาระสำคัญ 3 องค์ประกอบได้แก่

1. การบริหารจัดการองค์กร โดยหมายถึง การวางแผนโครงสร้างทางกายภาพ การวางระบบดำเนินงาน และการกำหนดแผนการปฏิบัติงานของแหล่งเรียนรู้
2. กระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยหมายถึง การจัดให้มีสถานที่ หรือจัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ของคนในชุมชน การจัดเนื้อหาการเรียนรู้ และการจัดให้มีการประเมินและติดตามผล
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยหมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมความรู้ด้านการบริโภคให้แก่คนในชุมชน ทั้งกิจกรรมที่จัดภายในแหล่งเรียนรู้ และอาจหมายรวมถึงกิจกรรมผ่านสื่อต่างๆ เช่น สื่อ Social Media สื่อออนไลน์ประเภทต่างๆ ก็ได้

ตอนที่ 5 แนวคิดด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม

จากหัวข้อวิจัย เรื่อง “การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้เลือกนำแนวคิดด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาใช้ประกอบการสังเคราะห์เพื่อพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ กล่าวคือ ในการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนนั้น จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนได้มีส่วนร่วม โดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดแนวทางปฏิบัติงาน การร่วมวางแผน การร่วมกระบวนการตัดสินใจ การร่วมกันรับผิดชอบ และร่วมกันประเมินผลงานของแหล่งเรียนรู้ดังกล่าว

สำหรับแนวคิดด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลากหลายดังต่อไปนี้

จันทราณี สงวนนาม (2545: 69) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานทั้งด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ และการปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินผล

ธงชัย สันติวงษ์ (2543: 138) กล่าวถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่า เป็นการที่ผู้บริหารหรือเจ้าของกิจการใช้วิธีการแบบเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านต่างๆ เช่น การให้มีส่วนร่วมในการวางแผน ช่วยเสนอแนะข้อคิดเห็น เพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร ตลอดจนการให้โอกาสและอิสระกับกลุ่มที่จะตัดสินใจทำงานเองภายใต้เป้าหมายและนโยบายที่มอบหมายไว้ให้

อาทิวราห์ (โศภิตา คล้ายหนองสรวง. 2558: 17 อ้างอิงจาก Argyris.1964) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการจูงใจให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานในองค์การได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมมือในการพัฒนาองค์การที่ปฏิบัติอยู่ด้วยความเต็มใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานขององค์การ ควรประกอบด้วยสาระสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น สมาชิกขององค์การย่อมมีความผูกพันกับองค์การที่ตนเองปฏิบัติงานอยู่ และมีความปรารถนาที่จะได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การ แม้เพียงได้รับฟังความคิดเห็น ก็ทำให้รู้สึกว่าได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การแล้ว 2) การมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดการยอมรับในเป้าหมาย เพราะนอกจากจะช่วยกระตุ้นให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นแล้ว ยังช่วยให้เกิดความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และกันระหว่างกลุ่มสมาชิก และความร่วมมือกันนั้นจะแพร่ขยายไปทั้งองค์การ ทำให้สมาชิกทั้งองค์การมีเป้าหมายเดียวกัน การมีส่วนร่วมเป็นการยินยอมและพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ ซึ่งจะมีผลทั้งทางใจ การยอมรับ การสนับสนุน และผลต่อการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ 3) การมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดความสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบ การที่บุคคลได้แสดงความคิดเห็นและยอมรับในเป้าหมายเดียวกัน จะช่วยกระตุ้นให้บุคคลเกิดความสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานขององค์การ

สมยศ นาวิการ (2545: 1) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการของการให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงของบุคคล ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญของพวกเขาในการแก้ปัญหาของการบริหารที่สำคัญ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของแนวความคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ที่ถือว่าผู้บริหารแบ่งอำนาจหน้าที่การบริหารให้เข้ากับผู้ใต้บังคับบัญชาและต้องการให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงในกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญขององค์กร ไม่ใช่เพียงแค่สัมผัสปัญหาหรือแสดงความห่วงใย

วันชัย โกลละสุต (2549: ออนไลน์) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลในองค์กรหรือต่างองค์กรได้ร่วมกันเพื่อจัดการงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมนั้นๆ จะอยู่ในขั้นตอนใดๆ ก็ตาม โดยขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ ข้อจำกัดขององค์กรในแต่ละกระบวนการของการดำเนินการบริหารเป็นเกณฑ์

ทั้งนี้ การบริหารแบบมีส่วนร่วมจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค โดยเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมกำหนดวิธีการทำงานที่เห็นว่าจำเป็นต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยแหล่งเรียนรู้นั้นจะมีทิศทางการพัฒนารูปแบบที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะร่วมกันรับผิดชอบในทุกๆ ขั้นตอน ซึ่งจะก่อให้เกิดความผูกพันต่อแหล่งเรียนรู้ดังกล่าว ส่งผลดีในลักษณะที่ผู้ที่มีส่วนร่วมเหล่านั้นจะรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ หรือเป็นส่วนหนึ่งของการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้นั้น และจะช่วยกันบำรุงรักษา รวมทั้งขับเคลื่อนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

ประสาร พรหมณา (2553: ออนไลน์) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเมื่อนำไปมาใช้กับการจัดตั้งองค์การ จะก่อให้เกิดประโยชน์ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการระดมความคิด ทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย ซึ่งดีกว่าการคิดและตัดสินใจเพียงคนเดียว
2. การมีส่วนร่วมในการบริหารเป็นการลดการต่อต้านและก่อให้เกิดการยอมรับมากขึ้น
3. การมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารที่ดี สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
4. การมีส่วนร่วมทำให้การตัดสินใจมีคุณภาพ และทำให้มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น

ทั้งนี้ ได้จำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมเป็น 4 รูปแบบ (ประสาร พรหมณา. 2553 : ออนไลน์) ได้แก่

1. รูปแบบคณะกรรมการเพื่อการปรึกษาหารือ (Consultine Management) ในการดำเนินงาน ปรึกษาหารือเพื่อช่วยตัดสินใจ เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา กรรมการที่ปรึกษา เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำงาน และร่วมภาคภูมิใจในความสำเร็จ
2. รูปแบบการร่วมเสนอแนะ (Suggestion System) เป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมโดยวิธีการจัดประชุมรับฟังข้อเสนอแนะ การเสนอแนะในแบบฟอร์ม การเสนอแนะผ่านเทคโนโลยี เป็นต้น
3. รูปแบบการมีส่วนร่วมโดยการทำงานเป็นกลุ่มเป็นทีม (Team Working) เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนร่วมคิดร่วมทำโดยใช้กระบวนการทำงานเป็นทีมหรือกลุ่มคุณภาพ
4. รูปแบบการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของธุรกิจหรือเป็นเจ้าของรับผิดชอบงานบริหาร เช่น การร่วมลงทุน

อย่างไรก็ตาม ในงานวิจัยฉบับนี้ มุ่งเน้นที่จะสร้างรูปแบบของแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคที่เข้มแข็ง สามารถขับเคลื่อนได้จริง และสอดคล้องกับบริบทของสังคม ซึ่งการจะสร้างให้แหล่ง

เรียนรู้มีความเข้มแข็ง จะต้องคำนึงถึงความร่วมมือของคนในชุมชนเป็นหลัก การสร้างแหล่งเรียนรู้ชุมชนดังกล่าว ถือได้ว่าเป็น “กิจกรรมของชุมชน” ซึ่งเป็นการสร้างความสามารถของชุมชนในลักษณะหนึ่ง โดย แมคเคลแลน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2553: 12 อ้างอิงจาก Maclellan-Wright .2007) ได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบสำคัญที่เป็นหลักของการสร้างความสามารถของชุมชน และพบว่ามียุ 9 ประการ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ภาวะผู้นำ โครงสร้างของชุมชน ความเข้าใจสาเหตุของปัญหา การใช้ประโยชน์ทรัพยากร ความเชื่อมโยงกับภายนอกชุมชน ความช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก ทักษะและการเรียนรู้ และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

ทั้งนี้ การที่คนในชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนได้ จะต้องมีความไว้วางใจที่เข้ามาเป็นผู้ดำเนินการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีที่หน่วยงานรัฐหรือองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นแกนหลักของโครงการ แต่อย่างไรก็ตาม บางกิจกรรมที่คนในชุมชนลุกขึ้นมาเป็นแกนนำในการริเริ่มและบริหารจัดการตั้งแต่ต้น ย่อมจะได้รับความเห็นชอบจากคนในชุมชนมากกว่า และสร้างความไว้วางใจได้เร็วกว่า โดย คอทวอล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2553: 13 อ้างอิงจาก Kotval. 2006) ได้ศึกษาชุมชนนิเวศน์ รัฐคอนเนคติกัต โดยเข้าไปดำเนินงานในชุมชนที่ประชาชนไม่ไว้วางใจ หน่วยงานปกครองท้องถิ่น ซึ่งคอทวอล ได้ทดลองวิธีการแสวงหาความร่วมมือจากชุมชน ตั้งแต่การวางแผน การนำความต้องการของคนในชุมชนมาเลือกเพื่อดำเนินงานโครงการ จนกระทั่งการร่วมกันตัดสินใจเพื่อดำเนินงานตามแผน โดยพบว่าเมื่อได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน ในขั้นตอนการวางแผนตั้งแต่ต้น โอกาสที่ชุมชนจะให้ความร่วมมือและเข้ามามีส่วนร่วมจึงเป็นไปได้สูง

งานวิจัยของนลินี กังศิริกุล (2547: 14) เป็นส่วนหนึ่งที่สนับสนุนแนวคิดของคอทวอล โดยงานวิจัยได้แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทของชนบทไทย โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในตำบลไทยสามัคคีและตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ที่แสดงให้เห็นว่า กระบวนการมีส่วนร่วมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของประชาชนในทุกๆ ด้าน ซึ่งผลการวิจัยได้เสนอประเด็นหลักของการทำงานแบบมีส่วนร่วมว่า ควรประกอบด้วย 1) การร่วมคิด หมายถึง ร่วมกันศึกษาข้อมูล กำหนดเป้าหมาย และวางแผน 2) การร่วมทำ หมายถึง การลงมือทำในสิ่งที่ตนเองถนัดร่วมกับผู้อื่น 3) การร่วมติดตาม หมายถึง การติดตามงานที่ทำไปแล้วว่าเกิดผลเช่นใด และ 4) การร่วมรับผลประโยชน์ หมายถึง การที่ผู้เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมได้เรียนรู้ ได้เพื่อนใหม่ และมีชีวิตที่มีความสุขยิ่งขึ้น

จากการสังเคราะห์แนวคิดที่ได้จากนักวิชาการดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค ควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย
2. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการปฏิบัติงาน

3. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการประเมินผล

ทั้งนี้ จะคำนึงถึงการวางแผนในอนาคตของชุมชนด้วย ดังที่ประเวศ วะสี (2550) ได้เคยกล่าวไว้ว่า สถานการณ์โลกปัจจุบันมีความเชื่อมโยงกันทั้งหมด มีการเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ชุมชนจะต้องมีความสามารถในการพัฒนาตนเองภายใต้สภาพแวดล้อมและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งการร่วมมือร่วมใจกันสังเกตและเสนอแนะเพื่อการพัฒนาของคนในชุมชนจะเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนและดำรงไว้ซึ่งความเข้มแข็งของสมาชิกชุมชน

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในหัวข้อ “การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ผู้วิจัยได้ตรวจสอบแล้ว ไม่พบว่ามีหัวข้อการวิจัยเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ด้านการบริโภคในประเทศไทย แต่มีหัวข้อวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา รูปแบบแหล่งเรียนรู้จำนวนหนึ่ง สำหรับการศึกษาในต่างประเทศพบว่ามีการศึกษาและแผนการดำเนินงาน เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านการบริโภคอยู่ต่อเนื่องนับตั้งแต่ปีค.ศ.1998 (พ.ศ.2541) โดยจำแนกได้เป็น 2 หัวข้อย่อย ได้แก่ 1) งานวิจัยในประเทศไทย และ 2) งานวิจัยและแนวทางดำเนินงานในต่างประเทศ โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.1 งานวิจัยในประเทศไทย

คมกฤช จันทรขจร (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางจัดการศึกษาตาม อธิยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยพบว่า แนวทางการจัดการศึกษาตามอธิยาศัยเพื่อ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าสอดคล้องและผู้บริหารเห็นว่่าน่าไปปฏิบัติได้ ประกอบ ไปด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการจัดการศึกษาตามอธิยาศัย ประกอบด้วย ปรัชญา นิยาม ความหมาย การเรียนรู้ ลักษณะการจัด และผู้จัด 2) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบด้วย โปรแกรมส่งเสริมการเรียนรู้ และกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ 3) การจัดปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบด้วย การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ การจัดการความรู้ สื่อและเทคโนโลยีการศึกษา และการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ และ 4) การเรียนรู้จากประสบการณ์ ประกอบด้วย ประเภทของประสบการณ์ วิธีการ หลักการ และจุดมุ่งหมายของการประเมินความรู้จากประสบการณ์

ดวงสุดา เตโชติรส (2556: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการศูนย์การเรียนรู้สิ่งทอและแฟชั่น บนพื้นฐานวัฒนธรรมชุมชน คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร โดยพบว่า การจัดการศึกษา การเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชน จำเป็นต้องประกอบไปด้วย สถานศึกษา สถานประกอบการ และชุมชนหรือสังคม โดยศูนย์การเรียนรู้ สิ่งทอ มีแนวทางดำเนินงานแบ่งได้เป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนห้องสมุดสำหรับสืบค้นข้อมูล

2) ส่วนห้องสมุดทางด้านวัสดุสิ่งทอ 3) ส่วนห้องจัดแสดงนิทรรศการและผลงานด้านสิ่งทอ และ 4) ส่วนเจ้าหน้าที่บริการและการดูแลระบบ นอกจากนี้ ได้มีการศึกษาถึงรูปแบบการดำเนินงานโดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) การจัดสร้างอุปกรณ์ ระบบปฏิบัติการ สำหรับฐานข้อมูลเชิงวิชาการเพื่อการสืบค้นข้อมูล 2) การจัดการฝึกอบรมแลกเปลี่ยน ความรู้ และ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

นันทนา เรืองอร่าม (2554: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน โดยพบว่า รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน ประกอบด้วย ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ฯ กลยุทธ์ของศูนย์ฯ บทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ กลุ่มเป้าหมายที่จะให้บริการ การประกันคุณภาพศูนย์ฯ โครงสร้างการดำเนินงาน กระบวนการทำงาน และการติดตามและประเมินผล

ปิยะพงษ์ ไสยโสภณ (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หมวดยุทธศาสตร์พัฒนาทักษะชีวิต 1 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียนในทัศนสถานวัยหนุ่มกลาง โดยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ผลการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดความตระหนักในตน 2) ขั้นการจัดประสบการณ์ใหม่ 3) ขั้นการสร้างโครงสร้างความรู้ในตน 4) ขั้นการทดลองปฏิบัติ และ 5) ขั้นการประยุกต์ใช้

พระปลัดโสมจิต คงแทน และคณะ (2554: บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาของวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน โดยพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาของวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการของรูปแบบ จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา โครงสร้างระบบกลไกในการดำเนินการ วิธีดำเนินการจัดการศึกษา การประเมินผลการจัดการศึกษา โดยใช้ 5 กระบวนการ คือ 1) การจัดการองค์กรในวัด 2) การพัฒนาผู้นำและบุคคลที่เกี่ยวข้อง 3) การจัดระบบการเรียนรู้ 4) การพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยี และ 5) การพัฒนาวัฒนธรรม ซึ่งรูปแบบการจัดการศึกษาของวัด จำเป็นต้องอาศัยหลักการหลายอย่างเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนด โดยมีกลไกในการดำเนินการ มีวิธีดำเนินการและการประเมินผลที่เหมาะสม ก็จะทำให้การจัดการศึกษาของวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนที่มีประสิทธิผล

พิศรวัธ ภูทอง และอัมพวัลย์ วิศวธีรานนท์ (2559: บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการแหล่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ กรณีศึกษาหอศิลป์และวัฒนธรรม โดยได้ศึกษาหอศิลป์และวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และมหาวิทยาลัยขอนแก่น จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดการหอศิลป์และวัฒนธรรมของทั้งสองแห่งประกอบด้วย 1) ภารกิจและการบริหารจัดการ

มีโครงสร้างการบริหารที่อยู่ภายใต้หน่วยงานที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม มีคณะกรรมการที่แต่งตั้งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันบริหารงาน มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี มีกิจกรรมภายในที่ดำเนินการเองและการให้บริการเข้าใช้อาคารสถานที่ โดยรายได้จากการให้บริการเข้าใช้สถานที่จะนำส่งให้หน่วยงานต้นสังกัด และมีระเบียบการเบิกจ่ายเงินของมหาวิทยาลัย 2) การสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานเป็นเครือข่ายศิลปินและหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และ 3) พันทุมชน สังคมและวัฒนธรรม ส่งเสริมและเชื้ออำนวยการดำเนินงานของหอศิลปะและวัฒนธรรมแต่ละแห่งดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สำหรับแนวทางการดำเนินงานหอศิลปะและวัฒนธรรมที่เหมาะสม ควรมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงาน มียุทธศาสตร์การบริหารงานที่ชัดเจน ซึ่งหน่วยงานที่ทำหน้าที่บริหารต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ด้านศิลปะและวัฒนธรรม และบริหารสื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศในเชิงรุก ควรมีกลยุทธ์เพื่อสร้างเครือข่ายร่วมดำเนินงานทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะเครือข่ายของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อสร้างความพร้อมในการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปีพ.ศ.2558

สมจินตนา ชังเกตุ (2554: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบห้องสมุดชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยพบว่า สภาพการดำเนินงานโดยทั่วไปของห้องสมุดชุมชนในประเทศมีสภาพที่ตั้งอยู่ใกล้ชุมชน เป็นอาคารเอกเทศ ชั้นเดียวและสองชั้น มีเจ้าหน้าที่บริการ 1 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรีซึ่งไม่ใช่วุฒิทางบรรณารักษ์ กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศ ประกอบด้วย กิจกรรมส่งเสริมการอ่านและวาดภาพ การจัดนิทรรศการ กิจกรรมของห้องสมุดชุมชนในต่างประเทศประกอบด้วย กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การเล่นเกม การจัดทำเว็บไซต์ประวัติชุมชน การวาดภาพ มีห้องสมุดเคลื่อนที่ในรูปแบบรถให้บริการตามชุมชน โดยพบว่า รูปแบบของห้องสมุดชุมชนจะมีรูปแบบที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) โครงสร้างทางกายภาพ 2) การบริหารจัดการ 3) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ 4) การประเมินผลการดำเนินงาน

สุภาภรณ์ สุกเอียด (2553: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดอุทยานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ตามแนวคิดการจัดพื้นที่ 5 ส่วน (5-Area Model) โดยพบว่า รูปแบบการจัดอุทยานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ตามแนวคิดการจัดพื้นที่ 5 ส่วน แบ่งออกเป็น 5 ส่วนพื้นที่ (9 จุดบริการ) ซึ่งประกอบไปด้วย 1) พื้นที่ส่วนที่หนึ่ง เป็นพื้นที่ปฏิบัติการไร้พรมแดน ประกอบด้วย 5 จุดบริการ ได้แก่ จุดบริการการเรียนรู้ออนไลน์ จุดบริการการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียม จุดบริการห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ จุดบริการ e-Office และ e-Mail ของ The e-Knowledge Park ในประเทศสิงคโปร์ 2) พื้นที่ส่วนที่สอง เป็นพื้นที่ปฏิบัติการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม 3) พื้นที่ส่วนที่สาม

เป็นพื้นที่ปฏิบัติการสืบค้นเรียนรู้มีชีวิตชีวา 4) พื้นที่สวนที่สี่ เป็นพื้นที่มหัศจรรย์บันเทิง และ 5) พื้นที่สวนที่ห้า เป็นพื้นที่นันทนาการ

สุมาลี สังข์ศรี และคณะ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในพิพิธภัณฑ์ โดยพบว่า การจัดพิพิธภัณฑ์ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต จะต้องประกอบไปด้วย 10 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายและนโยบาย 2) การบริหาร โดยครอบคลุมโครงสร้างการบริหาร การวางแผนระยะสั้นระยะยาว และงบประมาณ 3) บุคลากร 4) กิจกรรมที่ควรจัด ในฐานะเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต 5) วิธีการจัดให้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต 6) การมีส่วนร่วมของประชาชน 7) การให้บริการ 8) การประสานงานกับหน่วยงานและการสร้างเครือข่าย 9) การติดตามประเมินผล และ 10) ความต้องการการสนับสนุนจากรัฐบาล โดยเสนอว่าพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่ง ควรปรับการดำเนินงานให้เป็นที่รู้จักและสนใจของกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น กล่าวคือ ปรับด้านการบริหารจัดการ ปรับให้มีการประชาสัมพันธ์เชิงรุก ปรับปรุงประเภทของกิจกรรมหรือบริการ ปรับวิธีการจัดบริการ ปรับด้านบุคลากร ปรับด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การสร้างเครือข่าย โดยต้องตั้งเป้าหมายว่า จะเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตมิใช่แหล่งการเรียนรู้แบบธรรมดา

สำราญ ผลดี (2559 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการจัดตั้ง “ศูนย์การเรียนรู้ฐานบุรีศึกษา” มหาวิทยาลัยธนบุรี เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านท้องถิ่นธนบุรี โดยพบว่า การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ จะแบ่งรายละเอียดการดำเนินงานออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านงบประมาณ 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ และ 4) ด้านการบริหารจัดการ โดยความสำเร็จของแผนการดำเนินงานจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้ง 4 ด้าน ซึ่งสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การเห็นคุณค่าและความสำคัญในมิติที่เป็นนามธรรม

อัมพร พงษ์กังสนานนท์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต โดยดำเนินการวิจัยใน 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1. สร้างรูปแบบ และ 2. ประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตที่พัฒนาขึ้น จะประกอบไปด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปรัชญาและหลักการจัดการศึกษา 2) หลักสูตร 3) การจัดการเรียนรู้ 4) การประเมินผลการเรียนรู้ 5) การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ 6) การบริหารและการจัดการศึกษา 7) การกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการเรียน และ 8) การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน ส่วนปัจจัยและเงื่อนไขที่สนับสนุนให้การจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาประสบความสำเร็จ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักบริหารงาน

การศึกษานอกโรงเรียน ต้องร่วมกันกำหนดนโยบาย ให้ความรู้ความเข้าใจ จัดทำหลักเกณฑ์และคู่มือปฏิบัติ

อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ (2548) ได้ศึกษาวิจัยการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต : สวนสาธารณะ โดยพบว่า นโยบายหลักในการจัดสวนสาธารณะส่วนใหญ่ คือ เพื่อให้เป็นแหล่งนันทนาการของประชาชน ใช้สำหรับพักผ่อนเป็นหลัก สวนสาธารณะบางแห่งจัดเป็นแหล่งวิชาการ เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมต่างๆ ในท้องถิ่น ด้านการดำเนินการของสวนสาธารณะ มีหน่วยงานดูแลเฉพาะสภาพทั่วไปของสวนสาธารณะ แต่ไม่มีหน่วยงานที่จัดการศึกษาลงไปดูแลโดยตรง ทำให้มีปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ทั้งด้านบุคลากร ด้านวิชาการ และงบประมาณ สำหรับการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ ควรจะประกอบไปด้วย 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) นโยบายและแผน 2) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง 3) การดำเนินงาน 4) มาตรฐานการเรียนรู้ 5) การประเมินผลการเรียนรู้ 6) การสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ 7) กิจกรรมของแหล่งเรียนรู้ 8) ผู้เรียน และ 9) ผู้สอน

6.2 งานวิจัยและแนวทางดำเนินงานในต่างประเทศ

จอห์น ซี. เซิร์ก (John C. Shirk. 1998: 1-2) ได้ดำเนินการศึกษาวิจัย เรื่อง The costs and benefits of Lifelong Learning : Consumer Behavior ซึ่งผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมผู้บริโภคมีความสัมพันธ์กับการศึกษาตลอดชีวิต กล่าวคือ การศึกษาตลอดชีวิตมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเลือกการตัดสินใจ และพฤติกรรมใช้สินค้าหรือบริการของผู้บริโภค โดยจะทำให้ผู้บริโภคมีความรู้เท่าทันและสามารถไตร่ตรองก่อนตัดสินใจเลือกบริโภคสิ่งต่างๆ ได้ โดยงานวิจัยนี้พบว่า ผู้บริโภคที่มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะเข้าสู่กระบวนการศึกษาตลอดชีวิตมากกว่าผู้บริโภคที่มีการศึกษาต่ำ ถึงแม้ว่าผู้บริโภคที่มีการศึกษาต่ำจะได้รับประโยชน์จากการศึกษาตลอดชีวิตมากกว่าผู้บริโภคที่มีการศึกษาสูงก็ตาม นอกจากนี้ การเปลี่ยนผ่านในแต่ละช่วงอายุของผู้บริโภคก็มีผลโดยตรงต่อการบริโภค โดยผู้บริโภคที่มีอายุมักพบว่ามีอัตราการบริโภคสินค้าต่างๆ ลดลง อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้เกี่ยวกับการบริโภคผ่านประสบการณ์ส่วนบุคคลมาแล้ว จึงสามารถตัดสินใจได้ว่าควรบริโภคหรือไม่ควรบริโภคอะไร และบริโภคสินค้าใดจึงจะคุ้มค่าที่สุด

ที. เอ็ม. ศากยะ (T.M. Sakya. 1999: 2-4) ได้ดำเนินการศึกษาวิจัย เรื่อง Role of Community Learning Center of the Promotion of Literacy and Quality of Life ซึ่งผลการวิจัยพบแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามแนวคิดที่ว่า แหล่งเรียนรู้ชุมชนควรต้องพัฒนาจัดตั้งโดยประชาชนในชุมชน ดำเนินงานโดยชุมชนและเป็นไปเพื่อประชาชนในชุมชน จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาการอ่านออกเขียนได้และทำให้ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ การวิจัยนี้มีแนวคิดมาจากการพัฒนาแหล่งเรียนรู้จากประเทศในทวีปเอเชียจำนวนหนึ่ง เพื่อนำแนวทางไปใช้ในศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของเนปาล การวิจัยนี้กล่าว

ว่า การสอนให้อ่านออกเขียนได้เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างหนึ่ง ซึ่งจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ในทุกๆ ช่วงชีวิตต่อไปไม่สิ้นสุด จากการวิจัย ได้ค้นพบรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนเพื่อการอ่านออกเขียนได้ ประกอบด้วย (1) การจัดหลักสูตรและฝึกอบรม (2) การได้รับข้อมูลและความต้องการของชุมชน (3) การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน (4) การประสานงานกับเครือข่ายอื่น เพื่อจัดกิจกรรมระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน และเพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนเพื่อการอ่านออกเขียนได้ให้มีประสิทธิภาพ จะต้องจัดตั้งคณะกรรมการบริหารแหล่งเรียนรู้ อันประกอบด้วยผู้แทนแต่ละฝ่ายที่แบ่งตามกลุ่มอาชีพของผู้เรียนในชุมชน เช่น กลุ่มแรงงาน กลุ่มผู้เลี้ยงปลา กลุ่มผู้เลี้ยงกระบอ กลุ่มผู้หญิง และกลุ่มเยาวชน เป็นต้น

ยูเนสโก กรุงเทพมหานคร (UNESCO Bangkok, 2011: 7-11) หรือองค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติประจำกรุงเทพมหานคร ได้จัดทำรายงาน เรื่อง Sustainability of Community Learning Centres : Community Ownership and Support จากการศึกษา พบแนวทางการปฏิสัมพันธ์ของแหล่งเรียนรู้กับชุมชน โดยระบุว่า แหล่งเรียนรู้ชุมชนควรมีกระบวนการที่สร้างความสัมพันธ์ร่วมกับชุมชนและทำให้ชุมชนมีความตระหนักที่จะเป็นเจ้าของแหล่งเรียนรู้ นั้น โดยระบุว่าในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชน จะต้องสร้างความสัมพันธ์ในระดับต่างๆ กับชุมชน ได้แก่ ให้ชุมชนมีสิทธิที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับแหล่งเรียนรู้ เข้าร่วมในการบริหารจัดการ มีส่วนร่วมในการวางแผน มีปฏิสัมพันธ์ระดับเครือข่ายข้ามประเทศ และมีส่วนร่วมในการให้การสนับสนุนงานภายใน อาทิเช่น การสนับสนุนงบประมาณ แรงงาน บุคลากร เป็นต้น

สำนักงานการค้าที่เป็นธรรมแห่งสหราชอาณาจักร (The Office of Fair Trading U.K. 2006: 2-3) ได้กำหนดเนื้อหาไว้ในแผนการดำเนินงานประจำปีค.ศ.2006 ว่า The Office of Fair Trading มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาของผู้บริโภคเพื่อให้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ด้วยวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ชัดเจน ในการที่จะถ่ายทอดทักษะและความรู้ให้แก่ผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคมีความมั่นใจ มีศักยภาพ และมีความรับผิดชอบต่อตนเองเมื่อจะซื้อสินค้าและบริการ แผนกลยุทธ์มีเป้าหมายที่จะจัดการศึกษาให้แก่ผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการเพิ่มช่องทางการประสานงานและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเต็มที่ โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์หลัก 3 ข้อ ดังนี้ (1) ทักษะและความรู้ที่ผู้บริโภคต้องการ (2) การขาดทักษะและความรู้ที่นำไปสู่ความเสียหายของผู้บริโภค และ (3) วิธีการพัฒนาทักษะและความรู้เพื่อเติมเต็มช่องว่างความไม่รู้ของผู้บริโภค ซึ่งการจัดโปรแกรมการศึกษาให้แก่ผู้บริโภคที่ดี จะต้องมุ่งเน้นการช่วยให้ผู้บริโภคได้มีทักษะและความรู้ในการตัดสินใจ และสามารถแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ในเบื้องต้น ซึ่งทักษะนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนรู้ตลอด

คณะกรรมการนโยบายผู้บริโภคขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (The Committee on Consumer Policy, Organization for Economic Co-operation and Development-OECD. 2009: 3-4) ได้จัดทำแผนการดำเนินงานในกลุ่มประเทศสมาชิกซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มประเทศที่มีฐานะร่ำรวย จำนวน 30 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรีย เบลเยียม แคนาดา เดนมาร์ก ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ ไอร์แลนด์ ไอร์แลนด์ อิตาลี ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ โปรตุเกส สเปน สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ ตุรกี สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ฟินแลนด์ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เม็กซิโก สาธารณรัฐเช็ก ฮังการี โปแลนด์ เกาหลีใต้ และสาธารณรัฐสโลวัก โดยมีเป้าหมายร่วมกันเพื่อให้ประเทศสมาชิกมีความเติบโตทางเศรษฐกิจ มีแรงงานอาชีพและมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น โดยยังสามารถรักษาเสถียรภาพทางการคลังไว้เพื่อเป็นการเกื้อกูลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของโลก ทั้งนี้ ได้กำหนดนโยบายทางการศึกษาว่ามีบทบาทเกี่ยวข้องกับการบริโภคอยู่ 3 ประการ ได้แก่ (1) การศึกษาแบบปกติ หรือการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2) การจัดกิจกรรมนอกหลักสูตรที่สถาบันการศึกษา กำหนด หรือการศึกษานอกระบบ และ (3) การศึกษานอกสถาบันการศึกษา หรือการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งรวมถึงการเรียนรู้ความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปในทุกๆ ระยะของชีวิตด้วย โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์การศึกษาของผู้บริโภคไว้ว่า การให้การศึกษาแก่ผู้บริโภคจะต้องเริ่มต้นดำเนินการตั้งแต่ช่วงอายุเริ่มต้นของชีวิตและต้องดำเนินการครอบคลุมไปยังทุกๆ ระยะของชีวิต ทั้งนี้ ควรจัดให้การเรียนรู้ของผู้บริโภคเป็นไปในลักษณะของการเรียนรู้ตลอดชีวิต หรืออาจกำหนดไว้เป็นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยก็ได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนที่ 2 สร้างกรอบแนวทางรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนย่อย ได้แก่

1.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ บทความ และข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต เกี่ยวกับการให้ความรู้ด้านการบริโภค การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชน

1.2 นำข้อมูลที่ได้ไปร่างแบบสอบถามที่มีข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 ข้อ

1.3 ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม เชิงโครงสร้าง เนื้อหา การใช้ภาษา คุณภาพและความถูกต้องเหมาะสม ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item Objectivecongruence Index) เพื่อคัดเลือกคำถามข้อที่มีค่าดัชนีสอดคล้อง (IOC) 0.80 ถึง 1.00 ขึ้นไปไว้ใช้ในแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruency Index: IOC) ของโรวินลลี และแฮมเบิลตัน (Rovinelli; & Hambleton, 1977: 49-60) คือ

$$IOC = \sum R/N$$

เมื่อ	IOC	หมายถึง	ดัชนีความสอดคล้อง
	$\sum R$	หมายถึง	ผลบวกคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	N	หมายถึง	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยนำการประเมินผลที่ได้มาแปลงเป็นคะแนนดังนี้

เห็นด้วย กำหนดคะแนนเป็น +1

ไม่แน่ใจ กำหนดคะแนนเป็น 0

ไม่เห็นด้วย กำหนดคะแนนเป็น -1

พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าคำถามเกี่ยวกับความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค มีข้อความที่สามารถนำไปใช้ได้จำนวน 4 ข้อ ไม่สามารถใช้ได้จำนวน 1 ข้อ ได้แก่ ข้อคำถามที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคจะช่วยให้คนในชุมชนปลอดภัยจากการถูกเอารัดเอาเปรียบ

1.4 การทดลองใช้แบบสอบถาม (Try out) โดยผู้วิจัยจะนำร่างแบบสอบถามจากข้อ 1.3 ที่ผ่านการหาค่า IOC และปรับแก้ไขภาษา โดยนำเสนอคณะกรรมการควบคุมปริญญาโทพิจารณาแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับคณะกรรมการชมรมคุ่มครองผู้บริโภคและแกนนำผู้บริโภคที่ไม่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 เขต เขตละ 6 คน เป็นจำนวนทั้งหมด 30 คน จากนั้นนำผลที่ได้ไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.945

1.5 นำแบบสอบถามไปสำรวจความคิดเห็นกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 คน เกี่ยวกับความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ แบ่งเป็น

2.1 ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการและสมาชิกชมรมคุ่มครองผู้บริโภครุงเทพมหานคร จาก 50 เขตในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งหมด 800 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการและสมาชิกชมรมคุ่มครองผู้บริโภครุงเทพมหานคร จาก 50 เขตในกรุงเทพมหานคร โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง เฉพาะผู้ที่ได้เข้าร่วมดำเนินโครงการเผยแพร่ความรู้ด้านการบริโภคแล้ว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนสภาพปัญหาและความต้องการแหล่งเรียนรู้ด้านการบริโภคอย่างแท้จริง จำนวน 50 เขต เขตละ 5 คน เป็นจำนวนทั้งสิ้น 250 คน

3. เครื่องมือที่ใช้

แบบสอบถาม มีจำนวน 1 ชุด โดยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร จำนวน 4 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert, Rensis. 1932: 5-55) ทั้งนี้ ได้กำหนดคะแนนของระดับความคิดเห็นดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับความคิด ต้องการแหล่งเรียนรู้ในข้อดังกล่าวในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความคิด ต้องการแหล่งเรียนรู้ในข้อดังกล่าวในระดับมาก
- 3 หมายถึง ระดับความคิด ต้องการแหล่งเรียนรู้ในข้อดังกล่าวในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความคิด ต้องการแหล่งเรียนรู้ในข้อดังกล่าวในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ระดับความคิด ต้องการแหล่งเรียนรู้ในข้อดังกล่าวในระดับน้อยที่สุด

การกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 หมายถึง ผู้ตอบมีความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ในระดับมากที่สุด

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง ผู้ตอบมีความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ในระดับมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึง ผู้ตอบมีความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ในระดับปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง ผู้ตอบมีความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ในระดับน้อย

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 หมายถึง ผู้ตอบมีความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ในระดับน้อยที่สุด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยด้วยตนเอง ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการและสมาชิกชมรมคุ้มครองผู้บริโภคกรุงเทพมหานคร จาก 50 เขตในกรุงเทพมหานคร เป็นกลุ่มตัวอย่างรวมทั้ง 250 คน เก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนและมีความสมบูรณ์ทั้ง 250 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 นำร่างแบบสอบถามที่ได้เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นที่ต้องการสอบถาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกจะวิเคราะห์หาค่า IOC โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไป พบว่าข้อคำถามที่มีค่า IOC 0.8 ขึ้นไป มีจำนวน 4 ข้อ

5.2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างไปวิเคราะห์ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ นำข้อมูลที่ได้ไปสังเคราะห์แล้วสรุปในลักษณะการพรรณนา เพื่อสะท้อนให้เห็นภาพความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนที่ 2 สร้างกรอบแนวทางรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างกรอบแนวทางรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. การจัดทำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสังเคราะห์และร่างเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่เป็นข้อคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 ข้อ เพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

1.2 นำร่างแบบสัมภาษณ์จากข้อ 1.1 ไปสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกจำนวน 7 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกจำนวน 7 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ประกอบด้วย

2.1 ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาตลอดชีวิต จำนวน 3 คน โดยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือเป็นผู้มีประสบการณ์ในด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิต และมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท

2.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ จำนวน 2 คน โดยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือเป็นผู้มีประสบการณ์ด้าน การจัดแหล่งเรียนรู้ การสร้างเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ หอศิลป์ มากกว่า 10 ปี

2.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการคุ้มครองผู้บริโภค จำนวน 2 คน โดยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการบริโภคและคุ้มครองผู้บริโภคไม่ต่ำกว่า 10 ปี จากหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง

3. เครื่องมือที่ใช้

3.1 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่มีข้อคำถามปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ เกี่ยวกับความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

ข้อที่ 1 ในการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ท่านเห็นว่า การบริหารจัดการองค์กรแหล่งเรียนรู้ชุมชนดังกล่าว ควรมี

องค์ประกอบอย่างไรบ้าง เพื่อให้รูปแบบที่ได้มา ตรงต่อความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคมมากที่สุด

ข้อที่ 2 ในการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ท่านเห็นว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ชุมชนดังกล่าว ควรมีองค์ประกอบอย่างไรบ้าง เพื่อให้รูปแบบที่ได้มา ตรงต่อความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคมมากที่สุด

ข้อที่ 3 ในการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ท่านเห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ดังกล่าว ควรมีองค์ประกอบอย่างไรบ้าง เพื่อให้รูปแบบที่ได้ มีความเหมาะสม เป็นไปได้ที่จะนำไปใช้กับชุมชนในกรุงเทพมหานคร เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค และมีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง ซึ่งได้รับแบบสัมภาษณ์กลับคืนและมีความสมบูรณ์ทั้ง 7 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลจากการตอบแบบสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ แล้วสรุปในลักษณะการพรรณนาเพื่อสร้างเป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็นหมวดหมู่ 3 หมวด เพื่ออธิบายให้เห็นถึงรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคที่มีความชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการองค์กร ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ข้อคำถามเกี่ยวกับรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร จำนวน 68 ข้อ

ขั้นตอนที่ 3_การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปสร้างเป็นรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. พัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค โดยผู้วิจัยดำเนินการตามกระบวนการดังนี้

1.1 นำข้อคำถามที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 มาตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามเชิงโครงสร้าง เนื้อหา การใช้ภาษา คุณภาพและความถูกต้องเหมาะสม ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item Objective congruence Index) เพื่อคัดเลือกคำถามข้อที่มีค่าดัชนีสอดคล้อง (IOC) 0.80 ขึ้นไป โดยใช้สูตรการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Indexes of Item-Objective Congruency : IOC) ของโรวินลลี และแฮมเบิลตัน (Rovinelli and Hambleton, 1977: 49-60) คือ

$$IOC = \sum R/N$$

เมื่อ	IOC	หมายถึง	ดัชนีความสอดคล้อง
	$\sum R$	หมายถึง	ผลบวกคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	N	หมายถึง	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยนำการประเมินผลที่ได้มาแปลงเป็นคะแนนดังนี้

เห็นด้วย กำหนดคะแนนเป็น +1

ไม่แน่ใจ กำหนดคะแนนเป็น 0

ไม่เห็นด้วย กำหนดคะแนนเป็น -1

พบว่าข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป มีจำนวน 62 ข้อ โดยข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.8 มีจำนวน 6 ข้อ ได้แก่ ข้อคำถามเกี่ยวกับการรับรองสถานะของแหล่งเรียนรู้ให้มีสถานะตามกฎหมาย การตรวจสอบการดำเนินงานและงบประมาณของแหล่งเรียนรู้เป็นระยะ การกำหนดกฎเกณฑ์การเข้าใช้บริการอย่างชัดเจน การรับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ทุกขั้นตอน การให้ภาครัฐเข้ามาสนับสนุนจัดสถานที่ทำการรวมทั้งบำรุงรักษาปรับปรุงซ่อมแซม และ การใช้ Balance Scorecard เป็นเครื่องประเมินการบริหารจัดการของแหล่งเรียนรู้

1.4 การทดลองใช้แบบสอบถาม (Try out) โดยผู้วิจัยนำร่างแบบสอบถามจากข้อ 1.1 ที่ผ่านการหาค่า IOC และปรับแก้ไขภาษาโดยนำเสนอคณะกรรมการควบคุมปริญญาโทปริญญาตรีพิจารณาแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับคณะกรรมการชมรมคุ่มครองผู้บริโภคและแกนนำผู้บริโภคที่ไม่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 เขต เขตละ 6 คน เป็นจำนวนทั้งหมด 30 คน จากนั้นนำผลที่ได้ไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.945

1.5 นำแบบสอบถามไปสำรวจความคิดเห็นกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 คน เกี่ยวกับรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

1.6 รวบรวมแบบสอบถามที่เก็บได้จากกลุ่มตัวอย่าง มาพัฒนาเป็น ร่างรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ประกอบด้วย

2.1 ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการและสมาชิกชมรมคุ่มครองผู้บริโภค กรุงเทพมหานคร จาก 50 เขตในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งหมด 800 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการและสมาชิกชมรมคุ่มครองผู้บริโภค กรุงเทพมหานคร จาก 50 เขตในกรุงเทพมหานคร โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง เฉพาะผู้ที่ได้เข้าร่วมดำเนินโครงการเผยแพร่ความรู้ด้านการบริโภคแล้ว เพื่อให้ได้รูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้าน

การบริโภคที่มีความเหมาะสม เป็นไปได้ที่จะนำไปใช้กับชุมชนในกรุงเทพมหานคร เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค และมีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน จำนวน 50 เขต เขตละ 5 คน เป็นจำนวนทั้งสิ้น 250 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งเป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร และความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบแหล่งเรียนรู้ที่ต้องการ โดยผนวกพร้อมกับข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร จัดทำเป็นแบบสอบถามที่แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม อาทิ เพศ อายุ การศึกษา และสถานภาพในชมรมคุ้มครองผู้บริโภค

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครที่เหมาะสม นำไปใช้ได้จริง และสอดคล้องกับชุมชน จำนวน 62 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert, Rensis, 1932: 5-55) ทั้งนี้ได้กำหนดคะแนนของระดับความคิดเห็น ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นด้วยกับรูปแบบแหล่งเรียนรู้ในข้อดังกล่าวในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นด้วยกับรูปแบบแหล่งเรียนรู้ในข้อดังกล่าวในระดับมาก
- 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นด้วยกับรูปแบบแหล่งเรียนรู้ในข้อดังกล่าวในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นด้วยกับรูปแบบแหล่งเรียนรู้ในข้อดังกล่าวในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นด้วยกับรูปแบบแหล่งเรียนรู้ในข้อดังกล่าวในระดับน้อยที่สุด

การกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยกับรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ในระดับมากที่สุด

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยกับรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ในระดับมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยกับรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ในระดับปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยกับรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ในระดับน้อย

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยกับรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ในระดับน้อยที่สุด

โดยจะนำข้อคำถามที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ 3.50 ขึ้นไป นำไปร่างเป็นกรอบแนวทางรูปแบบดังกล่าว โดยให้ข้อคำถามที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ 4.50 ขึ้นไป นำไปร่างเป็นองค์ประกอบหลัก และข้อคำถามที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ 3.50-4.49 นำไปร่างเป็นองค์ประกอบย่อย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการและสมาชิกชมรมคุ้มครองผู้บริโภคกรุงเทพมหานคร จาก 50 เขตในกรุงเทพมหานคร เป็นกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมด 250 คน เก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนและมีความสมบูรณ์ทั้ง 250 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามไปวิเคราะห์ ด้วยวิธีการหาค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหาจากคำถามปลายเปิด นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์แล้วสรุปในลักษณะการพรรณนาเพื่อยกร่างเป็นรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร โดยสรุปจากแบบสอบถาม เลือกคำถามรายชื่อที่ได้คะแนน 3.50 ขึ้นไปแล้วนำไปร่างเป็นองค์ประกอบของรูปแบบ จากนั้นจะบรรยายด้วยตารางและภาพประกอบข้อมูลเชิงพรรณนา โดยแบ่งเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่ออธิบายให้เห็นถึงรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคที่มีความชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการองค์กร ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยจะดำเนินการประเมินรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การประเมินรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค โดยผู้วิจัยดำเนินการตามกระบวนการ ดังนี้

1.1 นำรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการประเมินด้วยวิธีสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยแบ่งกลุ่มผู้ประเมินเป็น 2 กลุ่ม

ได้แก่ (1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก จำนวน 7 คน ดำเนินการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ และ (2) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการและสมาชิกชมรมคุ้มครองผู้บริโภคกรุงเทพมหานคร จาก 5 เขตในกรุงเทพมหานคร เขตละ 2 คน รวมจำนวน 10 คน ดำเนินการประเมินด้วยการยืนยัน (Consensus review) รูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนของผู้บริโภคที่มีความเหมาะสม เป็นไปได้ที่จะนำไปใช้กับชุมชนในกรุงเทพมหานคร เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค และมีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

1.2 นำผลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ไปปรับปรุงแก้ไขรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อพิจารณา

1.3 หาข้อสรุปรูปแบบที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อนำรูปแบบไปใช้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ แบ่งเป็น

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินรูปแบบ จำนวน 17 คน ประกอบด้วย

2.1.1 ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่

1) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาดูชีวิต จำนวน 3 คน โดยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือเป็นผู้มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาดูชีวิต และมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท

2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ จำนวน 2 คน โดยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือเป็นผู้มีประสบการณ์ด้าน การจัดแหล่งเรียนรู้ การสร้างเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ หอศิลป์ มากกว่า 10 ปี

3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการคุ้มครองผู้บริโภค จำนวน 2 คน โดยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการบริโภคและคุ้มครองผู้บริโภคไม่ต่ำกว่า 10 ปี จากหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง

2.1.2 กลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ประกอบด้วย คณะกรรมการและสมาชิกชมรมคุ้มครองผู้บริโภคกรุงเทพมหานคร จาก 5 เขตในกรุงเทพมหานคร เขตละ 2 คน รวมจำนวน 10 คน โดยเลือกเฉพาะเขตที่ได้รับการจัดอันดับจากสมาพันธ์ชมรมคุ้มครองผู้บริโภคกรุงเทพมหานครร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ว่าเป็นเขตที่มีการปฏิบัติงานอย่างเข้มแข็งในปีพ.ศ.2559 อันดับที่ 1-5

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถบ่งชี้ถึงแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคที่มีประสิทธิภาพและตรงต่อความต้องการของผู้บริโภคและชุมชนอย่างแท้จริง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินรูปแบบ จะเป็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยเก็บข้อมูลการสนทนาด้วยวิธีการบันทึกเสียงและการจดบันทึก นำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มไปกำหนดเป็นรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคของกรุงเทพมหานคร ที่ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการองค์กร 2) กระบวนการจัดการเรียนรู้ และ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง จำนวน 2 ครั้ง แบ่งตามกลุ่ม ได้แก่ 1) การเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิกายนอกจำนวน 7 คน และ 2) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 10 คน รวมเป็น 17 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มและการประเมินด้วยวิธียืนยันรูปแบบ (Consensus review) นำไปปรับปรุงแก้ไขรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ที่มีความสมบูรณ์ เหมาะสม เป็นไปได้ที่จะนำไปใช้กับชุมชนในกรุงเทพมหานคร เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค และมีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนมากที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติเพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม ประกอบด้วย

2.1 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Indexes of Item-Objective Congruency : IOC) ของข้อคำถามรายข้อกับตัวบ่งชี้คุณภาพ โดยใช้สูตรในการคำนวณคือ

$IOC = R/N$ โดย R คือ ค่าคะแนนรวมที่ผู้ทรงคุณวุฒิกายนอกทุกคนให้ไว้

N คือ จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิกายนอกทั้งหมด

2.2 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งประมวลผลข้อมูลทางสถิติด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยผู้วิจัยได้แสดงสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	=	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
$\bar{X}$	=	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	=	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 4 ตอน ตามลำดับขั้นตอนของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 2 ผลการสร้างกรอบแนวทางรูปแบบของแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์รูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครโดยใช้แบบสอบถาม ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามทั้งสิ้น 250 ฉบับ ได้รับคืน 250 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00

จากการศึกษา สามารถสรุปเป็นตารางความเห็นเกี่ยวกับความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ได้ตามตาราง 2

ตาราง 2 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคใน กรุงเทพมหานคร

ความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชน ด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร	n = 250	S.D.	ระดับ ความ ต้องการ
	$\bar{X}$		
แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนางานคุ้มครอง ผู้บริโภคในระดับชุมชน	4.61	.56	มากที่สุด
การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค จะ เป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการคุ้มครอง ผู้บริโภคในระยะยาว	4.57	.54	มากที่สุด
การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค จะ ช่วยเสริมสร้างให้ชุมชน มีความเข้มแข็ง สามารถปกป้องดูแลสิทธิผู้บริโภค ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.52	.59	มากที่สุด
การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค จะ ช่วยให้ผู้บริโภคมีความตระหนักถึงสิทธิผู้บริโภคของ ตนมากขึ้น และจะช่วยกระจายความรู้ไปสู่บุคคล อื่นในชุมชนได้เป็นอย่างดี	4.46	.55	มาก

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค ในกรุงเทพมหานคร ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความ ต้องการในระดับมากที่สุด ในกรณีที่แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคมีความจำเป็นยิ่งต่อการ พัฒนางานคุ้มครองผู้บริโภคในระดับชุมชน การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคจะเป็น ประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคในระยะยาว การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภคจะช่วยเสริมสร้างให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถปกป้องดูแลสิทธิผู้บริโภคของตนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ส่วนการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค จะช่วยให้ผู้บริโภคมีความตระหนักถึง สิทธิผู้บริโภคของตนมากขึ้น และจะช่วยกระจายความรู้ไปสู่บุคคลอื่นได้เป็นอย่างดีนั้น กลุ่มตัวอย่างมี ความต้องการในระดับมาก

ตอนที่ 2 ผลการสร้างกรอบแนวทางของรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคใน กรุงเทพมหานคร

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก จำนวน 7 คน ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น เพื่อนำไปสู่การสร้างกรอบแนวทางรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

1. ในการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ด้านการบริหารจัดการองค์กรแหล่งเรียนรู้ชุมชนดังกล่าว เพื่อให้รูปแบบที่ได้มาตรงต่อความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคมมากที่สุด จึงควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ มีรูปแบบที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ มีกิจกรรมนันทนาการ องค์กรต่าง ๆ มีบทบาทและแผนการทำงานในแหล่งเรียนรู้ชุมชนอย่างต่อเนื่อง รับฟังความคิดเห็นและให้โอกาสชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีการวางแผนงานระยะยาว และกำหนดให้มีการติดตามประเมินผลพร้อมแก้ไขพัฒนางานเป็นระยะ มีการประสานงานกับแหล่งเรียนรู้อื่นๆ เพื่อพัฒนารูปแบบสู่ลักษณะงานเครือข่าย สร้างบุคลากรที่มีใจรักในงาน มีความรับผิดชอบ มีจรรยาบรรณ มีเป้าหมาย และแนวทางการบริหารที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนแหล่งเรียนรู้ มีกลยุทธ์การบริหารโดยประยุกต์ใช้เครื่องมือ Balances Scorecard เพื่อศึกษาหาความต้องการให้ตรงกับสิ่งที่ผู้ใช้บริการแหล่งเรียนรู้ต้องการ มีการบริหารความเสี่ยงด้านต่างๆ มีความคิดด้านนวัตกรรมเพื่อได้วิธีการใหม่ๆ ลดต้นทุน ลดเวลาทำงาน ได้งานที่มีประสิทธิภาพ มีนโยบายที่ชัดเจน เป็นไปได้ มีการวางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว มีความร่วมมือจากทุกฝ่าย มีงบประมาณสนับสนุน

2. ในการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ชุมชนดังกล่าว เพื่อให้รูปแบบที่ได้มาตรงต่อความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคมมากที่สุด จึงควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ มีการคัดเลือกแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร มีการประชุมคณะทำงานชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานร่วมกับชุมชน เนื้อหาสาระที่น่าเสนอมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนในมิติของเวลา เข้ากับประวัติศาสตร์ของชุมชน สอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวันของชุมชนในปัจจุบัน และเป็นแนวทางให้คนรุ่นใหม่ในชุมชนเดินไปสู่ทิศทางเดียวกัน ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ ให้จัดการสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์เพื่อให้บริการสาธารณะแก่ชุมชน มีความสะดวก สะอาด ปลอดภัย และตอบรับคนทุกกลุ่มในชุมชน มีการเตรียมการศึกษาหลักสูตร จัดตารางวิเคราะห์หลักสูตร และคำอธิบายที่ชัดเจน มีการกำหนดเทคนิควิธีการถ่ายทอดความรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียนรู้ มีสื่อที่เหมาะสม มีระบบการจัดการเรียนรู้แบ่งเป็นส่วน Zoning ในแต่ละด้าน มีการประเมินผล มีหลักสูตร/เนื้อหาที่ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน สถานที่โปร่งโล่ง

สบาย รวมทั้งบรรยากาศเป็นกันเองของผู้จัดและผู้เรียน มีกิจกรรมความรู้และบันเทิง มีการประเมินผลเป็นระบบเพื่อปรับแก้ไขให้ตรงวัตถุประสงค์และความต้องการของผู้เข้าร่วมเรียนรู้

3. ในการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ดังกล่าว เพื่อให้รูปแบบที่ได้มาตรงต่อความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคมมากที่สุด จึงควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ศึกษาศาภาพท้องถิ่น เพื่อออกแบบ พัฒนา และตรวจสอบความเป็นไปได้ของกิจกรรม ทดลอง ประเมินกิจกรรม สรุปผลการจัด ปรับปรุงกิจกรรม เป็นกิจกรรมที่สามารถบูรณาการวิถีชีวิตของคนในชุมชนได้ สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมนั้นๆ กิจกรรมเชื่อมต่อกับชุมชนให้นำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชุมชน โดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการปรับตัวของชุมชนให้ทันกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองในปัจจุบัน แบ่งกิจกรรมเป็นขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนการนำสู่บทเรียนรู้ ขั้นตอนการ ขั้นสรุป ขั้นประเมินผล มีการบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนรู้ได้คิด และผลิตเพลลิ่งไปกับกิจกรรม เน้นให้ทุกคนมีส่วนร่วม สำรวจความต้องการของชุมชน ขาดหรือต้องการกิจกรรมแบบใด กิจกรรมความรู้ควบคู่ความบันเทิง สันทนาการ อธิบายง่ายๆ ใช้ภาษาง่ายๆ ชัดเจน ไม่สั้นไม่ยาวจนเกินไป มีเวลาให้ได้ทบทวนสิ่งที่สอดแทรกให้ ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์รูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคใน กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ด้วยการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้แทนชมรมคุ้มครองผู้บริโภคกรุงเทพมหานคร จำนวน 50 เขต เขตละ 5 คน รวมเป็นจำนวน 250 คน โดยสรุปผลได้ ดังนี้

3.1 ลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.4 มีอายุระหว่าง 50-59 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.2 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 79.0 และมีสถานภาพเป็นกรรมการชมรมคุ้มครองผู้บริโภคกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 70.0 ดังตาราง 3

ตาราง 3 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม

	ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (n=250)	ร้อยละ (100.0)
เพศ	ชาย	94	37.6
	หญิง	156	62.4
อายุ	30-39 ปี	16	6.4
	40-49 ปี	74	29.6
	50-59 ปี	88	35.2
	60 ปีขึ้นไป	72	28.8
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	198	79.0
	ปริญญาตรี	52	20.8
สถานะในชมรม คุ้มครองผู้บริโภค	กรรมการชมรม	175	70.0
	สมาชิกชมรม	75	30.0

3.2 ความเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อรูปแบบของแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อองค์ประกอบรูปแบบของแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร โดยใช้ข้อคำถามเกี่ยวกับรูปแบบแหล่งเรียนรู้ทั้งสิ้น 62 ข้อ แบ่งเป็นความคิดเห็นต่อรูปแบบแหล่งเรียนรู้ที่ต้องการใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการองค์กร 2) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ และ 3) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งผลการสำรวจความคิดเห็น ปรากฏผลตามตาราง 4, 5 และ 6

ตาราง 4 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรที่ต้องการในแหล่งเรียนรู้
ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

รูปแบบแหล่งเรียนรู้ที่ต้องการ (ด้านการบริหารจัดการองค์กร)	n = 250 $\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
มีการกำหนดเป้าหมายและแผนการบริหารแหล่ง เรียนรู้ที่ชัดเจน	4.45	0.56	มาก
มีการกำหนดนโยบายของแหล่งเรียนรู้ที่ชัดเจน เป็นไปได้อย่างจริงในสถานการณ์ปัจจุบัน	4.48	0.56	มาก
มีการวางแผนงานของแหล่งเรียนรู้ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว	4.47	0.57	มาก
มีการทบทวนแผนงานของแหล่งเรียนรู้เป็นระยะ	4.45	0.59	มาก
หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมและสนับสนุนการ ดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้	4.52	0.56	มากที่สุด
มีการดำเนินงานในลักษณะเครือข่าย ที่ประสานความร่วมมือกับแหล่งเรียนรู้อื่นๆ	4.47	0.62	มาก
มีการบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมของคนใน ชุมชน	4.57	0.52	มากที่สุด
มีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่เป็นระบบ สามารถวัดประเมินผลได้	4.61	0.52	มากที่สุด
มีการจัดทำระบบประเมินความเสี่ยงในด้านต่างๆ	4.58	0.53	มากที่สุด
มีการระดมความร่วมมือจากหน่วยงาน/องค์กรที่ เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ	4.62	0.50	มากที่สุด
มีงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอและ ต่อเนื่อง	4.61	0.51	มากที่สุด
มีแผนการใช้จ่ายและบริหารงบประมาณที่ชัดเจน เป็นระบบ	4.52	0.55	มากที่สุด

ตาราง 4 (ต่อ)

รูปแบบแหล่งเรียนรู้ที่ต้องการ (ด้านการบริหารจัดการองค์กร)	n = 250 $\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
มีการกำหนดบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบของ ผู้จัดการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้อย่างชัดเจน	4.60	0.51	มากที่สุด
มีการกำหนดระยะเวลาเปิดให้บริการของแหล่ง เรียนรู้เหมาะสม	4.46	0.65	มาก
เปิดโอกาสให้คนในชุมชนสามารถเข้าถึงแหล่ง เรียนรู้ได้อย่างสะดวก ไม่มีค่าใช้จ่าย ไม่จำกัดเพศ และวัย	4.60	0.51	มากที่สุด
เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีโอกาสแลกเปลี่ยน ความรู้ระหว่างกันได้อย่างกว้างขวาง	4.62	0.51	มากที่สุด
มีการประชุมหารือกันภายในกลุ่มผู้จัดการเรียนรู้ และแกนนำชุมชน เพื่อกำหนดแนวทางและ นโยบายการบริหารแหล่งเรียนรู้ร่วมกัน	4.65	0.50	มากที่สุด
มีการประสานงานกับองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อ พัฒนาองค์ความรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง	4.60	0.51	มากที่สุด
มีการรายงานผลการดำเนินงานให้ชุมชนได้รับ ทราบเป็นระยะ	4.57	0.52	มากที่สุด
มีการทบทวนการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้เป็น ระยะ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น	4.52	0.52	มากที่สุด
มีการลงประชามติเพื่อจัดตั้งคณะ กรรมการบริหารแหล่งเรียนรู้	4.46	0.52	มาก

จากตาราง 4 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความเห็นต่อองค์ประกอบของการบริหารจัดการองค์กร แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครในระดับมากที่สุด จำนวน 14 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ มีการประชุมหารือกันภายในกลุ่มผู้จัดการเรียนรู้และแกนนำชุมชน เพื่อกำหนดแนวทางและนโยบายการบริหารแหล่งเรียนรู้ร่วมกัน มีการระดมความร่วมมือจากหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันได้อย่างกว้างขวาง มีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่เป็นระบบ สามารถวัดประเมินผลได้ มีงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอและต่อเนื่อง มีการกำหนดบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบของผู้จัดการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้อย่างชัดเจน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่างสะดวก ไม่มีค่าใช้จ่าย ไม่จำกัดเพศและวัย มีการประสานงานกับองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำระบบประเมินความเสี่ยงในด้านต่างๆ มีการบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีการรายงานผลการดำเนินงานให้ชุมชนได้รับทราบเป็นระยะ หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้ มีแผนการใช้จ่ายและบริหารงบประมาณที่ชัดเจน เป็นระบบ มีการทบทวนการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้เป็นระยะ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นต่อองค์ประกอบของการบริหารจัดการองค์กรแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครในระดับมากจำนวน 7 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ มีการกำหนดนโยบายของแหล่งเรียนรู้ที่ชัดเจนเป็นไปได้จริงในสถานการณ์ปัจจุบัน มีการวางแผนงานของแหล่งเรียนรู้ทั้งระยะสั้นและระยะยาว มีการดำเนินงานในลักษณะเครือข่ายที่ประสานความร่วมมือกับแหล่งเรียนรู้อื่นๆ มีการกำหนดระยะเวลาเปิดให้บริการของแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม มีการลงประชาคมเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการบริหารแหล่งเรียนรู้ มีการกำหนดเป้าหมายและแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่ชัดเจน มีการทบทวนแผนงานของแหล่งเรียนรู้เป็นระยะ

ทั้งนี้ องค์ประกอบรูปแบบของการบริหารจัดการองค์กรแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครจำนวนทั้ง 21 ข้อ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.50 ขึ้นไป จึงนำองค์ประกอบของรูปแบบดังกล่าว ไปใช้ในการวิจัยในขั้นตอนต่อไปทั้งหมด โดยได้นำข้อคำถามที่มีระดับความคิดเห็น “มากที่สุด” จำนวน 14 ข้อ มาร่างเป็นองค์ประกอบหลักของรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค

ตาราง 5 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อรูปแบบกระบวนการจัดการความรู้ที่ต้องการในแหล่งเรียนรู้
ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

รูปแบบแหล่งเรียนรู้ที่ต้องการ (ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้)	n = 250 $\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
มีสถานที่ทำการของแหล่งเรียนรู้ที่ถาวร	4.62	0.51	มากที่สุด
สถานที่ทำการของแหล่งเรียนรู้มีความสะอาด ปลอดภัย ใช้ประโยชน์ได้โดยสะดวก	4.64	0.50	มากที่สุด
มีการแบ่งสัดส่วนพื้นที่การเรียนรู้อย่างชัดเจน (มีการ จัด Zoning)	4.62	0.51	มากที่สุด
สถานที่ทำการแหล่งเรียนรู้มีความโปร่งโล่งสบาย มี บรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้	4.66	0.50	มากที่สุด
มีการจัดพื้นที่เรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในชุมชน	4.63	0.51	มากที่สุด
มีการสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน	4.66	0.50	มากที่สุด
ชุมชนให้ความร่วมมือในการบำรุงรักษาแหล่งเรียนรู้ ให้อยู่ในสภาพดี	4.58	0.52	มากที่สุด
มีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์เพื่อให้บริการในแหล่ง เรียนรู้อย่างครบถ้วน	4.64	0.50	มากที่สุด
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนทรัพยากรใน การจัดการเรียนรู้	4.61	0.51	มากที่สุด
วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนรู้มีจำนวนเพียงพอ ต่อการจัดการเรียนรู้	4.61	0.51	มากที่สุด
วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนรู้ได้รับการ บำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดีตลอดเวลา	4.55	0.54	มากที่สุด
มีการเตรียมการศึกษาหลักสูตร จัดตารางวิเคราะห์ หลักสูตร และคำอธิบายที่ชัดเจน	4.51	0.53	มากที่สุด
มีการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ที่นำองค์ความรู้ไปใช้ได้ จริงในชีวิตประจำวัน	4.50	0.54	มากที่สุด

ตาราง 5 (ต่อ)

รูปแบบแหล่งเรียนรู้ที่ต้องการ (ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้)	n = 250 — X	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
เนื้อหาสาระที่นำเสนอในแหล่งเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับ วิถีชีวิตของชุมชนในมิติเวลา และสอดคล้องกับวิถีชีวิต ของชุมชนในปัจจุบัน	4.55	0.54	มากที่สุด
หลักสูตรการเรียนรู้อาศัยการปรับปรุงและพัฒนาให้ทันสมัย ตลอดเวลา	4.53	0.54	มากที่สุด
มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้อย่างชัดเจน	4.49	0.54	มาก
มีระบบจัดเก็บข้อมูลความรู้ไว้เป็นหมวดหมู่ สืบค้นได้ ง่าย	4.62	0.52	มากที่สุด
เนื้อหาความรู้ที่จัดไว้ มีการใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย ไม่ ซับซ้อน	4.64	0.51	มากที่สุด
มีการจัดให้มีสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับระดับอายุและ การศึกษาของผู้เรียนในชุมชน	4.66	0.51	มากที่สุด
มีการคัดเลือกผู้สอนเพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ประจำแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ	4.63	0.51	มากที่สุด
ผู้สอนประจำแหล่งเรียนรู้ต้องผ่านการฝึกอบรมจาก สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและ หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้ ไปยังผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง	4.62	0.52	มากที่สุด
ผู้สอนประจำแหล่งเรียนรู้มีความรู้ความเข้าใจในองค์ ความรู้ที่จะถ่ายทอดเป็นอย่างดี	4.57	0.53	มากที่สุด
มีการจัดประชุมคณะกรรมการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อกำหนด รายละเอียดการดำเนินงานร่วมกับชุมชนเป็นระยะ	4.48	0.53	มาก
มีการประเมินผลอย่างเป็นระบบเพื่อปรับปรุงและพัฒนา แหล่งเรียนรู้ให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์และความ ต้องการของผู้เรียน	4.52	0.64	มากที่สุด
มีการประเมินผลและปรับปรุงการดำเนินงานของแหล่ง เรียนรู้เป็นระยะ	4.48	0.53	มาก

จากตาราง 5 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความเห็นต่อองค์ประกอบของกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครในระดับมากที่สุด จำนวน 22 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยได้ดังนี้ สถานที่ทำการแหล่งเรียนรู้มีความโปร่งโล่งสบาย มีบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มีการสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีการจัดให้มีสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับระดับอายุและการศึกษาของผู้เรียนในชุมชน สถานที่ทำการของแหล่งเรียนรู้มีความสะอาด ปลอดภัย ใช้ประโยชน์ได้โดยสะดวก มีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์เพื่อให้บริการในแหล่งเรียนรู้อย่างครบถ้วน เนื้อหาความรู้ที่จัดไว้ มีการใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อน มีการจัดพื้นที่เรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในชุมชน มีการคัดเลือกผู้สอนเพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ประจำแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีสถานที่ทำการของแหล่งเรียนรู้ที่ถาวร มีการแบ่งสัดส่วนพื้นที่การเรียนรู้อย่างชัดเจน (มีการจัด Zoning) มีระบบจัดเก็บข้อมูลความรู้ไว้เป็นหมวดหมู่ สืบค้นได้ง่าย ผู้สอนประจำแหล่งเรียนรู้ต้องผ่านการฝึกอบรมจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้ไปยังผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนทรัพยากรในการจัดการเรียนรู้ วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนรู้มีจำนวนเพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้ ชุมชนให้ความร่วมมือในการบำรุงรักษาแหล่งเรียนรู้ให้อยู่ในสภาพดี ผู้สอนประจำแหล่งเรียนรู้มีความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้ที่จะถ่ายทอดเป็นอย่างดี วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนรู้ได้รับการบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดีตลอดเวลา เนื้อหาสาระที่นำเสนอในแหล่งเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนในมิติเวลา และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนในปัจจุบัน หลักสูตรการเรียนรู้มีการปรับปรุงและพัฒนาให้ทันสมัยตลอดเวลา มีการประเมินผลอย่างเป็นระบบ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์และความต้องการของผู้เรียน มีการเตรียมการศึกษาหลักสูตร จัดตารางวิเคราะห์หลักสูตร และคำอธิบายที่ชัดเจน มีการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ที่นำองค์ความรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นต่อองค์ประกอบของการบริหารจัดการองค์กรแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครในระดับมาก จำนวน 3 ข้อ เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยได้ดังนี้ มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้อย่างชัดเจน มีการจัดประชุมคณะกรรมการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อกำหนดรายละเอียดการดำเนินงานร่วมกับชุมชนเป็นระยะ มีการประเมินผลและปรับปรุงการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้เป็นระยะ

ทั้งนี้ องค์ประกอบรูปแบบของการบริหารจัดการองค์กรแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครจำนวนทั้ง 25 ข้อ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.50 ขึ้นไป จึงนำองค์ประกอบของรูปแบบดังกล่าว ไปใช้ในการวิจัยในขั้นตอนต่อไปทั้งหมด โดยนำข้อคำถามที่มีระดับความคิดเห็น “มากที่สุด” จำนวน 22 ข้อ มาร่างเป็นองค์ประกอบหลักของรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค

ตาราง 6 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการในแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

รูปแบบแหล่งเรียนรู้ที่ต้องการ (ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้)	n = 250 $\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
มีการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน	4.53	0.53	มากที่สุด
มีการแบ่งกิจกรรมเป็นขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนการนำสู่บทเรียน ขั้นตอนการ ขั้นสรุป และขั้นประเมินผล	4.46	0.57	มาก
มีการจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อชุมชนให้นำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน	4.52	0.53	มากที่สุด
มีการจัดกิจกรรมที่สามารถบูรณาการเข้ากับวิถีชีวิตของคนในชุมชนได้	4.48	0.54	มาก
กระบวนการจัดกิจกรรมของแหล่งเรียนรู้ ควรประกอบไปด้วย การทดลองกิจกรรม ประเมินกิจกรรม สรุปผลการจัดกิจกรรม และปรับปรุงกิจกรรม	4.50	0.53	มากที่สุด
มีการศึกษาสภาพท้องถิ่น เพื่อออกแบบพัฒนา และตรวจสอบความเป็นไปได้ของกิจกรรม	4.61	0.50	มากที่สุด
กิจกรรมที่จัดควรเน้นให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ และผลิตผลิตไปกับเนื้อหาสาระที่ได้รับ	4.58	0.50	มากที่สุด
กิจกรรมที่จัดควรส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต	4.61	0.50	มากที่สุด
กิจกรรมที่จัดควรเน้นให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วม	4.66	0.48	มากที่สุด
มีการสำรวจความต้องการของชุมชนว่าต้องการกิจกรรมการเรียนรู้แบบใด	4.63	0.49	มากที่สุด

ตาราง 6 (ต่อ)

รูปแบบแหล่งเรียนรู้ที่ต้องการ (ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้)	n = 250 $\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
กิจกรรมที่จัดควรทำความเข้าใจได้ง่าย ใช้ภาษาปกติ ทั่วไป เข้าถึงคนในชุมชนได้ทุกเพศ ทุกวัย และทุก ระดับการศึกษา	4.66	0.48	มากที่สุด
กิจกรรมที่จัดควรมีระยะเวลาที่เหมาะสม ไม่สั้นหรือ ยาวเกินไป และต้องมีเวลาให้ได้ทบทวนเนื้อหาสาระ ที่ผู้จัดหรือผู้สอนต้องการจะสอดแทรก	4.68	0.47	มากที่สุด*
กิจกรรมที่จัดต้องสามารถเชื่อมโยงกับภายนอก ชุมชนได้	4.66	0.48	มากที่สุด
กิจกรรมที่จัดควรเน้นการเสริมความรู้ด้านการบริโภค ให้ครอบคลุมในทุกๆ มิติ	4.58	0.53	มากที่สุด
มีการจัดกิจกรรมผ่านสื่อต่างๆ เช่น สื่อ Social Media	4.62	0.51	มากที่สุด
มีการจัดตั้งชุมชนออนไลน์ของผู้เรียนในชุมชนเพื่อ ความสะดวกในการเรียนรู้	4.64	0.49	มากที่สุด

จากตาราง 6 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความเห็นต่อองค์ประกอบของการบริหารจัดการองค์กร แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ในระดับมากที่สุด จำนวน 14 ข้อ เรียงลำดับตาม ค่าคะแนนเฉลี่ยได้ดังนี้ กิจกรรมที่จัดควรมีระยะเวลาที่เหมาะสม ไม่สั้นหรือยาวเกินไป และต้องมีเวลา ให้ได้ทบทวนเนื้อหาสาระที่ผู้จัดหรือผู้สอนต้องการจะสอดแทรก กิจกรรมที่จัดควรเน้นให้คนในชุมชนได้ มีส่วนร่วม กิจกรรมที่จัดควรทำความเข้าใจได้ง่าย ใช้ภาษาปกติทั่วไป เข้าถึงคนในชุมชนได้ทุกเพศ ทุก วัย และทุกระดับการศึกษา กิจกรรมที่จัดต้องสามารถเชื่อมโยงกับภายนอกชุมชนได้ มีการจัดตั้งชุมชน ออนไลน์ของผู้เรียนในชุมชนเพื่อความสะดวกในการเรียนรู้ มีการสำรวจความต้องการของชุมชนว่า ต้องการกิจกรรมการเรียนรู้แบบใด มีการจัดกิจกรรมผ่านสื่อต่างๆ เช่น สื่อ Social Media มีการศึกษา สภาพท้องถิ่น เพื่อออกแบบ พัฒนา และตรวจสอบความเป็นไปได้ของกิจกรรม กิจกรรมที่จัดควร ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต กิจกรรมที่จัดควรเน้นให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ และผลิตผลไปกับ

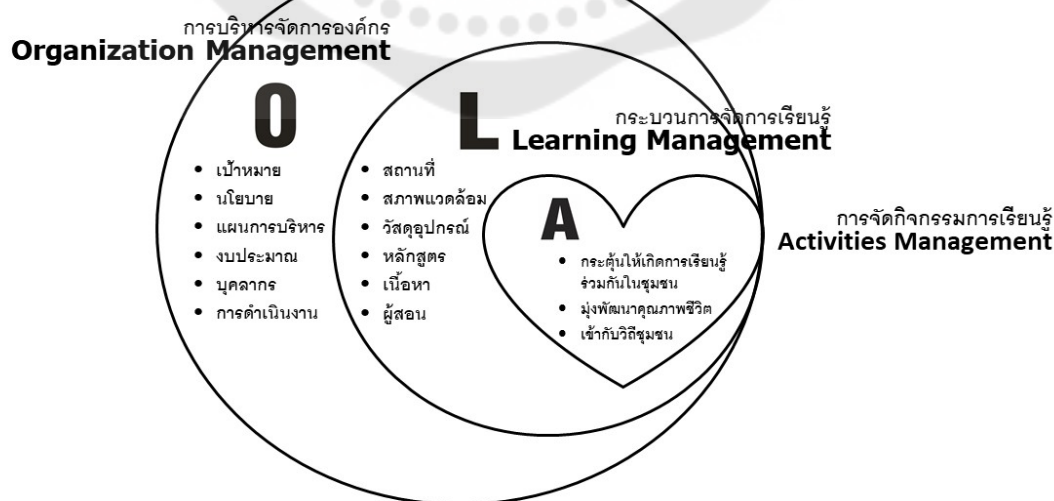
เนื้อหาสาระที่ได้รับ กิจกรรมที่จัดควรเน้นการเสริมความรู้ด้านการบริโภคให้ครอบคลุมในทุกๆ มิติ มีการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน มีการจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อชุมชนให้นำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน กระบวนการจัดกิจกรรมของแหล่งเรียนรู้ ควรประกอบไปด้วย การทดลองกิจกรรม ประเมินกิจกรรม สรุปผลการจัดกิจกรรม และปรับปรุงกิจกรรม

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นระดับมาก ต่อองค์ประกอบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ข้อ เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยได้ดังนี้ มีการจัดกิจกรรมที่สามารถบูรณาการเข้ากับวิถีชีวิตของคนในชุมชนได้ มีการแบ่งกิจกรรมเป็นขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนการนำสู่บทเรียน ขั้นตอนการ ดำเนินการ ขั้นสรุป และขั้นประเมินผล

ทั้งนี้ องค์ประกอบรูปแบบของการบริหารจัดการองค์กรแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครจำนวนทั้ง 16 ข้อ มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ 3.50 ขึ้นไป จึงนำองค์ประกอบของรูปแบบดังกล่าว ไปใช้ในการวิจัยในขั้นตอนต่อไปทั้งหมด โดยนำข้อคำถามที่มีระดับความคิดเห็น “มากที่สุด” จำนวน 14 ข้อ มาร่างเป็นองค์ประกอบหลักของรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค

จากผลสรุปข้อมูลตามตาราง 3 ถึง ตาราง 6 ผู้วิจัยสามารถนำไปสังเคราะห์ จัดทำเป็นร่างรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ ดังแผนภาพประกอบ 2

**รูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค
ในกรุงเทพมหานคร
OLA Model**



ภาพประกอบ 2 ร่างรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

โดยสามารถอธิบายรูปแบบได้ดังต่อไปนี้

แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 3 ด้านหลัก และ 15 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

1. การบริหารจัดการองค์กร (Organization management) ประกอบด้วย

1.1 เป้าหมาย กล่าวคือ จะต้องมีการกำหนดเป้าหมายระหว่างผู้จัดกับชุมชนให้ชัดเจน เน้นความร่วมมือกันในระดับชุมชนตั้งแต่แรกเริ่มดำเนินการ โดยเป้าหมายจะต้องมีความชัดเจน สามารถสื่อสารให้คนในชุมชนและบุคลากรที่ทำหน้าที่จัดการแหล่งเรียนรู้ได้เข้าใจตรงกัน สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย เป้าหมายตรงต่อความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

1.2 นโยบาย กล่าวคือ จะต้องกำหนดนโยบายที่สามารถเป็นไปได้จริงในสถานการณ์ปัจจุบัน สอดคล้องกับสภาพวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปของแต่ละชุมชน รองรับนโยบายของแต่ละชุมชน ได้โดยไม่ขัดแย้งกัน นโยบายควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ แหล่งเรียนรู้ต้องเปิดโอกาสให้ผู้ให้บริการในชุมชนได้เข้าถึงโดยสะดวก เปิดเวทีแลกเปลี่ยนรู้ให้แก่คนในชุมชน เพื่อให้แหล่งเรียนรู้เป็นสถานที่สำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริง

1.3 แผนการบริหาร กล่าวคือ จะต้องมีการกำหนดแผนการบริหารให้ชัดเจน ประกอบด้วย แผนระยะสั้น และแผนระยะยาว โดยจะต้องกำหนดให้มีการทบทวนแผนงานเป็นระยะ

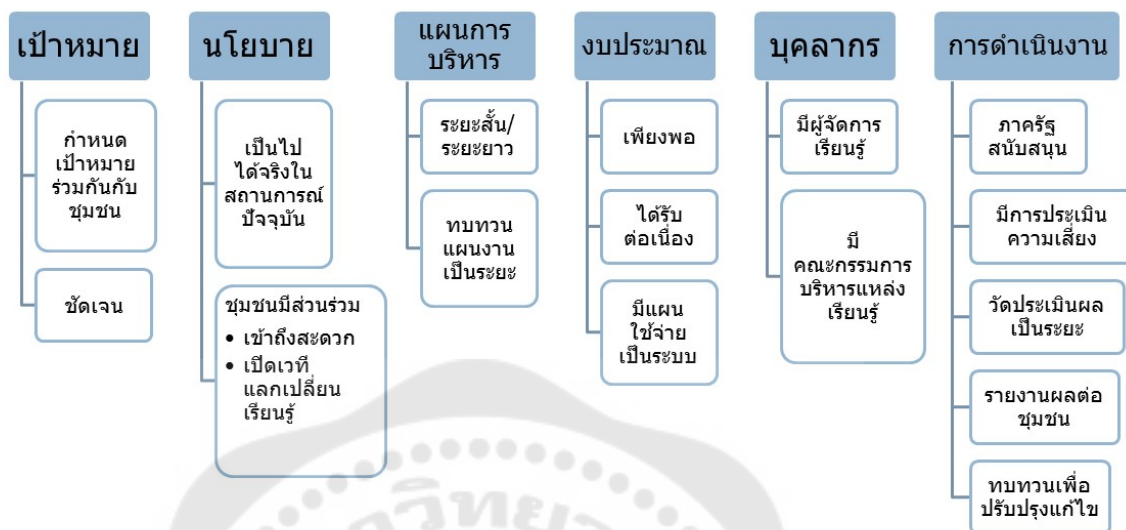
1.4 งบประมาณ กล่าวคือ จะต้องจัดสรรงบประมาณสำหรับใช้ในการพัฒนาและใช้ในกิจการแหล่งเรียนรู้เพียงพอ จะต้องได้รับงบประมาณอย่างต่อเนื่อง และต้องมีการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเป็นระบบ

1.5 บุคลากร กล่าวคือ ในแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค จะต้องมีการจัดการเรียนรู้ซึ่งมีความรู้ความสามารถ สามารถดำเนินการแหล่งเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และต้องมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้การขับเคลื่อนแหล่งเรียนรู้ดำเนินไปโดยสะดวก รวดเร็ว มีบุคลากรจากหลายฝ่ายช่วยกันบริหารงาน

1.6 การดำเนินงาน กล่าวคือ การขับเคลื่อนแหล่งเรียนรู้ควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ทั้งด้านการเพิ่มพูนประสิทธิภาพ งบประมาณ การบริหารจัดการ และการอุดหนุนในด้านต่างๆ ที่จำเป็น ต้องมีการจัดประเมินความเสี่ยงของการดำเนินกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้ มีการวัดประเมินผลเป็นระยะ อาจดำเนินการทุกไตรมาส หรือทุกครึ่งปีตามความเหมาะสม มีการรายงานผลต่อชุมชน เพื่อให้รับทราบเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งต้องมีการทบทวนการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของการบริหารจัดการองค์กร ซึ่งเรียบเรียงจาก ความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏตามแผนภาพประกอบ 3

1. การบริหารจัดการองค์กร



ภาพประกอบ 3 รายละเอียดองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการองค์กรของแหล่งเรียนรู้

ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. กระบวนการจัดการเรียนรู้ (Learning management) ประกอบด้วย

2.1 สถานที่ กล่าวคือ ที่ทำการแหล่งเรียนรู้ ควรเป็นสถานที่ทำการแบบถาวร มีโครงสร้างเป็นอาคารหรือสถานที่ทำการมิดชิด มีห้องทำการซึ่งสามารถเก็บเอกสารและวัสดุอุปกรณ์ได้อย่างปลอดภัย มีลักษณะทางกายภาพที่สามารถรักษาความปลอดภัยได้โดยสะดวก สถานที่ทำการต้องเอื้อให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าใช้ได้โดยสะดวก มีความสะอาดและปลอดภัย มีการจัดพื้นที่บริเวณให้บริการอย่างเป็นสัดส่วน ตามลักษณะของกิจกรรมในแต่ละพื้นที่

2.2 สภาพแวดล้อม กล่าวคือ ควรมีการจัดสภาพแวดล้อมให้มีลักษณะโปร่งโล่งสบาย มีความเรียบง่ายเพื่อให้ผู้ใช้บริการรู้สึกผ่อนคลายเมื่อมาใช้บริการ ควรสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมของแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มีการจัดมุมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และควรจัดให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น การจัดมุมกาแฟเพื่อสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ จัดให้มีโต๊ะประชุมในบรรยากาศร่มรื่นผ่อนคลาย ไม่อึดอัดหรือเป็นทางการ เป็นต้น

2.3 วัสดุอุปกรณ์ กล่าวคือ ควรจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดและดำเนินกิจกรรมภายในแหล่งเรียนรู้อย่างครบถ้วน โดยวัสดุอุปกรณ์ทั้งหมดควรอยู่ในสภาพดี อุปกรณ์มีจำนวนเพียงพอต่อผู้ใช้บริการ ควรมีอุปกรณ์สำรองที่สามารถฉลัดเปลี่ยนหมุนเวียนนำไปใช้ได้เมื่อต้องส่งอุปกรณ์หลักบางส่วนไปซ่อม

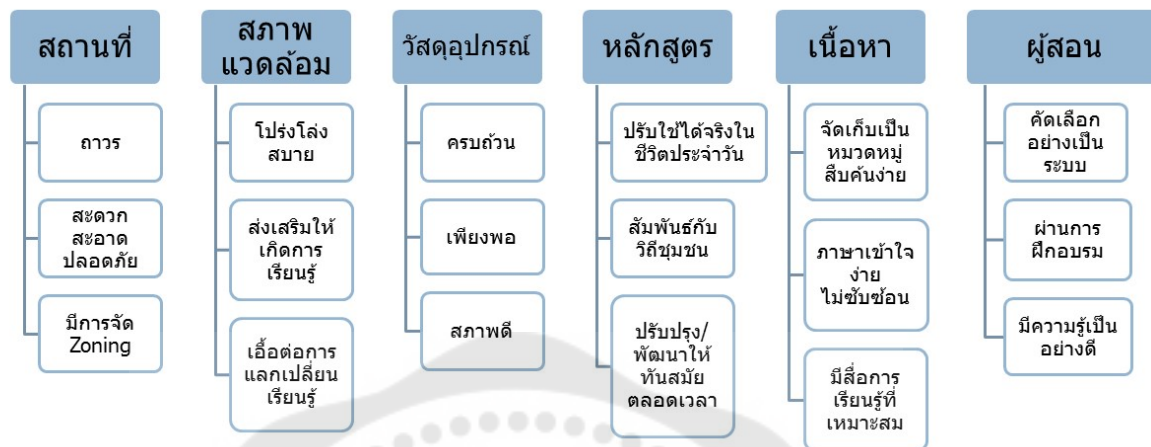
2.4 หลักสูตร กล่าวคือ ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ของแหล่งเรียนรู้ ควรจัดทำเป็นหลักสูตรที่มีความชัดเจน โดยหลักสูตรจะต้องสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เนื้อสาระในหลักสูตรควรต้องสัมพันธ์กับวิถีชุมชน เช่น บางชุมชนเป็นมุสลิม จะบริโภคอาหารฮาลาล จึงควรจัดทำหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการเลือกซื้ออาหารฮาลาล เป็นต้น นอกจากนี้ จะต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัยตลอดเวลา สอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างเป็นปัจจุบัน

2.5 เนื้อหา กล่าวคือ เนื้อหาสาระที่จัดทำไว้เพื่อถ่ายทอดในแหล่งเรียนรู้ ควรจัดเก็บไว้ในลักษณะแบ่งเป็นหมวดหมู่เพื่อให้สืบค้นได้ง่าย อาจเก็บในลักษณะเอกสาร หรือไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสืบค้นได้โดยสะดวกรวดเร็ว ต้องใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อน เนื่องจากผู้เรียนประกอบด้วยบุคคลทุกเพศ วัย และทุกระดับการศึกษา นอกจากนี้ จะต้องจัดให้มีสื่อการเรียนรู้อประกอบเนื้อหาที่เหมาะสม สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย และสอดคล้องกับเนื้อหา

2.6 ผู้สอน กล่าวคือ จะต้องดำเนินการคัดเลือกผู้สอนหรือผู้จัดการเรียนรู้ประจำแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีกฎเกณฑ์ในการคัดเลือก เช่น มีการวัดระดับความรู้ของผู้สอนก่อนให้รับหน้าที่สอน ทั้งนี้ เพื่อให้การถ่ายทอดความรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถจัดลำดับการถ่ายทอดองค์ความรู้ได้อย่างเป็นขั้นตอน สามารถคัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละเพศ วัย และระดับการศึกษาได้ รวมทั้งสามารถจัดการเรียนการสอนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ เพื่อที่ผู้เรียนจะได้รับความรู้อย่างครบถ้วนถูกต้อง ผู้สอนจะต้องผ่านการฝึกอบรมความรู้ด้านการบริโภคจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กรมการค้าภายใน เป็นต้น โดยจะต้องมีความรู้เป็นอย่างดี สามารถตั้งคำถามเพื่อโน้มน้าวให้ผู้เรียนแสวงหาคำตอบได้ สามารถให้คำตอบแก่ผู้เรียนได้ และสามารถค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างดี

องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของกระบวนการจัดการความรู้ ซึ่งเรียบเรียงจากความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏตามแผนภาพประกอบ 4

2. กระบวนการจัดการเรียนรู้



ภาพประกอบ 4 รายละเอียดองค์ประกอบด้านกระบวนการจัดการความรู้ของแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ (Activities management) ประกอบด้วย

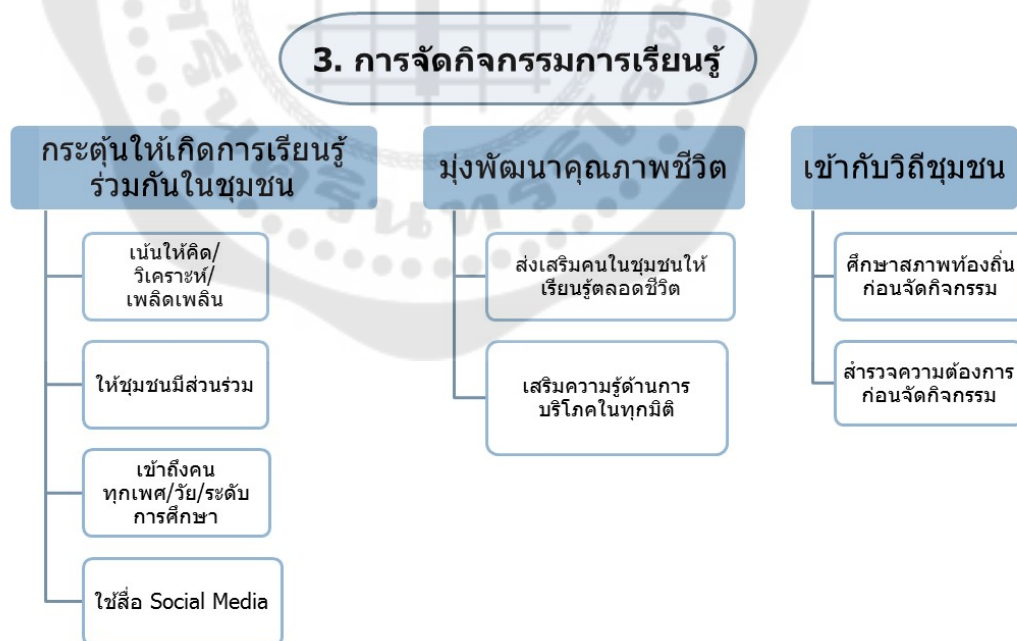
3.1 การกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน กล่าวคือ กิจกรรมที่จัดจะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจ คิด และวิเคราะห์ตามที่ผู้สอนได้แนะนำไว้ รวมทั้งต้องมีความเพลิดเพลินประกอบในกิจกรรมด้วย โดยกิจกรรมจะต้องเน้นการให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมในทุกขั้นตอน กิจกรรมที่จัดจะต้องเข้าถึงบุคคลทุกเพศ ทุกวัย และทุกระดับการศึกษา ทั้งนี้ ควรใช้สื่อ Social Media ประกอบการจัดการกิจกรรมด้วย เพื่อเป็นการขยายขอบเขตของกิจกรรมให้เข้าถึงผู้เรียนกลุ่มที่ใช้ Social Media ได้อย่างรวดเร็ว และดึงดูดความสนใจจากกลุ่มผู้เรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน

3.2 การมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต กล่าวคือ ในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนจะมีความเกี่ยวข้องกับการบริโภคในทุกๆ มิติ เช่น การกิน การซื้อสินค้า การผ่อนบ้าน การเช่าหอพัก การชำระค่าสาธารณูปโภค ซึ่งการบริโภคนั้นเกิดขึ้นในทุกช่วงชีวิตและเกิดขึ้นกับคนทุกเพศทุกวัย ประกอบกับในปัจจุบันนี้ กลยุทธ์ในการขายสินค้าและบริการใหม่ๆ ได้เกิดขึ้นตลอดเวลา ผู้บริโภคจึงต้องรู้เท่าทันการขายเหล่านั้น ดังนั้น การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคจะต้องช่วยส่งเสริมให้คนในชุมชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการบริโภคได้ในทุกระยะของชีวิต การจัดการกิจกรรมจะต้องเน้นให้คนในชุมชนได้เข้าถึงและมีความสนใจ รวมทั้งเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้านการบริโภค นอกจากนี้

กิจกรรมจะต้องเสริมความรู้ด้านการบริโภคในทุกๆ มิติ ซึ่งเมื่อผู้บริโภคมีความรู้เท่าทันผู้ประกอบการกิจแล้ว ย่อมจะส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้บริโภคดีขึ้น ไม่เป็นหนี้เกินกว่าที่จำเป็น ไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายไปกับสินค้าไม่มีคุณภาพ และรู้ช่องทางในการเรียกร้องสิทธิเมื่อถูกละเมิดสิทธิได้อย่างทันที่

3.3 เข้ากับวิถีชุมชน กล่าวคือ การจัดกิจกรรมในแต่ละเขต จะต้องศึกษาสภาพท้องถิ่นของชุมชนนั้นๆ ก่อนจัดกิจกรรม เช่น เขตหนองจอก ที่ทำการชมรมคุ้มครองผู้บริโภคอยู่ในชุมชนมุสลิมที่มีขนาดใหญ่มาก ดังนั้น การจัดกิจกรรมจะต้องศึกษาลักษณะวัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณีของคนในชุมชนก่อน เพื่อให้ทราบแนวทางในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม เช่น จัดกิจกรรมที่ไม่ตรงกับช่วงเวลาเดือนรอมฎอน กิจกรรมไม่เกี่ยวข้องกับศาสนาอื่น กิจกรรมไม่มีการละเล่นที่ต้องถูกเนื้อตัวเพศหญิง เป็นต้น และจะต้องสำรวจความต้องการก่อนจัดกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อให้ทราบว่าขณะนั้นชุมชนมีภารกิจต้องจัดกิจกรรมใดอยู่ เช่น ตรงกับเทศกาลลอยกระทงที่ชุมชนต้องจัดงานรื่นเริง หรือมีงานศพของผู้นำชุมชนที่คนในชุมชนต้องไว้อาลัย เป็นต้น เพื่อให้กิจกรรมที่จัดไม่ขัดต่อกิจกรรมหลักที่ชุมชนดำเนินอยู่

องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งเรียบเรียงจากความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏตามแผนภาพประกอบ 5



ภาพประกอบ 5 รายละเอียดองค์ประกอบด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตอนที่ 4 สรุปผลการสนทนากลุ่มเพื่อประเมินร่างรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยจัดการสนทนากลุ่ม (Focus group) จำนวน 2 ครั้ง เพื่อประเมินร่างรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร โดยการสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 เป็นการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก จำนวน 7 คน และครั้งที่ 2 เป็นการสนทนากลุ่มของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งมาจากชมรมคุ้มครองผู้บริโภค จำนวน 5 เขต เขตละ 2 คน รวมเป็น 10 คน รวมจำนวนผู้สนทนากลุ่มทั้งสิ้น 17 คน สรุปผลได้ดังนี้

4.1 การสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 ผู้วิจัยได้นำเสนอร่างรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ต่อผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก จำนวน 7 คน สามารถสรุปข้อมูลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกไว้ในตาราง 7

ตาราง 7 สรุปข้อมูลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่มีต่อร่างรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ข้อคำถาม : รูปแบบของแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต	ความคิดเห็น	สรุปข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ
การบริหารจัดการองค์กรจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่	การกำหนดเป้าหมายของแหล่งเรียนรู้ จะต้องอ้างอิงถึงความต้องการของชุมชนเป็นหลัก โดยแต่ละชุมชนจะมีความต้องการองค์ความรู้ที่ต่างกันไปตามบริบทของชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้การกำหนดเป้าหมายแตกต่างกันออกไป	การบริหารจัดการองค์กรจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่
1. เป้าหมาย โดยจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายระหว่างผู้จัดกับชุมชนให้ชัดเจน เป้าหมายจะต้องมีความชัดเจน	1. เป้าหมาย กล่าวคือ เป้าหมายจะต้องมีความชัดเจน ต้องมีการกำหนดเป้าหมายระหว่างผู้จัดกับชุมชน โดยยึดความต้องการของชุมชนเป็นหลัก	
2. นโยบาย โดยจะต้องเป็นนโยบายที่เป็นไปได้จริงในสถานการณ์ปัจจุบัน เป็น	การกำหนดนโยบายจะต้องเป็นไปตามจิตของชุมชน และต้องสอดคล้องกับนโยบายของ	2. นโยบาย กล่าวคือ จะต้องเป็นนโยบายที่เป็นไปได้จริงในสถานการณ์ปัจจุบันและสามารถ

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อคำถาม : รูปแบบของ แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด ชีวิต	ความคิดเห็น	สรุปข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ
นโยบายที่เปิดโอกาสให้ชุมชนได้ มีส่วนร่วม คนในชุมชนสามารถ เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่าง สะดวก และเปิดให้มีเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้	แต่ละชุมชนด้วย ทั้งนี้ แผนการ ดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้ด้าน การบริโภคจะมีการปรับเปลี่ยน ค่อนข้างเร็วขึ้นอยู่กับความ เปลี่ยนแปลงของกระแสการ บริโภครอบด้าน ดังนั้น นอกจาก นโยบายจะต้องเป็นไปได้จริงใน สถานการณ์ปัจจุบันแล้ว จะต้อง ทันต่อเหตุการณ์กระแสสังคม รอบด้านด้วย นโยบายของ องค์กรจะต้องเปิดโอกาสให้ ชุมชนได้มีส่วนร่วม คนในชุมชน สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ อย่างสะดวก และเปิดให้มีเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้	ปรับเปลี่ยนได้ตามกระแสการ บริโภคของสังคม เปิดโอกาสให้ ชุมชนได้มีส่วนร่วม คนในชุมชน สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่าง สะดวก และเปิดให้มีเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้
3. แผนการบริหาร โดยจะต้องมี แผนการบริหารระยะสั้นและระยะ ยาว และต้องมีการทบทวน แผนงานเป็นระยะ	ไม่ควรมียุทธศาสตร์ระยะยาว เนื่องจากทั้งนโยบายและกิจกรรม ที่จะดำเนินการภายในแหล่งเรียนรู้ ชุมชนด้านการบริโภค ล้วนขึ้นอยู่กับ กระแสสังคม ประเด็นปัญหา ร้อน (Hot Issues) ที่เกิดขึ้นในแต่ละ วัน และกลยุทธ์การขยายที่ ปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วใน อัตราเฉลี่ยทุกเดือน ดังนั้น	3. แผนการบริหาร กล่าวคือ จะต้อง มีแผนการบริหารระยะ 3-12 เดือน และ ต้องมีการทบทวนแผนงานเป็นระยะ อย่างน้อยทุกไตรมาส

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อคำถาม : รูปแบบของ แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด ชีวิต	ความคิดเห็น	สรุปข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ
	(ต่อ) แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภคจึงควรมีเพียงแผนการ บริหารระยะสั้น เพื่อให้แผนการ บริหารสามารถปรับปรุงและ พัฒนาได้ตามสถานการณ์ และมี ความทันสมัยตลอดเวลา แผนการ บริหารที่มีประสิทธิภาพควรเป็น ระยะ 3-12 เดือน	
4. งบประมาณ โดยจะต้องมีความ เพียงพอต่อการบริหารและ ดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้ ได้รับ งบประมาณอย่างต่อเนื่อง และมี แผนการใช้จ่ายอย่างเป็นระบบ	งบประมาณส่วนใหญ่มาจากการ บริจาคของภาคเอกชนที่เป็น ผู้ประกอบการในชุมชน และเงินที่ ชุมชนหารายได้เองจากการออก ร้านหรือจากคนในชุมชนบริจาค โดยมีงบประมาณบางส่วนมาจาก ภาครัฐมอบให้เป็นรายครั้ง ตามแต่ภารกิจที่ภาครัฐขอให้ ดำเนินการในแต่ละเทศกาล ซึ่ง จะต้องดำเนินการให้มีงบประมาณ เพียงพอต่อการดำเนินงานตลอด ทั้งปี ต้องวางแผนเพื่อให้ได้ งบประมาณในการทำงานอย่าง ต่อเนื่องและต้องวางแผนการให้ จ่ายอย่างเป็นระบบ	4. งบประมาณ กล่าวคือ จะต้อง มีงบประมาณที่เพียงพอต่อการบริหาร และดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้ มี กระบวนการให้ได้รับงบประมาณ อย่างต่อเนื่อง และมีแผนการใช้จ่าย อย่างเป็นระบบ

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อคำถาม : รูปแบบของ แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด ชีวิต	ความคิดเห็น	สรุปข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ
5. บุคลากร โดยจะต้องมีผู้จัดการ เรียนรู้ และมีการจัดตั้ง คณะกรรมการบริหารแหล่งเรียนรู้	นอกจากจะต้องมีบุคลากรอื่น ประกอบด้วยผู้จัดการเรียนรู้ และ ขับเคลื่อนงานด้วยการจัดตั้ง คณะกรรมการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อทำหน้าที่ดังกล่าวแล้ว จะต้อง กำหนดฝ่ายหรือหน้าที่ภายใต้ คณะกรรมการบริหารแหล่งเรียนรู้ ให้ชัดเจน โดยให้ผู้วิจัยร่าง โครงสร้างของคณะ กรรมการบริหารแหล่งเรียนรู้ให้ ชัดเจน อย่างน้อยควรประกอบไป ด้วยฝ่ายปฏิคม ฝ่ายเหรียญก ฝ่ายประสานงาน และฝ่าย ประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้ ให้ ปรับเปลี่ยนหัวข้อจากเดิม “บุคลากร” เป็น “โครงสร้างองค์กร และบุคลากร”	5. โครงสร้างองค์กร/บุคลากร กล่าวคือ จะต้องผู้จัดการเรียนรู้ มี การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารแห่ง เรียนรู้ โดยมีโครงสร้างของ คณะกรรมการอย่างน้อย 7 คน ดังต่อไปนี้ 1. ประธานกรรมการ 2. รองประธาน 3. เลขานุการ 4. เหรัญญิก 5. ฝ่ายปฏิคม 6. ฝ่ายประสานงาน 7. ฝ่ายประชาสัมพันธ์
6. การดำเนินงาน จะต้องให้ ภาครัฐสนับสนุนการดำเนินงาน ของแหล่งเรียนรู้ จะต้องมีการ ประเมินความเสี่ยงของแหล่ง เรียนรู้ มีการวัดประเมินผลเป็น ระยะ มีการรายงานผลดำเนินการ ต่อชุมชน และจัด	ควรเพิ่มการจัดทำปฏิทินงาน โดย สำรวจกิจกรรมเดิมที่ชุมชนได้เคย ปฏิบัติ รวมทั้งกิจกรรมที่ชุมชน ได้รับมอบให้ทำหน้าที่จาก หน่วยงานอื่นๆ เช่น กิจกรรม รณรงค์ปลอดเชื้อยุงลาย กิจกรรม รณรงค์ด้านยาเสพติด	6. การดำเนินงาน กล่าวคือ ให้ภาครัฐ สนับสนุนการดำเนินงานของแหล่ง เรียนรู้ มีการจัดทำปฏิทินงานของ ชุมชนและของแหล่งเรียนรู้ให้ชัดเจน มีการประเมินความเสี่ยงของแหล่ง เรียนรู้ มีการวัดประเมินผลเป็นระยะ มีการรายงาน

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อคำถาม : รูปแบบของ แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด ชีวิต	ความคิดเห็น	สรุปข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ
ทบทวนแผนการดำเนินงานเพื่อ ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น	เพื่อบันทึกลงในปฏิทินงานสำหรับ ใช้ประโยชน์ในการวางแผน ดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้ รวมทั้ง นำไปประกอบการจัดทำกิจกรรม ของแหล่งเรียนรู้ต่อไป	ผลดำเนินการต่อชุมชน และจัด ทบทวนแผนการดำเนินงานเพื่อ ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น
กระบวนการจัดการเรียนรู้ จะต้องประกอบไปด้วย องค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1. สถานที่ โดยที่ทำการแหล่ง เรียนรู้ ควรเป็นสถานที่ทำการแบบ ถาวร มีโครงสร้างเป็นอาคารหรือ สถานที่ทำการมิดชิด มีห้องทำการ ซึ่งสามารถเก็บเอกสารและวัสดุ อุปกรณ์ได้อย่างปลอดภัย มี ลักษณะทางกายภาพที่สามารถ รักษาความปลอดภัยได้โดยสะดวก สถานที่ทำการต้องเอื้อให้ ผู้ใช้บริการสามารถเข้าใช้ได้ โดยสะดวก มีความสะอาดและ ปลอดภัย มีการจัดพื้นที่บริเวณใช้ บริการอย่างเป็นสัดส่วน ตาม ลักษณะของกิจกรรมในแต่ละพื้นที่	สถานที่ทำการของแหล่งเรียนรู้โดย ปกติจะอยู่ที่สถานที่ 3 ลักษณะ ได้แก่ (1) พื้นที่ บางส่วนในสถานที่ราชการ (2) บ้านพักของกรรมการบริหาร แหล่งเรียนรู้ (3) ศาลาประชาคม หรือพื้นที่ส่วนกลางของชุมชน ซึ่ง การจะระบุให้สถานที่ทำการต้อง เป็นแบบถาวร จะใช้ได้ในกรณีที่เป็น สถานที่ราชการและศาลา ประชาคมเท่านั้น สำหรับบ้านพัก ของกรรมการบริหารจะไม่ เหมาะสมต่อการใช้เป็นทำการ แหล่งเรียนรู้ เนื่องจากเมื่อเปลี่ยนผู้ ดำรงตำแหน่งกรรมการบริหาร หรือกรรมการเจ้าของสถานที่ ลาออก ย่อมส่งผลโดยตรงต่อการ ใช้ประโยชน์ในสถานที่แหล่งเรียนรู้ ดังกล่าว	1. สถานที่ กล่าวคือ ที่ทำการแหล่ง เรียนรู้ ควรเป็นสถานที่ทำการซึ่งตั้งอยู่ ในพื้นที่ของสถานที่ราชการ หรือเป็น พื้นที่ส่วนกลางของชุมชน ควร ก่อสร้างหรือมีลักษณะแบบถาวร มี โครงสร้างเป็นอาคารหรือสถานที่ทำ การมิดชิด มีห้องทำการซึ่งสามารถ เก็บเอกสารและวัสดุอุปกรณ์ได้อย่าง ปลอดภัย มีลักษณะทางกายภาพที่สามารถ รักษาความปลอดภัยได้โดยสะดวก สถานที่ทำการต้องเอื้อให้ผู้ใช้บริการ สามารถเข้าใช้ได้โดยสะดวก มีความ สะอาดและปลอดภัย มีการจัดพื้นที่ บริเวณให้บริการอย่างเป็นสัดส่วน ตามลักษณะของกิจกรรมในแต่ละ พื้นที่

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อคำถาม : รูปแบบของ แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด ชีวิต	ความคิดเห็น	สรุปข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ
2. สภาพแวดล้อม โดยควรมีการ จัดสภาพแวดล้อมให้มีลักษณะ โปร่งโล่งสบาย มีความเรียบง่าย เพื่อให้ผู้ใช้บริการรู้สึกผ่อนคลาย เมื่อมาใช้บริการ ควรสร้างสรรค์ สภาพแวดล้อมของแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มีการจัดมุมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการ เรียนรู้ และควรจัดให้มีบรรยากาศ ที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น การจัดมุมกาแฟเพื่อสนทนาอย่าง ไม่เป็นทางการ จัดให้มีโต๊ะประชุม ในบรรยากาศร่มรื่นผ่อนคลาย ไม่ อึดอัดหรือเป็นทางการ เป็นต้น	ควรจัดสภาพแวดล้อมให้มีความ เรียบง่าย ลดความเป็นทางการลง หากมีห้องประชุม ควรจัดให้เป็น ลักษณะที่มีความสุนทรีย์เพื่อให้ผู้ เข้าประชุมซึ่งเป็นคนในชุมชนรู้สึก ผ่อนคลายที่จะแลกเปลี่ยนความรู้ และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สถานที่ทำการไม่ควรมีพื้นที่ ใหญ่โตเหมือนพิพิธภัณฑ์ ควรเป็น พื้นที่ส่วนกลางที่ทุกคนในชุมชน สามารถเข้าใช้ได้โดยสะดวก และ ต้องไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ ในการเข้า ใช้บริการ	2. สภาพแวดล้อม กล่าวคือ ควรจัด สภาพแวดล้อมให้มีลักษณะโปร่งโล่ง สบาย มีความเรียบง่ายเพื่อให้ ผู้ใช้บริการรู้สึกผ่อนคลายเมื่อมาใช้ บริการ ลดความเป็นทางการลง ควร สร้างสรรค์สภาพแวดล้อมของแหล่ง เรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มี การจัดมุมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการ เรียนรู้ จัดให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น การจัดมุม กาแฟเพื่อสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ จัดให้มีโต๊ะประชุมในบรรยากาศร่ม รื่นผ่อนคลาย ไม่อึดอัดหรือเป็นทางการ เป็นต้น และต้องไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ ใน การเข้าใช้บริการ
3. วัสดุอุปกรณ์ โดยควรจัดให้มี วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัด และดำเนินกิจกรรมภายในแหล่ง เรียนรู้อย่างครบถ้วน โดยวัสดุ อุปกรณ์ทั้งหมดควรอยู่ในสภาพดี อุปกรณ์มีจำนวนเพียงพอต่อ ผู้ใช้บริการ ควรต้องมีอุปกรณ์ สำรองที่สามารถผลัดเปลี่ยน หมุนเวียนนำไปใช้ได้เมื่อต้องส่ง	วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ จะต้องเป็นไป ตามแผนกิจกรรม แหล่งเรียนรู้ส่วน ใหญ่จะมีวัสดุอุปกรณ์พื้นฐาน ประกอบด้วย คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ 1 ชุด เพื่อใช้สืบค้นข้อมูล และชั้น วางหนังสือ ตำรา แผ่นพับ บ้าย โปสเตอร์ให้ความรู้ และ แบบจำลอง สำหรับชุดนิทรรศการ อาจมีหรือไม่ก็ได้	3. วัสดุอุปกรณ์ กล่าวคือ ควรจัดให้มี วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดและ ดำเนินกิจกรรมภายในแหล่งเรียนรู้ อย่างครบถ้วน โดยวัสดุอุปกรณ์ ทั้งหมดควรอยู่ในสภาพดี อุปกรณ์มี จำนวนเพียงพอต่อผู้ใช้บริการและ เพียงพอสามารถรองรับกิจกรรมที่ กำหนดได้ทั้งหมด โดยควรต้องมี อุปกรณ์สำรองที่

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อคำถาม : รูปแบบของ แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด ชีวิต	ความคิดเห็น	สรุปข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ
อุปกรณ์หลักบางส่วนไปซ่อม	ซึ่งวัสดุอุปกรณ์นอกจากจะต้อง มีให้ครบถ้วน เพียงพอ และมี สภาพดีแล้ว จะต้องจัดให้ เหมาะสมกับกิจกรรมที่กำหนด ไว้ในแผนด้วย	สามารถผลัดเปลี่ยนหมุนเวียน นำไปใช้ได้เมื่อต้องส่งอุปกรณ์หลัก บางส่วนไปซ่อม
4. หลักสูตร ต้องมีความชัดเจน สามารถนำไปปรับใช้ได้จริงใน ชีวิตประจำวัน เนื้อสาระใน หลักสูตรควรต้องสัมพันธ์กับวิถี ชุมชน เช่น บางชุมชนเป็นมุสลิม จะบริโภคอาหารฮาลาล จึงควร จัดทำหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับ การเลือกซื้ออาหารฮาลาล เป็น ต้น นอกจากนี้ จะต้องมีการ พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการ เรียนการสอนให้ทันสมัย ตลอดเวลา สอดคล้องกับ สถานการณ์ทางสังคมและ เศรษฐกิจอย่างเป็นปัจจุบัน	เพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ สูงสุด หลักสูตรที่จัดทำจะต้อง จำแนกตามช่วงอายุและระดับ การศึกษา แหล่งเรียนรู้ส่วนใหญ่ สามารถจำแนกบุคคลที่เข้าใช้ บริการได้เป็น 2 ประเภท โดย ประเภทแรก เป็นคนในชุมชนซึ่ง อยู่ในวัยทำงาน หรือเป็นพ่อบ้าน แม่บ้าน หรือเป็นผู้สูงอายุที่เข้า ร่วมกิจกรรมของชุมชน และ ประเภทที่สอง เป็นกลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่มาสืบค้นข้อมูลใน แหล่งเรียนรู้เพื่อทำรายงาน ประกอบการศึกษา	4. หลักสูตร กล่าวคือ จะต้องจัดทำ หลักสูตรที่จำแนกตามช่วงอายุและ ระดับการศึกษา โดยต้องสามารถ นำไปปรับใช้ได้จริงใน ชีวิตประจำวัน เนื้อสาระในหลักสูตร ควรต้องสัมพันธ์กับวิถีชุมชน เช่น บางชุมชนเป็นมุสลิม จะบริโภค อาหารฮาลาล จึงควรจัดทำ หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการเลือกซื้อ อาหารฮาลาล เป็นต้น นอกจากนี้ จะต้องมีการพัฒนาและปรับปรุง หลักสูตรการเรียนการสอนให้ ทันสมัยตลอดเวลา สอดคล้องกับ สถานการณ์ทางสังคมและ เศรษฐกิจอย่างเป็นปัจจุบัน

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อคำถาม : รูปแบบของ แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด ชีวิต	ความคิดเห็น	สรุปข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ
5. เนื้อหา จะต้องถูกจัดเก็บไว้ใน ลักษณะแบ่งเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้สืบค้นได้ง่าย อาจเก็บใน ลักษณะเอกสาร หรือไฟล์ อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ผู้เรียน สามารถสืบค้นได้โดยสะดวก รวดเร็ว ต้องใช้ภาษาที่เข้าใจได้ ง่าย ไม่ซับซ้อน เนื่องจากผู้เรียน ประกอบด้วยบุคคลทุกเพศ วัย และทุกระดับการศึกษา นอกจากนี้ จะต้องจัดให้มีสื่อการ เรียนรู้ประกอบเนื้อหาที่ เหมาะสม สามารถทำความเข้าใจ ได้ง่าย และสอดคล้องกับ เนื้อหา	เนื้อหาจะต้องจัดทำแบบ down to top กล่าวคือ เนื้อหาที่จะใช้ ในการถ่ายทอดความรู้ต้องมา จากความต้องการรู้ของคนใน ชุมชน สอดคล้องกับวิถีชุมชน และบริบทของชุมชน เช่น พื้นที่ ชุมชนบริเวณตลิ่งชัน ทวีวัฒนา ควรจัดทำเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับ การบริโภคพืชผักปลอดสารพิษ พื้นที่ชุมชนบางกอกน้อยควร จัดทำเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับ สารพิษในแหล่งน้ำ เป็นต้น และ ควรจัดทำเนื้อหาโดยจำแนก ตามอายุและระดับการศึกษา	5. เนื้อหา จะต้องถูกจัดเก็บไว้ใน ลักษณะแบ่งเป็นหมวดหมู่เพื่อให้ สืบค้นได้ง่าย อาจเก็บในลักษณะ เอกสาร หรือไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสืบค้นได้ โดยสะดวกรวดเร็ว ต้องใช้ภาษาที่ เข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อน จัดให้มีสื่อ การเรียนรู้ประกอบเนื้อหาที่ เหมาะสม สามารถทำความเข้าใจ ได้ง่าย กำหนดเนื้อหาจากความ ต้องการของคนในชุมชนและวิถี ชุมชน และควรจัดทำเนื้อหาที่ จำแนกตามช่วงอายุและระดับ การศึกษา

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อคำถาม : รูปแบบของ แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด ชีวิต	ความคิดเห็น	สรุปข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ
6. ผู้สอน โดยจะต้องดำเนินการ คัดเลือกผู้สอนหรือผู้จัดการ เรียนรู้ประจำแหล่งเรียนรู้อย่าง เป็นระบบ มีกฎเกณฑ์ในการ คัดเลือก เช่น มีการวัดระดับ ความรู้ของผู้สอนก่อนให้รับ หน้าที่สอน ทั้งนี้ เพื่อให้การ ถ่ายทอดความรู้เป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ สามารถจัดลำดับ การถ่ายทอดองค์ความรู้ได้อย่าง เป็นขั้นตอน สามารถคัดเลือก เนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้เรียนใน แต่ละเพศ วัย และระดับ	นอกจากผู้สอนจะต้องมีความรู้ ผ่านการคัดเลือก และมีการ รับรองความรู้แล้ว จะต้องมีความ เป็นผู้นำ เพื่อให้สามารถ โน้มน้าวจิตใจผู้เรียนในชุมชนได้ และต้องมีจิตอาสาด้วย	6. ผู้สอน โดยจะต้องดำเนินการ คัดเลือกผู้สอนหรือผู้จัดการเรียนรู้ ประจำแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีกฎเกณฑ์ในการคัดเลือกก่อนให้ รับหน้าที่สอน ทั้งนี้ เพื่อให้การ ถ่ายทอดความรู้เป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ สามารถจัดลำดับการ ถ่ายทอดองค์ความรู้ได้อย่างเป็น ขั้นตอน สามารถคัดเลือกเนื้อหาที่ เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละเพศ วัย และระดับการศึกษาได้ รวมทั้ง สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตรง ตามวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนจะ ได้รับความรู้อย่างครบถ้วนถูกต้อง

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อคำถาม : รูปแบบของ แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด ชีวิต	ความคิดเห็น	สรุปข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ
การศึกษาได้ รวมทั้งสามารถ จัดการเรียนการสอนได้ตรงตาม วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนจะ ได้รับความรู้อย่างครบถ้วน ถูกต้อง ผู้สอนจะต้องผ่านการ ฝึกอบรมความรู้ด้านการบริโภค จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการ คุ้มครองผู้บริโภค สำนักงาน คณะกรรมการอาหารและยา เป็นต้น โดยจะต้องมีความรู้เป็น อย่างดี สามารถตั้งคำถามเพื่อ โน้มน้าวให้ผู้เรียนแสวงหา คำตอบได้ สามารถให้คำตอบแก่ ผู้เรียนได้ และสามารถค้นคว้า ข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาการ เรียนการสอนได้อย่างดี		ผู้สอนจะต้องผ่านการฝึกอบรม ความรู้ด้านการบริโภคจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยจะต้องมี ความรู้เป็นอย่างดี สามารถตั้ง คำถามเพื่อโน้มน้าวให้ผู้เรียน แสวงหาคำตอบได้ สามารถให้ คำตอบแก่ผู้เรียนได้ และสามารถ ค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อ พัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างดี ผู้สอนจะต้องมีภาวะผู้นำ และมีจิต อาสาที่จะทำงานเพื่อชุมชน

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อคำถาม : รูปแบบของ แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด ชีวิต	ความคิดเห็น	สรุปข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 1. การกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ร่วมกันในชุมชน โดยจะต้อง กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจ นำไปสู่การคิดและวิเคราะห์ตามที่ ผู้สอนได้แนะนำไว้ รวมทั้ง	กิจกรรมที่จะกระตุ้นให้เกิดการ เรียนรู้ได้ จะต้องมาจากการระดม ความเห็นของคนในชุมชน และ จะต้องสอดคล้องกับวัฒนธรรม ประเพณีของคนในชุมชน ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดย สอดคล้องไปใน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 1. การกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ในชุมชน โดยกิจกรรมที่จัดจะต้อง กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจ นำไปสู่ การคิดและวิเคราะห์และต้องมีความ ผลิตผลิตในขณะเดียวกัน เปิด โอกาสให้ชุมชน
ต้องมีความผลิตผลิตประกอบใน กิจกรรมด้วย โดยกิจกรรมจะต้อง เน้นการให้ชุมชนได้มีส่วนร่วม อย่างเต็มที่ เปิดโอกาสให้คนใน ชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมในทุก ขั้นตอน กิจกรรมที่จัดจะต้องเข้าถึง บุคคลทุกเพศ ทุกวัย และทุกระดับ การศึกษา ทั้งนี้ ควรใช้สื่อ Social Media ประกอบการจัดกิจกรรม ด้วย เพื่อเป็นการขยายขอบเขต ของกิจกรรมให้เข้าถึงผู้เรียนกลุ่มที่ ใช้ Social Media ได้อย่างรวดเร็ว และดึงดูดความสนใจจากกลุ่ม ผู้เรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่ม วัยรุ่นและวัยทำงาน	ประเพณีตามเทศกาลของชุมชน จะได้ผลดีกว่าการจัดกิจกรรมแยก ต่างหาก ซึ่งอาจไม่มีใครให้ความสนใจ นอกจากนี้ ควรใช้สื่อ สมัยใหม่ให้เป็นประโยชน์ ควร สร้าง QR Code ของชุมชน และ ควรให้เทคโนโลยีที่จะเชื่อมโยง สมาชิกในชุมชนเข้าไว้ด้วยกัน เช่น จัดตั้งกลุ่มไลน์ของสมาชิกที่เข้าใช้ บริการในแหล่งเรียนรู้เพื่อให้ได้รับ ข้อมูลข่าวสารพร้อมกัน เป็นต้น	ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มที่ ในทุกขั้นตอน กิจกรรมที่จัดจะต้อง เข้าถึงบุคคลทุกเพศ ทุกวัย และทุก ระดับการศึกษา ควรสอดคล้อง กิจกรรมไว้ในประเพณีตามเทศกาล ของชุมชน และควรจัดกิจกรรมผ่าน สื่ออิเล็กทรอนิกส์สมัยใหม่

ตาราง 7 (ต่อ)

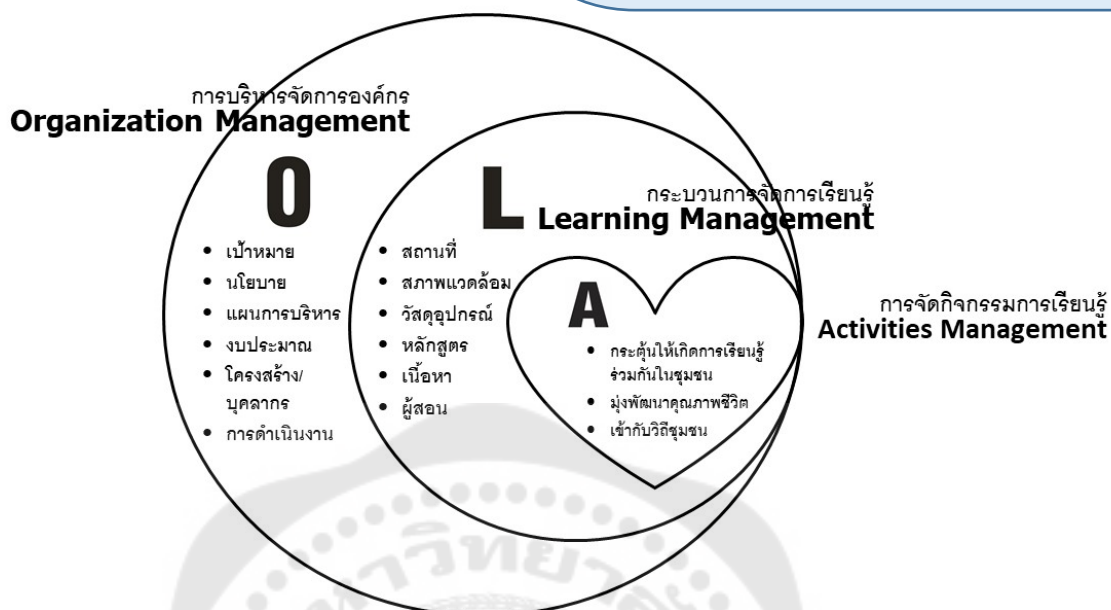
ข้อคำถาม : รูปแบบของ แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด ชีวิต	ความคิดเห็น	สรุปข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ
2. การมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยกิจกรรมที่จัดจะต้องส่งเสริม ให้คนในชุมชนเห็นถึง ความสำคัญของการเรียนรู้ ตลอดชีวิตด้านการบริโภค และเสริมความรู้ด้านการบริโภค ในทุกๆ มิติ	แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภค ควรมุ่งเน้นการจัด กิจกรรมที่จะช่วยป้องกันไม่ให้ ผู้บริโภคถูกเอารัดเอาเปรียบ ซึ่ง ในปัจจุบันนี้ ผู้บริโภคส่วนใหญ่ ถูกเอารัดเอาเปรียบและอยู่ในสถานะที่ ไม่สามารถต่อรองกับผู้ประกอบ ธุรกิจรายใหญ่ๆ ได้	2. การมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต กล่าวคือ กิจกรรมที่จัดจะต้อง ส่งเสริมให้คนในชุมชนเห็นถึง ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอด ชีวิตด้านการบริโภค เสริมความรู้ ด้านการบริโภคในทุกๆ มิติ และ ช่วยป้องกันไม่ให้ผู้บริโภคถูกเอารัด เอาเปรียบจากผู้ประกอบธุรกิจ
3. เข้ากับวิถีชุมชน โดยจะต้อง ศึกษาสภาพท้องถิ่นของชุมชนนั้นๆ ก่อนจัดกิจกรรม เช่น เขตหนอง จอก ที่ทำการชมรมคุ้มครอง ผู้บริโภคอยู่ในชุมชนมุสลิมที่มี ขนาดใหญ่มาก ดังนั้น การจัด กิจกรรมจะต้องศึกษาลักษณะ วัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณีของ คนในชุมชนก่อน เพื่อให้ทราบ แนวทางในการจัดกิจกรรมที่	เนื่องจากแต่ละชุมชนจะมีการจัด กิจกรรมตามเทศกาลค่อนข้างมาก ประกอบกับหน่วยงานราชการหรือ เอกชนก็จะเวียนกันเข้าไปจัด กิจกรรมด้านต่างๆ ในชุมชน เช่นกัน ดังนั้น เพื่อป้องกันปัญหา กิจกรรมล้น ผู้จัดจึงควรประสาน กับเครือข่ายอื่นเพื่อจัดกิจกรรม ร่วมกันในครั้งเดียว นอกจากนี้ จะต้องมีการประเมินผลการจัด กิจกรรมโดยคนในชุมชน	3. เข้ากับวิถีชุมชน กล่าวคือ จะต้อง ศึกษาสภาพท้องถิ่น ลักษณะ วัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณีของคน ในชุมชนก่อนจัดกิจกรรม เพื่อให้ทราบ แนวทางในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม ต้องสำรวจความต้องการก่อนจัด กิจกรรมทุกครั้ง ควรประสานกับ เครือข่ายอื่นเพื่อจัดกิจกรรมพร้อมกัน ในคราวเดียวกัน และจัดให้มีการ ประเมินผลการจัดกิจกรรมโดยคนใน ชุมชน

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อคำถาม : รูปแบบของ แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด ชีวิต	ความคิดเห็น	สรุปข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ
เหมาะสม เช่น จัดกิจกรรมที่ไม่ตรง กับช่วงเวลาเดือนรอมฎอน กิจกรรมไม่เกี่ยวข้องกับศาสนาอื่น กิจกรรมไม่มีการละเล่นที่ต้องถูก เนื้อตัวเพศหญิง เป็นต้น และ จะต้องสำรวจความต้องการก่อน จัดกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อให้ทราบว่า ขณะนั้นชุมชนมีภารกิจต้องจัด กิจกรรมใดอยู่ เช่น ตรงกับเทศกาล ลอยกระทงที่ชุมชนต้องจัดงานรื่น เริง หรือมีงานศพของผู้นำชุมชนที่ คนในชุมชนต้องไว้อาลัย เป็นต้น เพื่อให้กิจกรรมที่จัดไม่ขัดต่อ กิจกรรมหลักที่ชุมชนดำเนินอยู่		

จากตาราง 7 ผู้วิจัยได้นำสรุปข้อมูลไปจัดทำเป็นร่างรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค เพื่อนำเสนอในการสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 2 ปรากฏผลร่างรูปแบบที่ปรับปรุงแล้ว ตามแผนภาพประกอบ 6

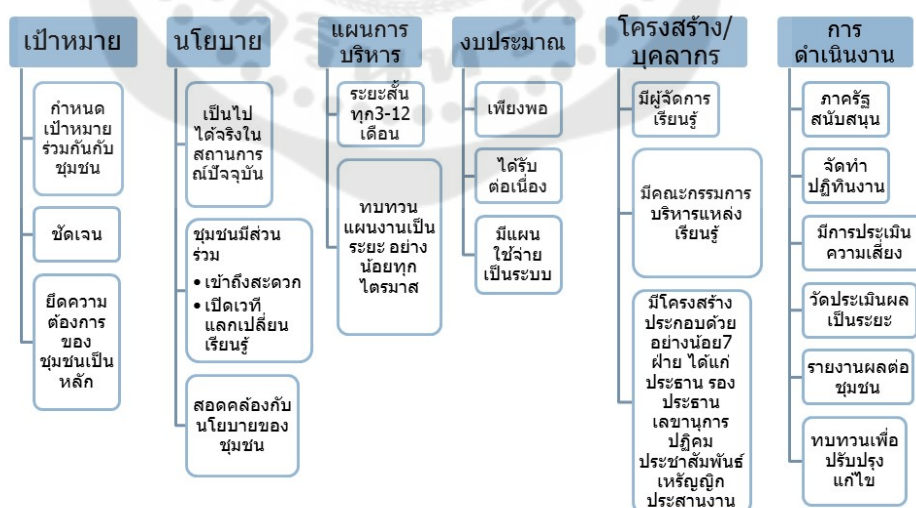
**รูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค
ในกรุงเทพมหานคร
OLA Model**



ภาพประกอบ 6 ร่างรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับปรุงครั้งที่ 1

โดยมีรายละเอียดของร่างรูปแบบตามแผนภาพประกอบ 7, 8 และ 9

1. การบริหารจัดการองค์กร

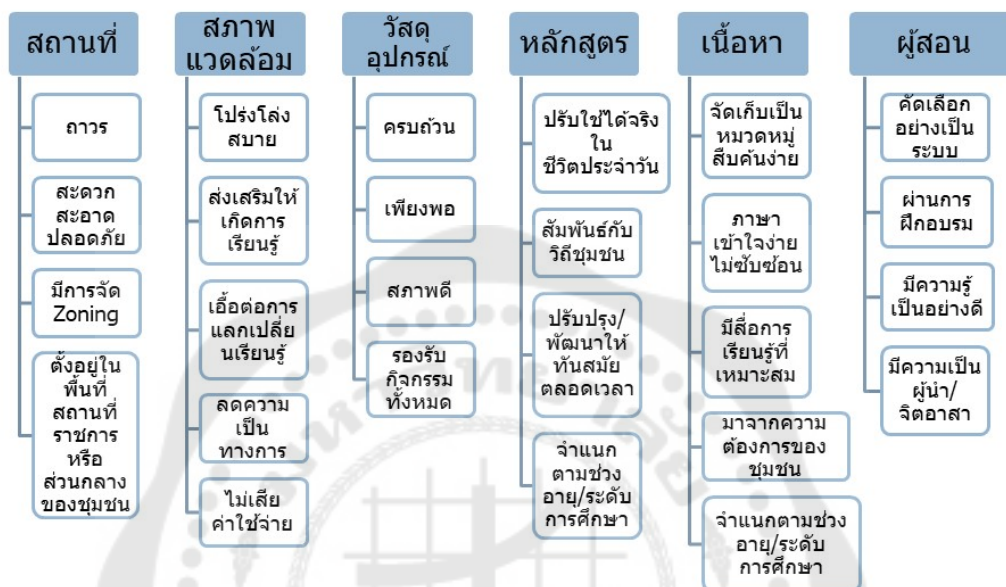


ภาพประกอบ 7 รายละเอียดองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการองค์กรของแหล่งเรียนรู้

ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับปรุงครั้ง

ที่ 1

2. กระบวนการจัดการเรียนรู้



ภาพประกอบ 8 รายละเอียดองค์ประกอบด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้

ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ปรับปรุงครั้งที่ 1

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้



ภาพประกอบ 9 แสดงรายละเอียดองค์ประกอบด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับปรุงครั้งที่ 1

4.2 การสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 ผู้วิจัยได้นำเสนอร่างรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ต่อผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 10 คน สามารถสรุปข้อมูลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกไว้ในตาราง 8

ตาราง 8 สรุปข้อมูลความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อร่างรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ
บริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ข้อคำถาม : รูปแบบของ แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด ชีวิต	ความคิดเห็น	สรุปข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ
การบริหารจัดการองค์กร จะต้องประกอบไปด้วย องค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1. เป้าหมาย กล่าวคือ เป้าหมาย จะต้องมีความชัดเจน ต้องมีการ กำหนดเป้าหมายระหว่างผู้จัด กับชุมชน โดยยึดความต้องการ ของชุมชนเป็นหลัก	เห็นด้วย โดยยืนยันรูปแบบที่ ผู้วิจัยนำเสนอโดยไม่แก้ไข	การบริหารจัดการองค์กร จะต้องประกอบไปด้วย องค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1. เป้าหมาย กล่าวคือ เป้าหมาย จะต้องมีความชัดเจน ต้องมีการ กำหนดเป้าหมายระหว่างผู้จัดกับ ชุมชน โดยยึดความต้องการของ ชุมชนเป็นหลัก
2. นโยบาย กล่าวคือ จะต้องเป็น นโยบายที่เป็นไปได้จริงใน สถานการณ์ปัจจุบันและ สามารถปรับเปลี่ยนได้ตาม กระแสการบริโภคของสังคม เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วม คนในชุมชนสามารถเข้าถึงแหล่ง เรียนรู้ได้อย่างสะดวก และเปิด ให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้	เห็นด้วย โดยยืนยันรูปแบบที่ ผู้วิจัยนำเสนอโดยไม่แก้ไข	2. นโยบาย กล่าวคือ จะต้องเป็น นโยบายที่เป็นไปได้จริงใน สถานการณ์ปัจจุบันและสามารถ ปรับเปลี่ยนได้ตามกระแสการ บริโภคของสังคม เปิดโอกาสให้ ชุมชนได้มีส่วนร่วม คนในชุมชน สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่าง สะดวก และเปิดให้มีเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้
3. แผนการบริหาร กล่าวคือ จะต้องมีแผนการบริหารระยะ 3- 12 เดือน และต้องมีการทบทวน แผนงานเป็นระยะ อย่างน้อยทุก ไตรมาส	ควรทบทวนแผนงานทุกเดือน เนื่องจากแผนงานที่ทำอยู่ใน ปัจจุบันเป็นแบบระยะสั้นทุก 1 เดือน และปรับเปลี่ยนทุกครั้งที่มีการ จัดกิจกรรม	3. แผนการบริหาร กล่าวคือ จะต้อง มีแผนการบริหารระยะ 3-12 เดือน และต้องมีการทบทวนแผนงานเป็น ระยะ อย่างน้อยทุกเดือน

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อคำถาม : รูปแบบของ แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด ชีวิต	ความคิดเห็น	สรุปข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ
4. งบประมาณ กล่าวคือ จะต้อง มีงบประมาณที่เพียงพอต่อการ บริหารและดำเนินงานของแหล่ง เรียนรู้ มีกระบวนการให้ได้รับ งบประมาณอย่างต่อเนื่อง และมี แผนการใช้จ่ายอย่างเป็นระบบ	งบประมาณที่แท้จริงส่วนใหญ่ มาจากธุรกิจชุมชนบริจาคให้ และมาจากงบอุดหนุนจาก สำนักงานเขต ซึ่งมีการบริจาคให้ ว่าต้องการให้ชุมชนจัดกิจกรรม ใด อย่างไรก็ตาม ไม่มีข้อแก้ไข เนื้อหาในรูปแบบ	4. งบประมาณ กล่าวคือ จะต้อง มีงบประมาณที่เพียงพอต่อการ บริหารและดำเนินงานของแหล่ง เรียนรู้ มีกระบวนการให้ได้รับ งบประมาณอย่างต่อเนื่อง และมี แผนการใช้จ่ายอย่างเป็นระบบ
5. โครงสร้างองค์กร/บุคลากร กล่าวคือ จะต้องมีการจัดการ เรียนรู้ มีการจัดตั้ง คณะกรรมการบริหารแหล่ง เรียนรู้ โดยมีโครงสร้างของ คณะกรรมการอย่างน้อย 7 คน ดังต่อไปนี้ 1. ประธานกรรมการ 2. รองประธาน 3. เลขานุการ 4. ทรัพย์สิน 5. ฝ่ายปฐมภูมิ 6. ฝ่ายประสานงาน 7. ฝ่ายประชาสัมพันธ์	ยืนยันรูปแบบที่ผู้วิจัยนำเสนอ โดยไม่แก้ไข เนื่องจากตรงกับ ลักษณะที่ดำเนินการอยู่ของ ชมรมคุ้มครองผู้บริโภค ในปัจจุบัน	5. โครงสร้างองค์กร/บุคลากร กล่าวคือ จะต้องมีการจัดการ เรียนรู้ มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหาร แหล่งเรียนรู้ โดยมีโครงสร้างของ คณะกรรมการอย่างน้อย 7 คน ดังต่อไปนี้ 1. ประธานกรรมการ 2. รองประธาน 3. เลขานุการ 4. ทรัพย์สิน 5. ฝ่ายปฐมภูมิ 6. ฝ่ายประสานงาน 7. ฝ่ายประชาสัมพันธ์

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อคำถาม : รูปแบบของ แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด ชีวิต	ความคิดเห็น	สรุปข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ
6. การดำเนินงาน กล่าวคือ ให้ ภาครัฐสนับสนุนการดำเนินงาน ของแหล่งเรียนรู้ มีการจัดทำ ปฏิทินงานของชุมชนและของ แหล่งเรียนรู้ให้ชัดเจน มีการ ประเมินความเสี่ยงของแหล่ง เรียนรู้ มีการวัดประเมินผลเป็น ระยะ มีการรายงานผล ดำเนินการต่อชุมชน และจัด ทบทวนแผนการดำเนินงานเพื่อ ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น	เห็นด้วย โดยยืนยันรูปแบบที่ ผู้วิจัยนำเสนอโดยไม่แก้ไข	6. การดำเนินงาน กล่าวคือ ให้ ภาครัฐสนับสนุนการดำเนินงาน ของแหล่งเรียนรู้ มีการจัดทำปฏิทิน งานของชุมชนและของแหล่งเรียนรู้ ให้ชัดเจน มีการประเมินความเสี่ยง ของแหล่งเรียนรู้ มีการวัด ประเมินผลเป็นระยะ มีการรายงาน ผลดำเนินการต่อชุมชน และจัด ทบทวนแผนการดำเนินงานเพื่อ ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อคำถาม : รูปแบบของ แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด ชีวิต	ความคิดเห็น	สรุปข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ
กระบวนการจัดการเรียนรู้ จะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1. สถานที่ กล่าวคือ ที่ทำการ แหล่งเรียนรู้ ควรเป็นสถานที่ทำ การที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของสถานที่ ราชการ หรือเป็นพื้นที่ส่วนกลาง ของชุมชน ควรก่อสร้างหรือมี ลักษณะแบบถาวร มีโครงสร้าง เป็นอาคารหรือสถานที่ทำการ มิดชิด มีห้องทำการซึ่งสามารถ เก็บเอกสารและวัสดุอุปกรณ์ได้ อย่างปลอดภัย มีลักษณะทางกายภาพที่ สามารถรักษาความปลอดภัยได้ โดยสะดวก สถานที่ทำการต้อง เอื้อให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้า ใช้ได้โดยสะดวก มีความสะอาด	เห็นด้วย โดยยืนยันรูปแบบที่ ผู้วิจัยนำเสนอโดยไม่แก้ไข	1. สถานที่ กล่าวคือ ที่ทำการแหล่ง เรียนรู้ ควรเป็นสถานที่ทำการซึ่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่ของสถานที่ราชการ หรือเป็นพื้นที่ส่วนกลางของชุมชน ควรก่อสร้างหรือมีลักษณะแบบ ถาวร มีโครงสร้างเป็นอาคารหรือ สถานที่ทำการมิดชิด มีห้องทำการ ซึ่งสามารถเก็บเอกสารและวัสดุ อุปกรณ์ได้อย่างปลอดภัย มีลักษณะทางกายภาพที่สามารถ รักษาความปลอดภัยได้โดยสะดวก สถานที่ทำการต้องเอื้อให้ ผู้ให้บริการสามารถเข้าใช้ได้ โดยสะดวก มีความสะอาดและ ปลอดภัย มีการจัดพื้นที่บริเวณใช้ บริการอย่างเป็นสัดส่วน ตาม ลักษณะของกิจกรรมในแต่ละพื้นที่

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อคำถาม : รูปแบบของ แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด ชีวิต	ความคิดเห็น	สรุปข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ
และปลอดภัย มีการจัดพื้นที่ บริเวณให้บริการอย่างเป็น สัดส่วน ตามลักษณะของ กิจกรรมในแต่ละพื้นที่	เห็นด้วย โดยยืนยันรูปแบบที่ ผู้วิจัยนำเสนอโดยไม่แก้ไข	2. สภาพแวดล้อม กล่าวคือ ควรจัด สภาพแวดล้อมให้มีลักษณะโปร่ง โล่งสบาย มีความเรียบง่ายเพื่อให้ ผู้ใช้บริการรู้สึกผ่อนคลายเมื่อมาใช้ บริการ ลดความเป็นทางการลง ควรสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมของ แหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้เกิดการ เรียนรู้ มีการจัดมุมต่างๆ เพื่อ ส่งเสริมการเรียนรู้ จัดให้มี บรรยากาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ เช่น การจัดมุมกาแฟเพื่อ สนทนาอย่างไม่เป็นทางการ จัดให้ มีโต๊ะประชุมในบรรยากาศร่มรื่น ผ่อนคลาย ไม่อึดอัดหรือเป็นทางการ เป็นต้น และต้องไม่มี ค่าใช้จ่ายใดๆ ในการเข้าใช้บริการ

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อคำถาม : รูปแบบของ แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด ชีวิต	ความคิดเห็น	สรุปข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ
3. วัสดุอุปกรณ์ทั้งหมดควรอยู่ใน สภาพดี อุปกรณ์มีจำนวน เพียงพอต่อผู้ใช้บริการและ เพียงพอสามารถรองรับกิจกรรม ที่กำหนดได้ทั้งหมด โดยควรต้องมี อุปกรณ์สำรองที่สามารถ ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนนำไปใช้ได้ เมื่อต้องส่งอุปกรณ์หลักบางส่วน ไปซ่อม		อุปกรณ์ทั้งหมดควรอยู่ในสภาพดี อุปกรณ์มีจำนวนเพียงพอต่อ ผู้ใช้บริการและเพียงพอสามารถ รองรับกิจกรรมที่กำหนดได้ทั้งหมด โดยควรต้องมีอุปกรณ์สำรองที่ สามารถผลัดเปลี่ยนหมุนเวียน นำไปใช้ได้เมื่อต้องส่งอุปกรณ์หลัก บางส่วนไปซ่อม

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อคำถาม : รูปแบบของ แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด ชีวิต	ความคิดเห็น	สรุปข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ
4. หลักสูตร กล่าวคือ จะต้อง จัดทำหลักสูตรที่จำแนกตามช่วง อายุและระดับการศึกษา โดย ต้องสามารถนำไปปรับใช้ได้จริง ในชีวิตประจำวัน เนื้อสาระใน หลักสูตรควรต้องสัมพันธ์กับวิถี ชุมชน เช่น บางชุมชนเป็นมุสลิม จะบริโภคอาหารฮาลาล จึงควร จัดทำหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับ การเลือกซื้ออาหารฮาลาล เป็น ต้น นอกจากนี้ จะต้องมีการ พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการ เรียนการสอนให้ทันสมัย ตลอดเวลา สอดคล้องกับ สถานการณ์ทางสังคมและ เศรษฐกิจอย่างเป็นปัจจุบัน	เห็นด้วย โดยยืนยันรูปแบบที่ ผู้วิจัยนำเสนอโดยไม่แก้ไข	4. หลักสูตร กล่าวคือ จะต้องจัดทำ หลักสูตรที่จำแนกตามช่วงอายุและ ระดับการศึกษา โดยต้องสามารถ นำไปปรับใช้ได้จริงใน ชีวิตประจำวัน เนื้อสาระในหลักสูตร ควรต้องสัมพันธ์กับวิถีชุมชน เช่น บางชุมชนเป็นมุสลิม จะบริโภค อาหารฮาลาล จึงควรจัดทำ หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการเลือกซื้อ อาหารฮาลาล เป็นต้น นอกจากนี้ จะต้องมีการพัฒนาและปรับปรุง หลักสูตรการเรียนการสอนให้ ทันสมัยตลอดเวลา สอดคล้องกับ สถานการณ์ทางสังคมและ เศรษฐกิจอย่างเป็นปัจจุบัน

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อคำถาม : รูปแบบของ แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด ชีวิต	ความคิดเห็น	สรุปข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ
5. เนื้อหา จะต้องถูกจัดเก็บไว้ใน ลักษณะแบ่งเป็นหมวดหมู่เพื่อให้ สืบค้นได้ง่าย อาจเก็บในลักษณะ เอกสาร หรือไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสืบค้นได้ โดยสะดวกรวดเร็ว ต้องใช้ภาษาที่ เข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อน จัดให้มีสื่อ การเรียนรู้ประกอบเนื้อหาที่ เหมาะสม สามารถทำความเข้าใจ ได้ง่าย กำหนดเนื้อหาจากความ ต้องการของคนในชุมชนและวิถี ชุมชน และควรจัดทำเนื้อหาที่ จำแนกตามช่วงอายุและระดับ การศึกษา	เห็นด้วย โดยยืนยันรูปแบบที่ผู้วิจัย นำเสนอโดยไม่แก้ไข	5. เนื้อหา จะต้องถูกจัดเก็บไว้ใน ลักษณะแบ่งเป็นหมวดหมู่เพื่อให้ สืบค้นได้ง่าย อาจเก็บในลักษณะ เอกสาร หรือไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสืบค้นได้ โดยสะดวกรวดเร็ว ต้องใช้ภาษาที่ เข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อน จัดให้มีสื่อ การเรียนรู้ประกอบเนื้อหาที่เหมาะสม สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย กำหนดเนื้อหาจากความต้องการของ คนในชุมชนและวิถีชุมชน และควร จัดทำเนื้อหาที่จำแนกตามช่วงอายุ และระดับการศึกษา
6. ผู้สอน โดยจะต้องดำเนินการ คัดเลือกผู้สอนหรือผู้จัดการเรียนรู้ ประจำแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีกฎเกณฑ์ในการคัดเลือกก่อนให้ รับหน้าที่สอน ทั้งนี้ เพื่อให้การ ถ่ายทอดความรู้เป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ สามารถจัดลำดับ การถ่ายทอดองค์ความรู้ได้อย่าง เป็นขั้นตอน สามารถคัดเลือก เนื้อหาที่	เห็นด้วย โดยยืนยันรูปแบบที่ผู้วิจัย นำเสนอโดยไม่แก้ไข	6. ผู้สอน โดยจะต้องดำเนินการ คัดเลือกผู้สอนหรือผู้จัดการเรียนรู้ ประจำแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มี กฎเกณฑ์ในการคัดเลือกก่อนให้รับ หน้าที่สอน ทั้งนี้ เพื่อให้การถ่ายทอด ความรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถจัดลำดับการถ่ายทอดองค์ ความรู้ได้อย่างเป็นขั้นตอน สามารถ คัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้เรียน ในแต่ละเพศ วัย

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อคำถาม : รูปแบบของ แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด ชีวิต	ความคิดเห็น	สรุปข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ
เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละเพศ วัย และระดับการศึกษาได้ รวมทั้งสามารถจัดการเรียนการ สอนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนจะได้รับความรู้ อย่างครบถ้วนถูกต้อง ผู้สอน จะต้องผ่านการฝึกอบรมความรู้ ด้านการบริโภคจากหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง โดยจะต้องมีความรู้ เป็นอย่างดี สามารถตั้งคำถาม เพื่อโน้มน้าวให้ผู้เรียนแสวงหา คำตอบได้ สามารถให้คำตอบแก่ ผู้เรียนได้ และสามารถค้นคว้า ข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาการ เรียนการสอนได้อย่างดี ผู้สอน จะต้องมีภาวะผู้นำ และมีจิต อาสาที่จะทำงานเพื่อชุมชน		และระดับการศึกษาได้ รวมทั้ง สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตรง ตามวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนจะ ได้รับความรู้อย่างครบถ้วนถูกต้อง ผู้สอนจะต้องผ่านการฝึกอบรม ความรู้ด้านการบริโภคจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยจะต้องมี ความรู้เป็นอย่างดี สามารถตั้ง คำถามเพื่อโน้มน้าวให้ผู้เรียน แสวงหาคำตอบได้ สามารถให้ คำตอบแก่ผู้เรียนได้ และสามารถ ค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อ พัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างดี ผู้สอนจะต้องมีภาวะผู้นำ และมีจิต อาสาที่จะทำงานเพื่อชุมชน

ตาราง 8 (ต่อ)

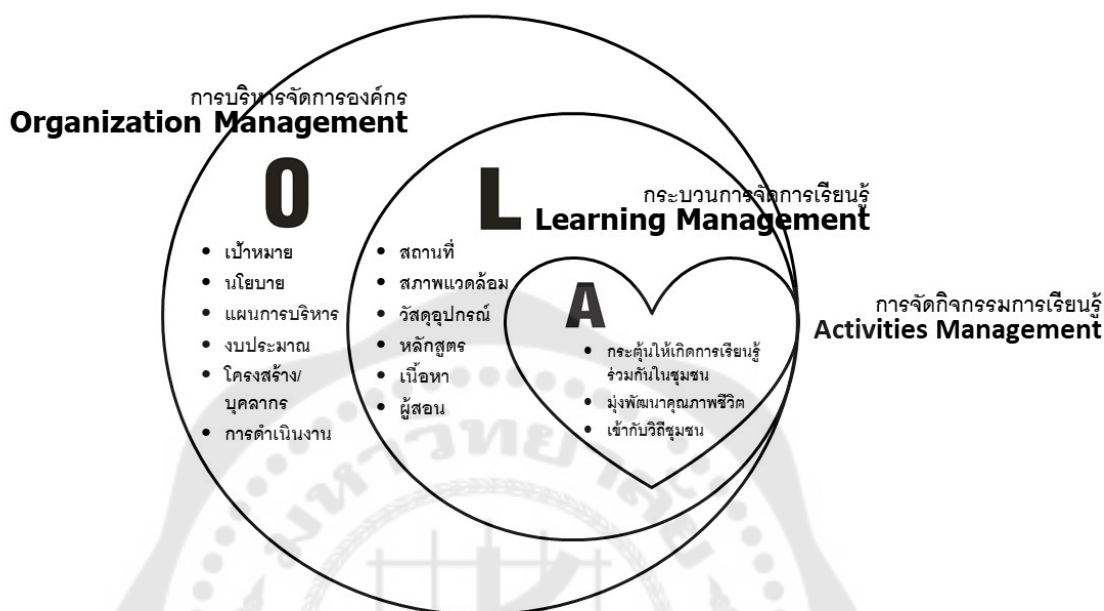
ข้อคำถาม : รูปแบบของ แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด ชีวิต	ความคิดเห็น	สรุปข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 1. การกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ร่วมกันในชุมชน โดยกิจกรรมที่จัด จะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความ สนใจ นำไปสู่การคิดและวิเคราะห์ และต้องมีความเพลิดเพลินใน ขณะเดียวกัน เปิดโอกาสให้ชุมชน ได้มีส่วนร่วมใน	การจัดกิจกรรมผ่านสื่อ อิเล็กทรอนิกส์สมัยใหม่ อาจไม่ เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนซึ่งเป็น ผู้สูงอายุ จึงควรปรับให้เป็น การ จัดกิจกรรมผ่านสื่อต่างๆ ซึ่งมีทั้ง โปสเตอร์ แผ่นพับ ใบประกาศ เป็น ต้น	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 1. การกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ในชุมชน โดยกิจกรรมที่จัดจะต้อง กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจ นำไปสู่ การคิดและวิเคราะห์และต้องมีความ เพลิดเพลินในขณะเดียวกัน เปิด โอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมใน กิจกรรมอย่างเต็มที่
กิจกรรมอย่างเต็มที่ ในทุกขั้นตอน กิจกรรมที่จัดจะต้องเข้าถึงบุคคล ทุกเพศ ทุกวัย และทุกระดับ การศึกษา ควรสอดแทรกกิจกรรม ไว้ในประเด็นตามเทศกาลของ ชุมชน และควรจัดกิจกรรมผ่านสื่อ อิเล็กทรอนิกส์สมัยใหม่		ในทุกขั้นตอน กิจกรรมที่จัดจะต้อง เข้าถึงบุคคลทุกเพศ ทุกวัย และทุก ระดับการศึกษา ควรสอดแทรก กิจกรรมไว้ในประเด็นตามเทศกาล ของชุมชน และควรจัดกิจกรรมผ่าน สื่อต่างๆ
2. การมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต กล่าวคือ กิจกรรมที่จัดจะต้อง ส่งเสริมให้คนในชุมชนเห็นถึง ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอด ชีวิตด้านการบริโภค เสริมความรู้ ด้านการบริโภคในทุกๆ มิติ และ ช่วยป้องกันไม่ให้ผู้บริโภคถูกเอารัด เอาเปรียบจากผู้ประกอบธุรกิจ	เห็นด้วย โดยยืนยันรูปแบบที่ผู้วิจัย นำเสนอโดยไม่แก้ไข	2. การมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต กล่าวคือ กิจกรรมที่จัดจะต้องส่งเสริม ให้คนในชุมชนเห็นถึงความสำคัญของ การเรียนรู้ตลอดชีวิตด้านการบริโภค เสริมความรู้ด้านการบริโภคในทุกๆ มิติ และช่วยป้องกันไม่ให้ผู้บริโภคถูก เอารัดเอาเปรียบจากผู้ประกอบธุรกิจ

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อคำถาม : รูปแบบของ แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด ชีวิต	ความคิดเห็น	สรุปข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ
3. เข้ากับวิถีชุมชน กล่าวคือ จะต้องศึกษาสภาพท้องถิ่น ลักษณะวัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณีของคนในชุมชนก่อน จัดกิจกรรม เพื่อให้ทราบ แนวทางในการจัดกิจกรรมที่ เหมาะสม ต้องสำรวจความ ต้องการก่อนจัดกิจกรรมทุกครั้ง ควรประสานกับเครือข่ายอื่นเพื่อ จัดกิจกรรมพร้อมกันในคราว เดียวกัน และจัดให้มีการ ประเมินผลการจัดกิจกรรมโดย คนในชุมชน	เห็นด้วย โดยยืนยันรูปแบบที่ ผู้วิจัยนำเสนอโดยไม่แก้ไข	3. เข้ากับวิถีชุมชน กล่าวคือ จะต้อง ศึกษาสภาพท้องถิ่น ลักษณะ วัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณีของ คนในชุมชนก่อนจัดกิจกรรม เพื่อให้ ทราบแนวทางในการจัดกิจกรรมที่ เหมาะสม ต้องสำรวจความต้องการ ก่อนจัดกิจกรรมทุกครั้ง ควร ประสานกับเครือข่ายอื่นเพื่อจัด กิจกรรมพร้อมกันในคราวเดียวกัน และจัดให้มีการประเมินผลการจัด กิจกรรมโดยคนในชุมชน

จากตาราง 8 ผู้วิจัยจึงได้จัดทำเป็นรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคใน กรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ฉบับสมบูรณ์ ตามแผนภาพประกอบ 10, 11, 12 และ 13

**รูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค
ในกรุงเทพมหานคร
OLA Model**



ภาพประกอบ 10 รูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

โดยสามารถอธิบายรูปแบบได้ดังต่อไปนี้

แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 3 ด้าน และ 15 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

1. การบริหารจัดการองค์กร (Organization management) ประกอบด้วย

1.1 เป้าหมาย กล่าวคือ จะต้องมีการกำหนดเป้าหมายระหว่างผู้จัดกับชุมชนให้ชัดเจน เน้นความร่วมมือกันในระดับชุมชนตั้งแต่แรกเริ่มดำเนินการ โดยเป้าหมายจะต้องมีความชัดเจน สามารถสื่อสารให้คนในชุมชนและบุคลากรที่ทำหน้าที่จัดการแหล่งเรียนรู้ได้เข้าใจตรงกัน สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย เป้าหมายตรงต่อความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

1.2 นโยบาย กล่าวคือ จะต้องกำหนดนโยบายที่สามารถเป็นไปได้จริงในสถานการณ์ปัจจุบัน สอดคล้องกับสภาพวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปของแต่ละชุมชน รอมรับนโยบายของแต่ละชุมชนได้โดยไม่ขัดแย้งกัน นโยบายควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าไปส่วนร่วมในการจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ แหล่งเรียนรู้ต้องเปิดโอกาสให้ผู้ใช้บริการในชุมชนได้เข้าถึงโดยสะดวก เปิดเวทีแลกเปลี่ยนรู้ให้แก่คนในชุมชน เพื่อให้แหล่งเรียนรู้เป็นสถานที่สำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริง

1.3 แผนการบริหาร กล่าวคือ จะต้องมีการกำหนดแผนการบริหารให้ชัดเจน โดยแผนการบริหารที่เหมาะสมควรเป็นระยะ 1 เดือน เนื่องจากสถานการณ์และปัญหาเกี่ยวกับการบริโภคมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างเร็ว โดยเฉลี่ยจะมีการเปลี่ยนแปลงทุก 1 เดือน ดังนั้น การกำหนดแผนการบริหารให้เป็นแบบระยะสั้นทุก 1 เดือนจะสอดคล้องกับสถานการณ์การบริโภคของชุมชนมากที่สุด ทั้งนี้ จะต้องกำหนดให้มีการทบทวนแผนงานทุกครั้งที่มีการดำเนินกิจกรรมด้วย

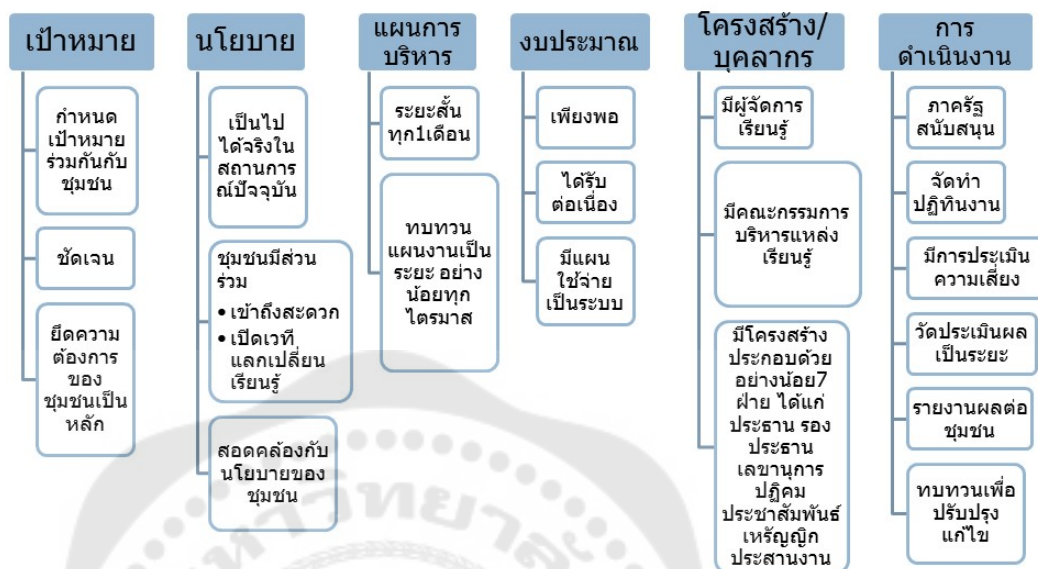
1.4 งบประมาณ กล่าวคือ จะต้องจัดสรรงบประมาณสำหรับใช้ในการพัฒนาและใช้ในกิจการแหล่งเรียนรู้อย่างเพียงพอ จะต้องได้รับงบประมาณอย่างต่อเนื่อง และต้องมีการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเป็นระบบ

1.5 โครงสร้าง/บุคลากร กล่าวคือ ในแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค จะต้องดำเนินการวางโครงสร้างขององค์กรให้ชัดเจน มีองค์ประกอบเป็นฝ่ายต่างๆ อย่างน้อย 7 ฝ่าย อันประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก ฝ่ายกฎหมาย ฝ่ายประชาสัมพันธ์ และฝ่ายประสานงาน และจะต้องจัดให้มีบุคลากรเพื่อดำเนินงานภายในองค์กร ด้วยการจัดให้มีผู้จัดการเรียนรู้ซึ่งมีความรู้ความสามารถ สามารถดำเนินการแหล่งเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี รวมทั้งต้องจัดตั้งคณะกรรมการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้การขับเคลื่อนแหล่งเรียนรู้ดำเนินไปโดยสะดวก รวดเร็ว เป็นระบบ

1.6 การดำเนินงาน กล่าวคือ การขับเคลื่อนแหล่งเรียนรู้ควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ทั้งด้านการเพิ่มพูนประสิทธิภาพ งบประมาณ การบริหารจัดการ และการอุดหนุนในด้านต่างๆ ที่จำเป็น ต้องมีการจัดประเมินความเสี่ยงของการดำเนินกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้ มีการวัดประเมินผลเป็นระยะ โดยประเมินทุกเดือนหรือทุกไตรมาสตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับแผนการบริหารของแต่ละชุมชน มีการรายงานผลต่อชุมชนเพื่อให้รับทราบเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งต้องมีการทบทวนการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

องค์ประกอบของการบริหารจัดการองค์กรที่ได้จากการประเมินของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ปรากฏตามแผนภาพประกอบ 11

1. การบริหารจัดการองค์กร



ภาพประกอบ 11 รายละเอียดองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการองค์กรของแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากการประเมินรูปแบบครั้งที่ 2 โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2. กระบวนการจัดการเรียนรู้ (Learning management) ประกอบด้วย

2.1 สถานที่ กล่าวคือ ที่ทำการแหล่งเรียนรู้ ควรเป็นสถานที่ทำการแบบถาวร มีโครงสร้างเป็นอาคารหรือสถานที่ทำการมิดชิด มีห้องทำการซึ่งสามารถเก็บเอกสารและวัสดุอุปกรณ์ได้อย่างปลอดภัย มีลักษณะทางกายภาพที่สามารถรักษาความปลอดภัยได้โดยสะดวก สถานที่ทำการต้องเอื้อให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าใช้ได้โดยสะดวก มีความสะอาดและปลอดภัย มีการจัดพื้นที่บริเวณให้บริการอย่างเป็นสัดส่วน ตามลักษณะของกิจกรรมในแต่ละพื้นที่

2.2 สภาพแวดล้อม กล่าวคือ ควรมีการจัดสภาพแวดล้อมให้มีลักษณะโปร่งโล่งสบาย มีความเรียบง่ายเพื่อให้ผู้ใช้บริการรู้สึกผ่อนคลายเมื่อมาใช้บริการ ควรสร้างสรวงศ์สภาพแวดล้อมของแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มีการจัดมุมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และควรจัดให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น การจัดมุมกาแฟเพื่อสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ จัดให้มีโต๊ะประชุมในบรรยากาศร่มรื่นผ่อนคลาย ไม่อึดอัดหรือเป็นทางการ เป็นต้น

2.3 วัสดุอุปกรณ์ กล่าวคือ ควรจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดและดำเนินกิจกรรมภายในแหล่งเรียนรู้อย่างครบถ้วน โดยวัสดุอุปกรณ์ทั้งหมดควรอยู่ในสภาพดี อุปกรณ์มีจำนวนเพียงพอต่อผู้ให้บริการ ควรมีอุปกรณ์สำรองที่สามารถผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนนำไปใช้ได้เมื่อต้องส่งอุปกรณ์หลักบางส่วนไปซ่อม

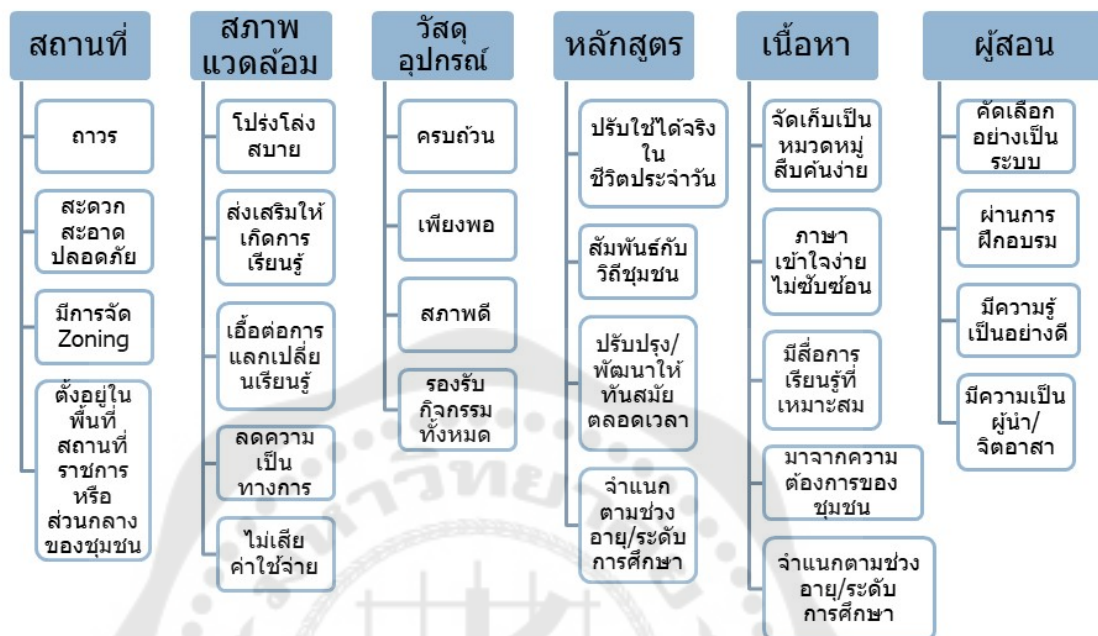
2.4 หลักสูตร กล่าวคือ ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ของแหล่งเรียนรู้ ควรจัดทำเป็นหลักสูตรที่มีความชัดเจน โดยหลักสูตรจะต้องสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เนื้อสาระในหลักสูตรควรต้องสัมพันธ์กับวิถีชุมชน เช่น บางชุมชนเป็นมุสลิม จะบริโภคนอาหารฮาลาล จึงควรจัดทำหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการเลือกซื้ออาหารฮาลาล เป็นต้น มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัยตลอดเวลา สอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างเป็นปัจจุบัน และเนื่องจากประสบการณ์ของคนในชุมชนแต่ละวัยและระดับการศึกษาค่อนข้างแตกต่างกัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องจัดทำหลักสูตรหลายชุดโดยจำแนกตามระดับอายุและการศึกษาของคนในชุมชน

2.5 เนื้อหา กล่าวคือ เนื้อหาสาระที่จัดทำไว้เพื่อถ่ายทอดในแหล่งเรียนรู้ ควรจัดเก็บไว้ในลักษณะแบ่งเป็นหมวดหมู่เพื่อให้สืบค้นได้ง่าย อาจเก็บในลักษณะเอกสาร หรือไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสืบค้นได้โดยสะดวกรวดเร็ว ต้องใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อน เนื่องจากผู้เรียนประกอบด้วยบุคคลทุกเพศ วัย และทุกระดับการศึกษา จัดให้มีสื่อการเรียนรู้ประกอบเนื้อหาที่เหมาะสม สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย และสอดคล้องกับเนื้อหา และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง แนวคิดและมุมมองของคนในชุมชนแต่ละวัยและระดับการศึกษาค่อนข้างแตกต่างกัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องจัดทำเนื้อหาหลายชุดโดยจำแนกตามระดับอายุและการศึกษาของคนในชุมชน

2.6 ผู้สอน กล่าวคือ จะต้องดำเนินการคัดเลือกผู้สอนหรือผู้จัดการเรียนรู้ประจำแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีกฎเกณฑ์ในการคัดเลือก เช่น มีการวัดระดับความรู้ของผู้สอนก่อนให้รับหน้าที่สอน ทั้งนี้ เพื่อให้การถ่ายทอดความรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถจัดลำดับการถ่ายทอดองค์ความรู้ได้อย่างเป็นขั้นตอน สามารถคัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละเพศ วัย และระดับการศึกษาได้ รวมทั้งสามารถจัดการเรียนการสอนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ เพื่อที่ผู้เรียนจะได้รับความรู้อย่างครบถ้วนถูกต้อง ผู้สอนจะต้องผ่านการฝึกอบรมความรู้ด้านการบริโภคนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กรมการค้าภายใน เป็นต้น โดยจะต้องมีความรู้เป็นอย่างดี สามารถตั้งคำถามเพื่อโน้มน้าวให้ผู้เรียนแสวงหาคำตอบได้ สามารถให้คำตอบแก่ผู้เรียนได้ และสามารถค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างดี

องค์ประกอบของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ได้จากการประเมินของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ปรากฏตามแผนภาพประกอบ 12

2. กระบวนการจัดการเรียนรู้



ภาพประกอบ 12 รายละเอียดองค์ประกอบด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากการประเมินรูปแบบครั้งที่ 2 โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

3. การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ (Activities management) ประกอบด้วย

3.1 การกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน กล่าวคือ กิจกรรมที่จัดจะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจ คิด และวิเคราะห์ตามที่ผู้สอนได้แนะนำไว้ รวมทั้งต้องมีความเพลิดเพลินประกอบในกิจกรรมด้วย โดยกิจกรรมจะต้องเน้นการให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมในทุกขั้นตอน กิจกรรมที่จัดจะต้องเข้าถึงบุคคลทุกเพศ ทุกวัย และทุกระดับการศึกษา ทั้งนี้ การใช้สื่อ Social Media อาจไม่ตรงกับวิธีการสื่อสารของคนในชุมชน จึงควรใช้สื่อต่างๆ ที่เข้าถึงคนในชุมชนได้ง่าย เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ โบรชัวร์ ประกอบการจัดการกิจกรรมของแหล่งเรียนรู้

3.2 การมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต กล่าวคือ ในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนจะมีความเกี่ยวข้องกับการบริโภคในทุกๆ มิติ เช่น การกิน การซื้อสินค้า การผ่อนบ้าน การเช่าหอพัก การชำระค่าสาธารณูปโภค ซึ่งการบริโภคนั้นเกิดขึ้นในทุกช่วงชีวิตและเกิดขึ้นกับคนทุกเพศทุกวัย ประกอบกับ

ในปัจจุบันนี้ กลยุทธ์ในการขายสินค้าและบริการใหม่ๆ ได้เกิดขึ้นตลอดเวลา ผู้บริโภคจึงต้องรู้เท่าทัน การขายเหล่านั้น ดังนั้น การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคจะต้องช่วยส่งเสริมให้คนใน ชุมชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการบริโภคได้ในทุกระยะของชีวิต การจัดกิจกรรมจะต้องเน้นให้คนในชุมชนได้ เข้าถึงและมีความสนใจ รวมทั้งเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้านการบริโภค นอกจากนี้ กิจกรรมจะต้องเสริมความรู้ด้านการบริโภคในทุกๆ มิติ ซึ่งเมื่อผู้บริโภคมีความรู้เท่าทันผู้ประกอบการธุรกิจ แล้ว ย่อมจะส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้บริโภคดีขึ้น ไม่เป็นหนี้เกินกว่าที่จำเป็น ไม่ต้องเสียเวลาและ ค่าใช้จ่ายไปกับสินค้าไม่มีคุณภาพ และรู้ช่องทางในการเรียกร้องสิทธิเมื่อถูกละเมิดสิทธิได้อย่าง ทันทีทันที่

3.3 เข้ากับวิถีชุมชน กล่าวคือ การจัดกิจกรรมในแต่ละเขต จะต้องศึกษาสภาพท้องถิ่น ของชุมชนนั้นๆ ก่อนจัดกิจกรรม เช่น เขตหนองจอก ที่ทำการชมรมคุ่มครองผู้บริโภคอยู่ในชุมชนมุสลิม ที่มีขนาดใหญ่มาก ดังนั้น การจัดกิจกรรมจะต้องศึกษาลักษณะวัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณีของคน ในชุมชนก่อน เพื่อให้ทราบแนวทางในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม เช่น จัดกิจกรรมที่ไม่ตรงกับช่วงเวลา เดือนรอมฎอน กิจกรรมไม่เกี่ยวข้องกับศาสนาอื่น กิจกรรมไม่มีการละเล่นที่ต้องถูกเนื้อตัวเพศหญิง เป็นต้น และจะต้องสำรวจความต้องการก่อนจัดกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อให้ทราบว่าขณะนั้นชุมชนมีการกิจ ต้องจัดกิจกรรมใดอยู่ เช่น ตรงกับเทศกาลลอยกระทงที่ชุมชนต้องจัดงานรื่นเริง หรือมีงานศพของผู้นำ ชุมชนที่คนในชุมชนต้องไว้อาลัย เป็นต้น เพื่อให้กิจกรรมที่จัดไม่ขัดต่อกิจกรรมหลักที่ชุมชนดำเนินอยู่

องค์ประกอบของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ได้จากการประเมินของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ปรากฏตามแผนภาพประกอบ 13

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้



ภาพประกอบ 13 รายละเอียดองค์ประกอบด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากการประเมินรูปแบบครั้งที่ 2 โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” มีความมุ่งหมายของการวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อพัฒนา รูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. เพื่อประเมินรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” แบ่งออกเป็น

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการกำหนดองค์ประกอบของแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีดังนี้

- 1.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์เพื่อกำหนดองค์ประกอบของแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ จำนวน 7 คน

- 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย กรรมการและสมาชิกชมรมคุ่มครองผู้บริโภคกรุงเทพมหานครที่มาจากชมรมคุ่มครองผู้บริโภคจำนวน 50 เขต เขตละ 5 คน รวมเป็นจำนวน 250 คน

- 1.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่ได้มาจากการ

เลือกแบบเจาะจง จำนวน 7 คน และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มาจากชมรมคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งได้รับรางวัลชมรมดีเด่นด้านการบริโภคจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ลำดับที่ 1-5 จำนวน 5 เขต เขตละ 2 คน รวมเป็น 10 คน รวมทั้งสิ้นเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ทำหน้าที่ประเมินรูปแบบ 17 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น

1. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร จำนวน 4 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) (Likert, Rensis. 1932: 1-50)

2. แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด เพื่อกำหนดองค์ประกอบของแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวน 3 ข้อ โดยข้อที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของการบริหารจัดการองค์กรแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค ข้อที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ของแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค และข้อที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค

3. แบบสอบถาม เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร และความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบแหล่งเรียนรู้ที่ต้องการ โดยผนวกรวมกับข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร จัดทำเป็นแบบสอบถามที่แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม อาทิ เพศ อายุ การศึกษา และสถานภาพในชมรมคุ้มครองผู้บริโภค

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครที่เหมาะสม นำไปใช้ได้จริง และสอดคล้องกับชุมชน จำนวน 62 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) (Likert, Rensis. 1932: 1-50)

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

แบ่งเป็น 4 ขั้นตอนตามลำดับการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 2 ผลการสร้างกรอบแนวทางรูปแบบของแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์รูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อเท็จจริงจากเอกสารและและรายงานที่เกี่ยวข้อง พบว่าสถานการณ์การบริโภคในขณะนี้ ถือว่าเป็นการบริโภคในยุคดิจิทัลที่ข้อมูลข่าวสารถูกส่งผ่านสื่อต่างๆ ไปยังผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็ว ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสาร พูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูล และทำธุรกรรมทางการค้ากันได้ง่ายและรวดเร็วซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม ผู้ประกอบธุรกิจและผู้บริโภคใช้ช่องทางของธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการมากขึ้น

นอกจากนี้ได้ศึกษาความต้องการแหล่งเรียนรู้จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$ ขึ้นไป) ในทุกข้อคำถาม โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ในกรณีที่แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนางานคุ้มครองผู้บริโภคในระดับชุมชน การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคในระยะยาว การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคจะช่วยเสริมสร้างให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถปกป้องดูแลสิทธิผู้บริโภคของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค จะช่วยให้ผู้บริโภคมีความตระหนักถึงสิทธิผู้บริโภคของตนมากขึ้น และจะช่วยกระจายความรู้ไปสู่บุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี เสริมสร้างให้ผู้บริโภคมีความรู้ความเข้าใจด้านการบริโภค สามารถปกป้องสิทธิผู้บริโภคของตนได้ และถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวนี้ไปยังครอบครัวรวมทั้งบุคคลรอบข้างในสังคมได้ดีในระดับหนึ่ง

ตอนที่ 2 ผลการสร้างกรอบแนวทางรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก จำนวน 7 คน โดยสรุปองค์ประกอบของรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค แบ่งเป็น 3 ด้านหลัก 62 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. การบริหารจัดการองค์กร ประกอบด้วย

- 1.1 มีการกำหนดเป้าหมายและแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่ชัดเจน
- 1.2 มีการกำหนดนโยบายของแหล่งเรียนรู้ที่ชัดเจน เป็นไปได้จริงในสถานการณ์

ปัจจุบัน

- 1.3 มีการวางแผนงานของแหล่งเรียนรู้ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว
- 1.4 มีการทบทวนแผนงานของแหล่งเรียนรู้เป็นระยะ

อื่นๆ

เรียนรู้อย่างชัดเจน

กว้างขวาง

อย่างต่อเนื่อง

การปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

ได้โดยสะดวก

- 1.5 หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้
- 1.6 มีการดำเนินงานในลักษณะเครือข่ายที่ประสานความร่วมมือกับแหล่งเรียนรู้
- 1.7 มีการบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน
- 1.8 มีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่เป็นระบบ สามารถวัดประเมินผลได้
- 1.9 มีการจัดทำระบบประเมินความเสี่ยงในด้านต่างๆ
- 1.10 มีการระดมความร่วมมือจากหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ
- 1.11 มีงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอและต่อเนื่อง
- 1.12 มีแผนการใช้จ่ายและบริหารงบประมาณที่ชัดเจน เป็นระบบ
- 1.13 มีการกำหนดบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบของผู้จัดการเรียนรู้ในแหล่ง
- 1.14 มีการกำหนดระยะเวลาเปิดให้บริการของแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม
- 1.15 เปิดโอกาสให้คนในชุมชนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่างสะดวก ไม่มีค่าใช้จ่าย ไม่จำกัดเพศและวัย
- 1.16 เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันได้อย่าง
- 1.17 มีการประชุมหารือกันภายในกลุ่มผู้จัดการเรียนรู้และแกนนำชุมชน เพื่อกำหนดแนวทางและนโยบายการบริหารแหล่งเรียนรู้ร่วมกัน
- 1.18 มีการประสานงานกับองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ร่วมกัน
- 1.19 มีการรายงานผลการดำเนินงานให้ชุมชนได้รับทราบเป็นระยะ
- 1.20 มีการทบทวนการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้เป็นระยะ เพื่อนำไปสู่
- 2.1 มีการลงประชามติเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการบริหารแหล่งเรียนรู้
- 2.2 มีสถานที่ทำการของแหล่งเรียนรู้ที่ถาวร
- 2.3 สถานที่ทำการของแหล่งเรียนรู้มีความสะอาด ปลอดภัย ใช้ประโยชน์
- 2.4 มีการแบ่งสัดส่วนพื้นที่การเรียนรู้อย่างชัดเจน (มีการจัด Zoning)

2.4 สถานที่ทำการแหล่งเรียนรู้มีความโปร่งโล่งสบาย มีบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้

- 2.5 มีการจัดพื้นที่เรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในชุมชน
- 2.6 มีการสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
- 2.7 ชุมชนให้ความร่วมมือในการบำรุงรักษาแหล่งเรียนรู้ให้อยู่ในสภาพดี
- 2.8 มีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์เพื่อให้บริการในแหล่งเรียนรู้อย่างครบถ้วน
- 2.9 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนทรัพยากรในการจัดการเรียนรู้
- 2.10 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนรู้มีจำนวนเพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้
- 2.11 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนรู้ได้รับการบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดี

ตลอดเวลา

- 2.12 มีการเตรียมการศึกษาหลักสูตร จัดตารางวิเคราะห์หลักสูตร และ

คำอธิบายที่ชัดเจน

- 2.13 มีการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ที่นำองค์ความรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน
- 2.14 เนื้อหาสาระที่นำเสนอในแหล่งเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชน

ในมิติเวลา และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนในปัจจุบัน

- 2.15 หลักสูตรการเรียนรู้มีการปรับปรุงและพัฒนาให้ทันสมัยตลอดเวลา
- 2.16 มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้อย่างชัดเจน
- 2.17 มีระบบจัดเก็บข้อมูลความรู้ไว้เป็นหมวดหมู่ สืบค้นได้ง่าย
- 2.18 เนื้อหาความรู้ที่จัดไว้ มีการใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อน
- 2.19 มีการจัดให้มีสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับระดับอายุและการศึกษาของ

ผู้เรียนในชุมชน

- 2.20 มีการคัดเลือกผู้สอนเพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ประจำแหล่งเรียนรู้

อย่างเป็นระบบ

- 2.21 ผู้สอนประจำแหล่งเรียนรู้ต้องผ่านการฝึกอบรมจากสำนักงาน

คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้ไปยังผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง

- 2.22 ผู้สอนประจำแหล่งเรียนรู้มีความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้ที่จะถ่ายทอด

เป็นอย่างดี

- 2.23 มีการจัดประชุมคณะกรรมการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อกำหนดรายละเอียด

การดำเนินงานร่วมกับชุมชนเป็นระยะ

2.24 มีการประเมินผลอย่างเป็นระบบเพื่อปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์และความต้องการของผู้เรียน

2.25 มีการประเมินผลและปรับปรุงการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้เป็นระยะ

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย

3.1 มีการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน

3.2 มีการแบ่งกิจกรรมเป็นขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนการนำสู่บทเรียนรู้

ขั้นตอนการ ขั้นสรุป และขั้นประเมินผล

3.3 มีการจัดกิจกรรมที่เชื่อมต่อชุมชนให้เข้าไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

3.4 มีการจัดกิจกรรมที่สามารถบูรณาการเข้ากับวิถีชีวิตของคนในชุมชนได้

3.5 กระบวนการจัดกิจกรรมของแหล่งเรียนรู้ ควรประกอบไปด้วย การทดลอง กิจกรรม ประเมินกิจกรรม สรุปผลการจัดกิจกรรม และปรับปรุงกิจกรรม

3.6 มีการศึกษาสภาพท้องถิ่น เพื่อออกแบบ พัฒนา และตรวจสอบความเป็นไปได้ของกิจกรรม

3.7 กิจกรรมที่จัดควรเน้นให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ และผลิตผลงานไปกับเนื้อหาสาระที่ได้รับ

3.8 กิจกรรมที่จัดควรส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3.9 กิจกรรมที่จัดควรเน้นให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วม

3.10 มีการสำรวจความต้องการของชุมชนว่าต้องการกิจกรรมการเรียนรู้แบบใด

3.11 กิจกรรมที่จัดควรทำความเข้าใจได้ง่าย ใช้ภาษาปกติทั่วไป เข้าถึงคนในชุมชนได้ทุกเพศ ทุกวัย และทุกระดับการศึกษา

3.12 กิจกรรมที่จัดควรมีระยะเวลาที่เหมาะสม ไม่สั้นหรือยาวเกินไป และต้องมีเวลาให้ได้ทบทวนเนื้อหาสาระที่ผู้จัดหรือผู้สอนต้องการจะสอดแทรก

3.13 กิจกรรมที่จัดต้องสามารถเชื่อมโยงกับภายนอกชุมชนได้

3.14 กิจกรรมที่จัดควรเน้นการเสริมความรู้ด้านการบริโภคให้ครอบคลุม

ในทุกๆ มิติ

3.15 มีการจัดกิจกรรมผ่านสื่อต่างๆ เช่น สื่อ Social Media ด้วย

3.16 มีการจัดตั้งชุมชนออนไลน์ของผู้เรียนในชุมชนเพื่อความสะดวกในการเรียนรู้

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์รูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากตอนที่ 2 นำไปสู่การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อพัฒนาเป็นรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สรุปได้ว่า การจัดการแหล่งเรียนรู้ จำเป็นจะต้องมีกระบวนการจัดการความรู้และการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ประกอบกันด้วย จึงจะสามารถขับเคลื่อนแหล่งเรียนรู้ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ โดยในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนจะมีความเกี่ยวข้องกับการบริโภคในทุกๆ มิติ เช่น การกิน การซื้อสินค้า การผ่อนบ้าน การเช่าหอพัก การชำระค่าสาธารณูปโภค ซึ่งการบริโภคนั้นเกิดขึ้นในทุกช่วงชีวิตและเกิดขึ้นกับคนทุกเพศทุกวัย ประกอบกับในปัจจุบันนี้ กลยุทธ์ในการขายสินค้าและบริการใหม่ๆ ได้เกิดขึ้นตลอดเวลา ผู้บริโภคจึงต้องรู้เท่าทันการขายเหล่านั้น ดังนั้น การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคจะต้องช่วยส่งเสริมให้คนในชุมชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการบริโภคได้ในทุกระยะของชีวิต ทั้งนี้ นอกจากจะต้องมีการจัดบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้แล้ว จะต้องมีการจัดการองค์การด้านสถานที่ กล่าวคือ ที่ทำการแหล่งเรียนรู้ควรเป็นสถานที่ทำการแบบถาวร มีโครงสร้างเป็นอาคารหรือสถานที่ทำการมิดชิด มีห้องทำการซึ่งสามารถเก็บเอกสารและวัสดุอุปกรณ์ได้อย่างปลอดภัย มีลักษณะทางกายภาพที่สามารถรักษาความปลอดภัยได้โดยสะดวก สถานที่ทำการต้องเอื้อให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าใช้ได้โดยสะดวก มีความสะอาดและปลอดภัย มีการจัดพื้นที่บริเวณให้บริการอย่างเป็นสัดส่วน ตามลักษณะของกิจกรรมในแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้จะต้องมีการจัดสภาพแวดล้อม กล่าวคือ ควรมีการจัดสภาพแวดล้อมให้มีลักษณะโปร่งโล่งสบาย มีความเรียบง่ายเพื่อให้ผู้ใช้บริการรู้สึกผ่อนคลายเมื่อมาใช้บริการ ควรสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมของแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มีการจัดมุมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และควรจัดให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น การจัดมุมกาแฟเพื่อสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ จัดให้มีโต๊ะประชุมในบรรยากาศร่มรื่นผ่อนคลาย ไม่อึดอัดหรือเป็นทางการ เป็นต้น นอกจากนี้ ประเด็นสำคัญคือจะต้องมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยจะต้องเน้นให้คนในชุมชนได้เข้าถึงและมีความสนใจ รวมทั้งเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้านการบริโภค นอกจากนี้ กิจกรรมจะต้องเสริมความรู้ด้านการบริโภคในทุกๆ มิติ ซึ่งเมื่อผู้บริโภคมีความรู้เท่าทันผู้ประกอบการแล้ว ย่อมจะส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้บริโภคดีขึ้น ไม่เป็นหนี้เกินกว่าที่จำเป็น ไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายไปกับสินค้าไม่มีคุณภาพ และรู้ช่องทางในการเรียกร้องสิทธิเมื่อถูกละเมิดสิทธิได้อย่างทันท่วงที

รูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครประกอบด้วย 3 ด้านหลัก และ 15 องค์ประกอบย่อย สามารถอธิบายโดยสรุปได้ดังนี้

1. การบริหารจัดการองค์กร (Organization management) ประกอบด้วย

1.1 เป้าหมาย โดยเป้าหมายจะต้องมีความชัดเจน สามารถสื่อสารให้คนในชุมชนและบุคลากรที่ทำหน้าที่จัดการแหล่งเรียนรู้ได้เข้าใจตรงกัน ทำความเข้าใจได้ง่าย และตรงต่อความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

1.2 นโยบาย โดยจะต้องเป็นไปได้อย่างจริงในสถานการณ์ปัจจุบัน สอดคล้องกับสภาพวิถีชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วม ผู้ให้บริการในชุมชนเข้าถึงได้โดยสะดวก และเปิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้แก่คนในชุมชน

1.3 แผนการบริหาร โดยจะต้องเป็นแผนระยะสั้นทุก 1 เดือน และทบทวนแผนงานดังกล่าวเป็นระยะ

1.4 งบประมาณ โดยจะต้องเพียงพอ และได้รับอย่างต่อเนื่อง มีการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเป็นระบบ

1.5 โครงสร้าง/บุคลากร โดย จะต้องจัดการบริหารให้อยู่ในลักษณะคณะกรรมการบริหารแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก ฝ่ายปฎิคม ฝ่ายประชาสัมพันธ์ และฝ่ายประสานงาน มีผู้จัดการเรียนรู้ซึ่งมีความรู้ความสามารถ สามารถถ่ายทอดความรู้ได้เป็นอย่างดี

1.6 การดำเนินงาน โดยควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ งบประมาณ องค์ความรู้ และพื้นที่จัดกิจกรรม มีการจัดประเมินความเสี่ยงของการดำเนินกิจกรรม วัดและประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ รายงานผลการดำเนินงานต่อชุมชน และทบทวนการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

2. กระบวนการจัดการเรียนรู้ (Learning management) ประกอบด้วย

2.1 สถานที่ โดยเป็นสถานที่ทำการแบบถาวร มีโครงสร้างเป็นสถานที่ทำการมิดชิด เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าใช้ได้โดยสะดวก มีความสะอาดและปลอดภัย จัดพื้นที่บริเวณให้บริการอย่างเป็นสัดส่วนตามลักษณะของกิจกรรม และสถานที่ตั้งควรอยู่ในสถานที่ราชการหรือบริเวณพื้นที่ส่วนกลางของชุมชน

2.2 สภาพแวดล้อม โดยควรมีลักษณะโปร่งโล่งสบาย มีความเรียบง่าย มีบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ จัดมุมเรียนรู้ มีโต๊ะประชุมในบรรยากาศที่ร่มรื่นผ่อนคลาย ไม่อึดอัดหรือเป็นทางการ

2.3 วัสดุอุปกรณ์ ควรจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดและดำเนินกิจกรรมภายในแหล่งเรียนรู้อย่างครบถ้วน มีสภาพดี จำนวนเพียงพอต่อผู้ใช้บริการ และเหมาะสมกับกิจกรรมที่จะจัดขึ้นในแหล่งเรียนรู้

2.4 หลักสูตร ควรมีความชัดเจน สามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เนื้อหาสาระต้องสัมพันธ์กับวิถีชุมชน มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัย ตลอดเวลา สอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจ สร้างหลักสูตรโดยอ้างอิงจากความต้องการของชุมชน มีการจำแนกหลักสูตรตามระดับอายุและการศึกษา

2.5 เนื้อหา ควรจัดเก็บไว้ในลักษณะแบ่งเป็นหมวดหมู่เพื่อให้สืบค้นได้ง่าย ใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อน จัดให้มีสื่อการเรียนรู้ประกอบเนื้อหาที่เหมาะสม สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย และสอดคล้องกับเนื้อหา เนื้อหาดตรงกับความต้องการของชุมชน มีการจำแนกเนื้อหาตามระดับอายุและการศึกษา

2.6 ผู้สอน โดยคัดเลือกผู้สอนหรือผู้จัดการเรียนรู้ประจำแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีกฎเกณฑ์ในการคัดเลือก ผู้สอนจะต้องผ่านการฝึกอบรมความรู้ด้านการบริโภคนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องมีความรู้เป็นอย่างดี สามารถตั้งคำถามเพื่อโน้มน้าวให้ผู้เรียนแสวงหาคำตอบได้ สามารถให้คำตอบแก่ผู้เรียนได้ และสามารถค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนได้ มีภาวะผู้นำ และมีความเป็นจิตอาสา

3. การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ (Activities management) ประกอบด้วย

3.1 การกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน โดยจะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจ คิด และวิเคราะห์ตามที่ผู้สอนได้แนะนำไว้ กิจกรรมต้องมีความเพลิดเพลิน เน้นการให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมในทุกขั้นตอน เข้าถึงบุคคลทุกเพศ ทุกวัย และทุกระดับการศึกษา ใช้สื่อ Social Media ประกอบการจัดการกิจกรรม

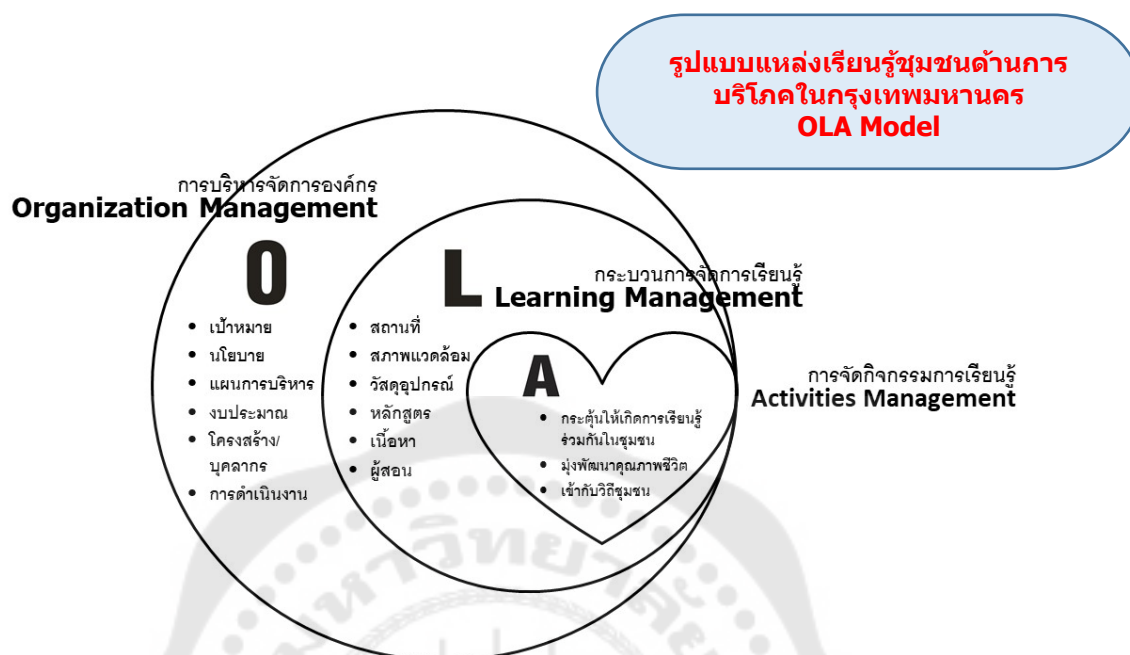
3.2 การมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยต้องช่วยส่งเสริมให้คนในชุมชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการบริโภคได้ในทุกระยะของชีวิต เน้นให้คนในชุมชนได้เข้าถึงและมีความสนใจ รวมทั้งเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้านการบริโภค เสริมความรู้ด้านการบริโภคในทุกๆ มิติ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้บริโภคดีขึ้น ไม่เป็นหนี้เกินกว่าที่จำเป็น ไม่เสียเวลาและค่าใช้จ่ายไปกับสินค้าไม่มีคุณภาพ และรู้ช่องทางในการเรียกร้องสิทธิเมื่อถูกละเมิดสิทธิได้อย่างทันท่วงที

3.3 เข้ากับวิถีชุมชน โดยศึกษาสภาพท้องถิ่นของชุมชนนั้นๆ ก่อนจัดกิจกรรมสำรวจความต้องการก่อนจัดกิจกรรมทุกครั้ง กิจกรรมที่จัดไม่ขัดต่อกิจกรรมหลักที่ชุมชนดำเนินอยู่

ตอนที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร

จากการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นว่ารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคที่ผู้วิจัยวิเคราะห์และนำเสนอขึ้น มีความเหมาะสม เป็นไปได้ที่จะนำไปใช้กับชุมชนในกรุงเทพมหานคร และเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค

โดยปรากฏผลเป็นรูปแบบที่ได้รับการพัฒนาตามลำดับ สามารถสรุปได้ตามภาพประกอบ 14



ภาพประกอบ 14 แสดงการพัฒนา รูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร หลังจากการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผล แยกเป็นรายประเด็น ดังนี้

1. ความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค พบว่ากลุ่มตัวอย่างต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ในระดับมากที่สุดจำนวน 3 ด้าน โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการในระดับมากที่สุด ในกรณีที่แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนางานคุ้มครองผู้บริโภค ในระดับชุมชน การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคในระยะยาว การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคจะช่วยเสริมสร้างให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถปกป้องดูแลสิทธิผู้บริโภคของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค จะช่วยให้ผู้บริโภคมีความตระหนักถึงสิทธิผู้บริโภคของตนเองมากขึ้น และจะช่วยกระจายความรู้ไปสู่บุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการในด้านนี้ในระดับมาก

ทั้งนี้ ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับการศึกษาเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการ
คุ่มครองผู้บริโภคร (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2559 : 8) ที่พบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการ
บริโภคที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ จะต้องสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้บริโภค ด้วยการให้ผู้บริโภคมีส่วนร่วมใน
ทุกภาคส่วน และการจัดเวทีเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ขององค์กรผู้บริโภค องค์กรสิ่งแวดล้อม และ
ภาคธุรกิจ เป็นการเปิดประเด็นถกเถียงแนวทางการบริโภคที่เหมาะสมกับสังคม หรือแนวทางการ
บริโภคอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้สู่กลุ่มคนในวงกว้าง ซึ่งผลงานวิจัยมีความสอดคล้อง
กับข้อเสนอในเอกสารดังกล่าว ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า การสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้บริโภค
จะต้องดำเนินการถ่ายทอดความรู้สู่ผู้บริโภคแบบเป็นขั้นตอนโดยอาจดำเนินการผ่านการจัดให้มีแหล่ง
เรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค โดยจะต้องกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับสภาพวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป
ของแต่ละชุมชน รวบรวมนโยบายของแต่ละชุมชนได้โดยไม่ขัดแย้งกัน ทั้งนี้ การกำหนดนโยบายดังกล่าว
ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างแท้จริง และประเด็นที่สำคัญ
คือ แหล่งเรียนรู้ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนในชุมชนได้เข้าถึงโดยสะดวก มีการเปิดเวทีแลกเปลี่ยนรู้ให้แก่
คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นต่อกันได้อย่างอิสระ เพื่อนำมาซึ่งการต่อยอดองค์ความรู้ให้เหมาะสม
กับบริบทของชุมชนมากที่สุด และเพื่อให้แหล่งเรียนรู้เป็นสถานที่สำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่าง
แท้จริง

2. องค์ประกอบของรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคใน กรุงเทพมหานคร

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่ารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคใน
กรุงเทพมหานครที่ได้นั้น มีลักษณะเป็นรูปแบบที่ผสมผสานระหว่างรูปแบบเชิงกายภาพ (Physical
Model) และรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Model) โดยมีลักษณะเป็นแผนภาพรูปแท่งที่อธิบาย
ขั้นตอนการทำงานที่เสมือนจริงคล้ายกับรูปแบบเชิงกายภาพ หากแต่มีการใช้รูปแบบข้อความ (Verbal
Model) ในการอธิบายโดยย่อ (วาโร เฟิงส์วส์ดี. 2552: 3 อ้างอิงจาก Smith; & others. 1980: 461) แต่
หากจะพิจารณาลักษณะของรูปแบบตามที่คีฟส์ได้ศึกษาไว้ พบว่ารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ
บริโภคจะมีลักษณะเป็นรูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) กล่าวคือ เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็น
สื่อในการบรรยาย หรืออธิบายปรากฏการณ์ด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทาง
ความคิด องค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์ (วาโร เฟิงส์วส์ดี. 2552:
3 อ้างอิงจาก Keeves. 1988 : 561-565)

โดยรูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานครที่ได้จากงานวิจัยนี้
มีความแตกต่างจากงานวิจัยอื่น เนื่องจากงานวิจัยเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ชุมชนมักจะมุ่งเน้นไปที่รูปแบบ
การจัดกระบวนการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แต่งานวิจัยนี้ได้ศึกษาเชิงลึกไปยังรูปแบบการ

บริหารจัดการองค์กรแหล่งเรียนรู้ โดยพบว่า รูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคใน กรุงเทพมหานครจะต้องประกอบไปด้วยพื้นที่ที่คนในชุมชนเข้าถึงได้โดยสะดวก จัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานร่วมกันกับชุมชน โดยเป้าหมายต้องมีความชัดเจนและยึดความต้องการของชุมชนเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา .2553: 21) ที่ได้วิเคราะห์ถึงศูนย์การเรียนรู้หรือแหล่งการเรียนรู้ชุมชนไว้ว่า ควรจะเป็นพื้นที่สาธารณะที่คนในชุมชนมาพบปะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำกิจกรรมร่วมกัน โดยจัดห้องเรียนขนาดใหญ่และขนาดย่อมสำหรับการประชุมและการเรียนรู้สิ่งที่เป็นความต้องการของชุมชน โดยแนวคิดของ ประเวศ วะสี เรียกได้ว่าเป็นแนวคิดของศูนย์การจัดการความรู้ชุมชนแบบผสมผสาน ซึ่งจะมีโอกาสที่จะพัฒนาไปอย่างยั่งยืน และยิ่งกว่านั้น ยังเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลวิจัยของโครงการประสานพลังปัญญาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2553: 8) ที่พบว่า หัวใจของศูนย์การเรียนรู้ คือ การที่สมาชิกของกลุ่มได้มาพบหน้า พูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด และประสบการณ์กันเป็นประจำ มีสมุดเอกสาร หรือแผ่นโปสเตอร์บอกเล่าถึงสิ่งที่เป็นความรู้ที่สมาชิกในกลุ่มมีอยู่เป็นทุนเดิม นำมาเผยแพร่เพื่อนำไปปฏิบัติ แล้วกลับมาเล่าสู่กันฟังว่าไปทำแล้วได้ผลเป็นอย่างไร (สกศ. 2553: 12)

ทั้งนี้ หากแยกรูปแบบแหล่งเรียนรู้ตามองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการองค์กร ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ในด้านการบริหารจัดการองค์กร ได้แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) เป้าหมาย 2) นโยบาย 3) แผนการบริหาร 4) งบประมาณ 5) โครงสร้าง/บุคลากร และ 6) การดำเนินงานโดยครอบคลุมถึงการประเมินความเสี่ยงและการวัดประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุมาลี สังข์ศรี และคณะ (2548: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตในพิพิธภัณฑ์ โดยพบว่า การจัดพิพิธภัณฑ์ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต จะต้องประกอบไปด้วย 10 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายและนโยบาย 2) การบริหาร โดยครอบคลุมโครงสร้างการบริหาร การวางแผนระยะสั้นระยะยาว และงบประมาณ 3) บุคลากร 4) กิจกรรมที่ควรจัดในฐานะเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต 5) วิธีการจัดให้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต 6) การมีส่วนร่วมของประชาชน 7) การให้บริการ 8) การประสานงานกับหน่วยงานและการสร้างเครือข่าย 9) การติดตามประเมินผล และ 10) ความต้องการการสนับสนุนจากรัฐบาล แต่อย่างไรก็ตาม พบว่ายังมีข้อแตกต่างระหว่างงานวิจัยนี้กับงานวิจัยของสุมาลี สังข์ศรีและคณะในประเด็นของการจัดทำแผนการบริหาร โดยสุมาลี สังข์ศรี พบว่าจะต้องมีการวางแผนระยะสั้นและระยะยาว แต่งานวิจัยนี้ค้นพบว่า แผนการบริหารของแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค ควรเป็นแผนระยะสั้น 1 เดือนเท่านั้น เนื่องจากการบริโภคเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาตามกระแสของตลาดและความนิยม การเปลี่ยนแปลงที่วุ่น

เกิดขึ้นในทุกวัน โดยอย่างช้าที่สุดจะเกิดขึ้นทุกเดือน ดังนั้น การจัดทำแผนระยะยาวอาจไม่สอดคล้องกับวิถีของการบริโภค โดยแผนระยะสั้นที่กำหนดให้มีการทบทวนทุก 1 เดือนจะมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของคนในชุมชนมากกว่า

เมื่อวิเคราะห์ในเชิงลึกถึงองค์ประกอบภายใต้การบริหารจัดการองค์กร พบว่า นโยบายเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยจากการศึกษาพบว่า จะต้องกำหนดนโยบายที่สามารถเป็นไปได้จริงในสถานการณ์ปัจจุบัน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย โดยนโยบายดังกล่าวต้องตรงกับความต้องการของคนในชุมชน สอดคล้องกับสภาพวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปของแต่ละชุมชน และรองรับนโยบายของแต่ละชุมชนได้โดยไม่ขัดแย้งกัน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการศึกษาของ OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) (สุนทร สุนนท์ชัย และสนอง โลหิตวิเศษ. 2554: 19) ที่ชี้ให้เห็นว่าการดำเนินงานด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น มีแนวทางหลากหลายรูปแบบ มีวิธีการมากมาย และจำเป็นต้องมีการประสานระหว่างนโยบายที่แตกต่างจำนวนมาก เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ไม่ขัดแย้งกันเอง และก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานสูงสุด

สำหรับองค์ประกอบภายใต้การบริหารจัดการองค์กร ด้านเป้าหมาย และการดำเนินงาน จากการศึกษาค้นคว้า จะต้องกำหนดเป้าหมายและการดำเนินงานร่วมกับชุมชน เน้นความร่วมมือกันในระดับชุมชนตั้งแต่แรกเริ่มดำเนินการ โดยเป้าหมายจะต้องมีความชัดเจน สามารถสื่อสารให้คนในชุมชนและบุคลากรที่ทำหน้าที่จัดการแหล่งเรียนรู้ได้เข้าใจตรงกัน สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย เป้าหมายตรงต่อความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง มีคณะกรรมการบริหารมาจากคนในชุมชน เพื่อให้การขับเคลื่อนแหล่งเรียนรู้ดำเนินไปโดยสะดวก มีบุคลากรจากชุมชนมาช่วยกันบริหารงาน ประเมินผลโดยคนในชุมชน มีการรายงานผลต่อชุมชนเพื่อให้รับทราบเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งต้องมีการทบทวนการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นต่อไป และเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ T.M. Sakya (1999 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยระบุว่า แหล่งเรียนรู้ชุมชนควรต้องพัฒนาจัดตั้งโดยประชาชนในชุมชน กำหนดเป้าหมายและการดำเนินงานโดยชุมชน และเป็นไปเพื่อประชาชนในชุมชน จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาการอ่านออกเขียนได้และทำให้ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้

นอกจากนี้ ยังพบว่า องค์ประกอบด้านงบประมาณและบุคลากรก็เป็นส่วนประกอบสำคัญในการบริหารจัดการองค์กรเช่นกัน กล่าวคือ จะต้องจัดสรรงบประมาณสำหรับใช้ในการพัฒนาและใช้ในกิจการแหล่งเรียนรู้เพียงพอ จะต้องได้รับงบประมาณอย่างต่อเนื่อง และต้องมีการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเป็นระบบ ต้องมีผู้จัดการเรียนรู้ซึ่งมีความรู้ความสามารถ สามารถ

ดำเนินการแหล่งเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และต้องมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้การขับเคลื่อนแหล่งเรียนรู้ดำเนินไปโดยสะดวก รวดเร็ว มีบุคลากรจากหลายฝ่ายช่วยกันบริหารงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำราญ ผลดี (2559: บทคัดย่อ) ที่พบว่า การจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ด้านท้องถิ่น จะต้องให้ความสำคัญกับบุคลากรและงบประมาณ เนื่องจากบุคลากรที่เหมาะสมและมีความรู้ความสามารถ จะสามารถขับเคลื่อนองค์กรแหล่งเรียนรู้ให้ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และงบประมาณเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการบริหารองค์กรให้ดำเนินไปได้ตามแผนที่กำหนด

ส่วนในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ จากการศึกษาพบว่าจะต้องประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สถานที่ 2) สภาพแวดล้อม 3) วัสดุอุปกรณ์ 4) หลักสูตร 5) เนื้อหา และ 6) ผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอาชญญา รัตนอุบล และคณะ (2548: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสรุปได้ว่าจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ 9 ประการ ได้แก่ 1) นโยบายและแผน 2) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง 3) การดำเนินงาน 4) มาตรฐานการเรียนรู้ 5) การประเมินผลการเรียนรู้ 6) การสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ 7) กิจกรรมของแหล่งเรียนรู้ 8) ผู้เรียน และ 9) ผู้สอน

เมื่อวิเคราะห์เชิงลึกถึงองค์ประกอบภายใต้กระบวนการจัดการเรียนรู้ จากการศึกษาพบว่า หลักสูตรและเนื้อหามีความสำคัญต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยในการถ่ายทอดองค์ความรู้ของแหล่งเรียนรู้ ควรจัดทำเป็นหลักสูตรที่มีความชัดเจน โดยหลักสูตรจะต้องสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เนื้อสาระในหลักสูตรควรต้องสัมพันธ์กับวิถีชุมชน ต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัยตลอดเวลา สอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างเป็นปัจจุบัน เนื้อหาสาระควรจัดเก็บไว้ในลักษณะแบ่งเป็นหมวดหมู่เพื่อให้สืบค้นได้ง่าย อาจเก็บในลักษณะเอกสาร หรือไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสืบค้นได้โดยสะดวกรวดเร็ว ต้องใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อน เนื่องจากผู้เรียนประกอบด้วยบุคคลทุกเพศ วัย และทุกระดับการศึกษา นอกจากนี้ จะต้องจัดให้มีสื่อการเรียนรู้ประกอบเนื้อหาที่เหมาะสม สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัมพร พงษ์กังสนานันท์ (2550: บทคัดย่อ) ที่พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตควรประกอบไปด้วยปรัชญาและหลักการจัดการศึกษา หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ และการเทียบระดับการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษา กลุ่มเป้าหมาย และการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน โดยหลักสูตรถือเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดเนื้อหาในการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้ จะต้องกำหนดหลักสูตรให้มีความเหมาะสม ตรงต่อความต้องการของผู้เรียน มีการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย มีเนื้อหาที่เข้าใจง่าย และเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สำหรับองค์ประกอบด้านสถานที่ จากการศึกษาพบว่า ที่ทำการแหล่งเรียนรู้ ควรเป็นสถานที่ทำการแบบถาวร มีโครงสร้างเป็นอาคารหรือสถานที่ทำการมิดชิด มีห้องทำการซึ่งสามารถเก็บเอกสารและวัสดุอุปกรณ์ได้อย่างปลอดภัย มีลักษณะทางกายภาพที่สามารถรักษาความปลอดภัยได้โดยสะดวก สถานที่ทำการต้องเอื้อให้ผู้ให้บริการสามารถเข้าใช้ได้โดยสะดวก มีความสะอาดและปลอดภัย นอกจากนี้ จะต้องมีการจัด Zoning ของสถานที่ หรือจัดพื้นที่บริเวณที่จะให้บริการอย่างเป็นสัดส่วน ตามลักษณะของกิจกรรมและวัตถุประสงค์การใช้งาน แต่ให้ทุกพื้นที่สามารถเชื่อมโยงถึงกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุภาภรณ์ สุดเอียด (2553: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดอุทยานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก โดยพบว่า รูปแบบการจัดอุทยานเทคโนโลยีการศึกษาคควรจัดพื้นที่แบ่งเป็นส่วนต่างๆ โดยพิจารณาแบ่งพื้นที่ตามจุดบริการที่ได้จัดไว้ ได้แก่ จุดบริการการเรียนรู้ออนไลน์ จุดบริการการเรียนรู้ทางไกล ผ่านดาวเทียม จุดบริการห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ จุดบริการ e-Office และ e-Mail พื้นที่ปฏิบัติการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม พื้นที่ปฏิบัติการสืบค้น เรียนรู้มีชีวิตชีวา พื้นที่มหัศจรรย์บันเทิง และพื้นที่นันทนาการ เป็นต้น

นอกจากนี้ องค์ประกอบภายใต้กระบวนการจัดการเรียนรู้ ในส่วนของการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ พบว่ามีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ให้แก่คนในชุมชนเช่นกัน โดยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค จะต้องมีความโปร่งโล่งสบาย ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มีพื้นที่ที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประเด็นที่สำคัญคือจะต้องลดความเป็นทางการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของชัยยศ อิมสุวรรณ์ ที่ให้ความเห็นไว้ว่า แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นแหล่งที่บุคคลสามารถเรียนรู้ได้ตามความสนใจ ตามศักยภาพและโอกาส ตามความสามารถ และตามความต้องการ โดยเรียนรู้ได้อย่างไม่เป็นทางการ (ชัยยศ อิมสุวรรณ์ .2559)

สำหรับด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จากการศึกษาพบว่าควรประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน 2) การมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต และ 3) เข้ากับวิถีชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติประจำกรุงเทพมหานคร (2559: บทคัดย่อ) ที่พบว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนจะต้องสร้างความสัมพันธ์ในระดับต่างๆ กับชุมชน ได้แก่ ให้ชุมชนมีสิทธิที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับแหล่งเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ชุมชนได้มีโอกาสเข้าร่วมในการบริหารจัดการ มีส่วนร่วมในการวางแผน มีปฏิสัมพันธ์ระดับเครือข่ายข้ามประเทศ และมีส่วนร่วมในการให้การสนับสนุนงานภายใน อาทิเช่น การสนับสนุนงบประมาณ แรงงาน บุคลากร เป็นต้น

เมื่อวิเคราะห์เชิงลึกถึงองค์ประกอบภายใต้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า การกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน จะต้องมุ่งเน้นไปที่การจัดเนื้อหากิจกรรมการเรียนรู้ที่มาจาก

ความต้องการของชุมชน มีการศึกษาสภาพชุมชนและความต้องการของชุมชนก่อน จึงค่อยนำไปสู่การวางแผนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม โดยจะต้องวัดผลประเมินผลโดยคนในชุมชนเป็นระยะ สอดคล้องกับแนวคิดของ กาเย่ และบิกส์ (อัญญา ศรีเรืองฤทธิ์ และคณะ .2554: 27 อ้างอิงจาก Gagne; & Bigggs.1979) ที่ให้แนวคิดไว้ว่า รูปแบบแหล่งเรียนรู้จะต้องคำนึงถึงหลักการเรียนรู้ตามแนวคิดของ จิตวิทยากลุ่มต่างๆ การวางแผนการสอนควรเริ่มจากการศึกษาสภาพทั่วไปและความจำเป็นของชุมชน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน เนื้อหาที่จะสอน เลือกสื่อการเรียนหรือกิจกรรมการสอน และมีการวัดผลประเมินผล

สำหรับองค์ประกอบด้านการมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต จากการศึกษาพบว่า การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนจะมีความเกี่ยวข้องกับการบริโภคในทุกๆ มิติ เช่น การกิน การซื้อสินค้า การผ่อนบ้าน การเช่าหอพัก การชำระค่าสาธารณูปโภค ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคจะต้องเป็นไปในลักษณะที่ช่วยส่งเสริมให้คนในชุมชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการบริโภคได้ในทุกระยะของชีวิต กิจกรรมจะต้องเน้นให้คนในชุมชนได้เข้าถึงและมีความสนใจ รวมทั้งเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้านการบริโภค นอกจากนี้ จะต้องเสริมความรู้ด้านการบริโภคในทุกๆ มิติ ซึ่งความรู้ดังกล่าวจะเป็นส่วนช่วยให้ผู้บริโภคตัดสินใจบริโภคได้ดีขึ้น และเมื่อผู้บริโภคมีความรู้เท่าทันผู้ประกอบการแล้ว ย่อมจะส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้บริโภคดีขึ้น ไม่เป็นหนี้เกินกว่าที่จำเป็น ไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายไปกับสินค้าไม่มีคุณภาพ และรู้ช่องทางในการเรียกร้องสิทธิเมื่อถูกละเมิดสิทธิได้อย่างทันท่วงที ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ John C. Shirk (1998: บทคัดย่อ) ที่พบว่า พฤติกรรมผู้บริโภคมีความสัมพันธ์กับการศึกษาตลอดชีวิต กล่าวคือ การศึกษาตลอดชีวิตมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเลือก การตัดสินใจ และพฤติกรรมใช้สินค้าหรือบริการของผู้บริโภค โดยจะทำให้ผู้บริโภคมีความรู้เท่าทันและสามารถไตร่ตรองก่อนตัดสินใจเลือกบริโภคสิ่งต่างๆ ได้ โดยผู้บริโภคที่มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะเข้าสู่กระบวนการศึกษาตลอดชีวิตมากกว่าผู้บริโภคที่มีการศึกษาต่ำ นอกจากนี้ การเปลี่ยนผ่านในแต่ละช่วงอายุของผู้บริโภคก็มีผลโดยตรงต่อการบริโภค โดยผู้บริโภคที่มีอายุมักพบว่ามีอัตราการบริโภคสินค้าต่างๆ ลดลง อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้เกี่ยวกับการบริโภคผ่านประสบการณ์ส่วนบุคคลมาแล้ว จึงสามารถตัดสินใจได้ว่าควรบริโภคหรือไม่ควรบริโภคอะไร และบริโภคสินค้าใดจึงจะคุ้มค่าที่สุด

นอกจากนี้ ในส่วนขององค์ประกอบด้านการเข้าถึงวิถีชุมชน พบว่า การจัดกิจกรรมของแหล่งเรียนรู้ในแต่ละเขต จะต้องศึกษาสภาพชุมชน วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อของชุมชนนั้นๆ ก่อนจัดกิจกรรม เพื่อให้ทราบแนวทางในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม เช่น ในชุมชนมุสลิมจะต้องจัดกิจกรรมที่ไม่ตรงกับช่วงเวลาเดือนรอมฎอน เป็นต้น และจะต้องสำรวจความต้องการก่อนจัดกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อให้ทราบว่าขณะนั้นชุมชนมีภารกิจต้องจัดกิจกรรมใดอยู่ เพื่อให้กิจกรรมที่จัดไม่ขัด

ต่อกิจกรรมหลักที่ชุมชนดำเนินอยู่ นอกจากนี้ จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ให้บริการในชุมชนได้เข้าถึง โดยสะดวก เปิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้แก่คนในชุมชน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานรวมทั้งประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างให้คนในชุมชนได้รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของแหล่ง เรียนรู้ร่วมกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ UNESCO Bangkok (2011: บทคัดย่อ) ซึ่งได้กล่าวถึงการ ปฏิสัมพันธ์ของแหล่งเรียนรู้กับชุมชน โดยระบุว่า แหล่งเรียนรู้ชุมชนควรมีกระบวนการที่สร้างความ สัมพันธ์ร่วมกับชุมชนและทำให้ชุมชนมีความตระหนักที่จะเป็นเจ้าของแหล่งเรียนรู้นั้น โดยการ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชน จะต้องสร้างความสัมพันธ์ในระดับต่างๆ กับชุมชน ได้แก่ ให้ชุมชนมีสิทธิที่จะ มีปฏิสัมพันธ์กับแหล่งเรียนรู้ เข้าร่วมในการบริหารจัดการ มีส่วนร่วมในการวางแผน มีปฏิบัติพันธะระดับ เครือข่ายข้ามประเทศ และมีส่วนร่วมในการให้การสนับสนุนงานภายใน อาทิเช่น การสนับสนุน งบประมาณ แรงงาน บุคลากร เป็นต้น

สำหรับองค์ประกอบด้านการเข้ากับวิถีชุมชนนั้น จากการศึกษาพบว่า การดำเนิน กิจกรรมของแหล่งเรียนรู้ชุมชนจะประสบความสำเร็จได้ จะต้องดำเนินการประสานงานกับแหล่งเรียนรู้ อื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ รวมทั้งประสานขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับบุคลากร ผู้รู้ และ ผู้สอนระหว่างกัน อีกทั้งยังสามารถขอความร่วมมือเพื่อจัดกิจกรรมร่วมกันได้ในแต่ละโอกาส ซึ่ง สอดคล้องกับการศึกษาของ พิศรวาส ภูทอง และอัมพวัลย์ วิศวรวิธานนท์ (2559: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษา รูปแบบการจัดการแหล่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ กรณีศึกษาหอศิลป์และวัฒนธรรม โดยพบว่า การสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของการจัดการ แหล่งเรียนรู้ โดยควรมีกลยุทธ์เพื่อสร้างเครือข่ายร่วมดำเนินงานทั้งในและต่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นสำคัญภายใต้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อีกหนึ่งประเด็น กล่าวคือ ผู้วิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชน โดยกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกได้ให้ความเห็นไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็น สาระสำคัญของการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ชุมชน เป็นวิธีการที่จะทำให้คนในชุมชนได้มาร่วมมือกันเพื่อ จัดการงานบางอย่างด้วยกัน สามารถชักชวนให้คนในชุมชนที่ไม่รู้จักกันได้มาพบปะกันและแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนี้เอง ที่จะเป็นตัวจุดประกายให้เกิด องค์ความรู้ใหม่ๆ และเกิดการต่อยอดแตกหน่อด้านความรู้ออกไปยังคนในชุมชนคนอื่นๆ อีกจำนวน มาก และหลายครั้งอาจจุดบันทึกความรู้เหล่านั้นเพื่อจัดทำเป็นประวัติของชุมชนได้ นอกจากนี้ยังเป็น เครื่องมือที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างง่ายและมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของสุมาลี สังข์ศรี และคณะ (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้กำหนดให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็น ปัจจัยหลักที่สำคัญ 1 ใน 10 องค์ประกอบหลักของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นที่จะ ปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทวิถีชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรมของคนในชุมชนให้

มากที่สุด โดยต้องตั้งเป้าหมายว่า จะเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตมิใช่แหล่งการเรียนรู้แบบธรรมดา และสอดคล้องกับการศึกษาของสมจินตนา ชังเกตุ (2554 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบห้องสมุดชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยพบว่า การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยการศึกษาดังกล่าวพบว่ากิจกรรมที่ควรดำเนินการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในห้องสมุดชุมชน ควรประกอบด้วย กิจกรรมส่งเสริมการอ่านและวาดภาพ การจัดนิทรรศการ การเล่นิทาน การจัดทำเว็บไซต์ประวัติชุมชน โดยการจัดกิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้คนในชุมชนได้ใช้เวลาอยู่ร่วมกัน ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความเห็น และประสบการณ์ร่วมกัน ซึ่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ดังกล่าว สามารถต่อยอดให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคใน กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานราชการที่มีภารกิจโดยตรง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค เช่น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กรมการค้าภายใน ควรพิจารณานำผลการวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กร กระบวนการจัดการความรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาแนวทางการถ่ายทอดความรู้และจัดตั้งแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้บริโภคต่อไป

2. หน่วยงานคุ้มครองผู้บริโภคภาคประชาชนควรนำผลการวิจัยนี้ไปดำเนินการศึกษาต่อยอด ในลักษณะการจัดทำแผนงานเชิงบูรณาการระหว่างองค์กรภาคประชาชนกับชุมชน ในการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค เพื่อให้ความรู้กับผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และตรงกับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งองค์กรภาคประชาชนด้านการบริโภคที่จะมุ่งเน้นการสร้างให้ ผู้บริโภคมีความเข้มแข็งผ่านการให้ความรู้ความเข้าใจต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมุ่งเน้นไปที่การสำรวจความต้องการเกี่ยวกับหลักสูตรและเนื้อหาของแหล่งเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การจัดทำหลักสูตรและเนื้อหาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง เนื่องจากผลจากงานวิจัยนี้ พบว่าการจัดทำหลักสูตรและเนื้อหาสำหรับแหล่งเรียนรู้ชุมชน มีความแตกต่างจากงานวิจัยอื่นๆ กล่าวคือ โดยส่วนใหญ่แล้ว การจัดให้มีหลักสูตรหรือเนื้อหาในแหล่งเรียนรู้ชุมชน มักจะจัดให้เป็นหลักสูตรและเนื้อหาชุดเดียวกัน เพื่อความสะดวกในการจัดวัสดุอุปกรณ์หรือกิจกรรมประกอบหลักสูตร แต่งานวิจัยนี้พบว่า การจัดทำหลักสูตรและเนื้อหาสำหรับแหล่งเรียนรู้ชุมชน

ด้านการบริโภค จำเป็นจะต้องจำแนกตามอายุและระดับการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีการบริโภคของคนในชุมชนในแต่ละกลุ่ม และเพื่อให้การถ่ายทอดความรู้ตรงต่อความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด

2. ควรมุ่งเน้นการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในรูปแบบออนไลน์ เนื่องจากผลจากงานวิจัยนี้ สะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์การบริโภคว่า ปัจจุบันผู้บริโภคมักจะบริโภคผ่านช่องทางออนไลน์และมีแนวโน้มที่จะบริโภคผ่านช่องทางนี้มากขึ้นเป็นลำดับ ดังนั้น การวิจัยเพื่อหาแนวทางพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในรูปแบบออนไลน์จะสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในปัจจุบันมากขึ้น และสามารถพัฒนาต่อยอดความรู้ได้อย่างรวดเร็ว นำไปสู่การกระจายความรู้ได้อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น





บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- คมกฤษ จันทิขจร. (2551). **การพัฒนาแนวทางจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต**. ปรินญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การศึกษาผู้ใหญ่). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ควรจิต พุทธรักษา. (2554). **คู่มือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ฉบับสมบูรณ์**. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. อุดลำนนา.
- คัมภีร์ สุดแท้. (2553). **การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก**. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 10(1)
- คุณวุฒิ คนฉลาด. (2540). **ภาวะผู้นำ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จันทราณี สงวนนาม. (2545). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: บุคพอยท์.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2559). **แผนแม่บทคุ้มครองผู้บริโภคแห่งชาติ ภายใต้โครงการที่ปรึกษาของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค**. อุดลำนนา.
- ชัยยศ อิ่มสุวรรณ. (2552). **แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต**. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2559, จาก <http://www.vcharkarn.com/blog/54843/33590>.
- ณัฐศักดิ์ จันทิผล. (2552, ธันวาคม). **การพัฒนารูปแบบการบริหารงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่เน้นการกระจายอำนาจ**. วิทยาจารย์. 109(2)
- ดวงสุดา เตโชติรส. (2556). **การจัดการศูนย์การเรียนรู้สิ่งทอและแฟชั่นบนพื้นฐานวัฒนธรรมชุมชน คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น**. วิชาการและวิจัย มทร.พระนคร. 7(1) : 1-8.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2543). **กลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ทศนา แหมมณี. (2550). **ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- _____. (2551). **รูปแบบการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นลินี กังศิริกุล. (2547). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เรียนและรู้จากวงน้ำเขียว**. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สวส.).
- นันทนา เรืองอร่าม. (2554). **การพัฒนาแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน**. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2531). **การพัฒนาการวิจัยโดยใช้รูปแบบ**. อุดลำนนา.

- บุญชม ศรีสะอาด และ นิภา ศรีไพโรจน์. (2531). **รูปแบบการสอนวิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัยที่มีประสิทธิภาพ**. มหาสารคาม : ปริดาการพิมพ์.
- บุญเชิด ขำนิศาสตร์. (พฤศจิกายน 2555-มีนาคม 2556). **การพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการในการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี**. ศึกษาศาสตรมหาวิทยาลัยศิลปากร. 10(2):134.
- ประยูร สุขะใจ. (2553). **มจร.กับการศึกษาตลอดชีวิต**. อัดสำเนา.
- ประสาร พรหมณา. (2553). **การบริหารแบบมีส่วนร่วม**. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2559, จาก <http://trang.nfe.go.th/alltis16/UserFiles/Pdf/wijainan.pdf>
- ปัญญา ทองนิล. (2554, กรกฎาคม-ธันวาคม). **รูปแบบการพัฒนสมรรถภาพการสอนโดยการบูรณาการแบบสอดแทรกสำหรับนักศึกษาครู เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน**. ศิลปการศึกษาศาสตรวิจั. 3(1, 2):92.
- ปิยะพงษ์ ไสยโสภณ. (2550). **การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หมวติวิชาพัฒนาทักษะชีวิต1 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับ นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนในทันตสถานวัยหนุ่มกลาง**. การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การศึกษาผู้ใหญ่). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระปลัดโฆสิต คงแทน และคณะ. (2554). **รูปแบบการจัดการศึกษาของวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน**. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- พิศรวัธ ภูทอง และอัมพวัลย์ วิศวธีรานนท์. (2559, กรกฎาคม-ธันวาคม). **รูปแบบการจัดการแหล่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ : กรณีศึกษาหอศิลปะและวัฒนธรรม**. ศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 8(2):2.
- มนต์ชัย ชินทรลีลา. (2552). **เปิดคู่มือวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค**. ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2560, จาก https://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=8012
- มาลี สืบกระแส. (2552). **การพัฒนารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (บริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542**. อัดสำเนา
- ราชกิจจานุเบกษา. (2541). **พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พุทธศักราช 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2541**. อัดสำเนา

- รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ. (2548). **การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (บริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2552). **การวิจัยพัฒนารูปแบบ**. มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร. 2(4): 2-15.
- วันชัย โกลละสุต. (2549). **การบริหารแบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ: กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย.
- ไศภิดา คล้ายหนองสรวง. (2558). **การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สนอง โลหิตวิเศษ. (2544). **ปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกระบบ**. เอกสารประกอบการสอน วิชาการศึกษาผู้ใหญ่ กฎ511 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดรธานี.
- สนอง โลหิตวิเศษ. (2548). **การศึกษาตลอดชีวิต Lifelong Education**. อุดรธานี.
- สมบุรณ์ ศิริสรหรือ. (2547). **การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (บริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทร สุนันท์ชัย และสนอง โลหิตวิเศษ. (2554). **สร้างสรรค์วัฒนธรรมการเรียนรู้: ก้าวต่อไปในความสำเร็จของยุคการเรียนรู้**. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. อุดรธานี.
- สมจินตนา ชังเกตุ. (2554). **การพัฒนารูปแบบห้องสมุดชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมยศ นาวิการ. (2545). **การบริหารแบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- สภากรุงเทพมหานคร. (2557). **คำสั่งสภากรุงเทพมหานคร ที่ 44/2557 เรื่องการแบ่งพื้นที่รับผิดชอบประจำกลุ่มปฏิบัติงานของสำนักงานเขต**. อุดรธานี.
- สุภาภรณ์ สุดเอียด. (2553). **การพัฒนารูปแบบการจัดอุทยานเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ตามแนวคิดการจัดพื้นที่ 5 ส่วน**. วิทยานิพนธ์การศึกษา ดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2543). **รายงานสรุปการสัมมนา นโยบายส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สุมาลี สังข์ศรี และคณะ. (2548). รายงานการวิจัย การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต:

พิพิธภัณฑ์. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สุมาลี สังข์ศรี. (2553). ยุทธศาสตร์การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21.

กรุงเทพฯ: องค์การการค้าของคุรุสภา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2543). บทสรุปการเรียนรู้

ตลอดชีวิต ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : องค์การค้าคุรุสภา

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. (2544). แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ เรื่อง การ

คุ้มครองสิทธิผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522. กรุงเทพฯ : สกสค.

_____. (2554). **พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522**

และที่แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ : สกสค. ลาตฟ้าว.

_____. (2557). **สคบ.สาร ปีที่ 35 ฉบับที่ 306 ประจำเดือนมิถุนายน.** กรุงเทพฯ: เอส.พี.วี.การพิมพ์

_____. (2557). **โครงการหนึ่งมหาวิทยาลัยหนึ่งชมรม ประจำปีงบประมาณ 2557.** อัดสำเนา.

_____. (2558). **เอกสารประกอบคำบรรยายการสร้างตระหนักรู้แก่ผู้บริโภค การประชุม**

จัดตั้งเครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภคภาครัฐและเอกชนรุ่นที่ 1. อัดสำเนา.

_____. (2559). **สรุปผลการปฏิบัติงานรายไตรมาส สำนักแผนและการพัฒนาการคุ้มครอง**

ผู้บริโภค. อัดสำเนา.

_____. (2559). **สรุปผลโครงการประชุมสัมมนาความรู้ด้านการคุ้มครองผู้บริโภคในยุคดิจิทัล ครั้งที่**

1-2 เรื่อง การบริโภคในยุคดิจิทัล. อัดสำเนา.

_____. (2559). **สถิติที่สำคัญของสคบ. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2559, จาก**

http://www.ocpb.go.th/ewt_news.php?nid=8

_____. (2559). **สคบ. จับมือกระทรวงศึกษาฯ อบรมครู กศน. ทั่วประเทศ. สืบค้นเมื่อวันที่**

9 กันยายน 2559, จาก http://www.ocpb.go.th/download/pdf/a_14.pdf

_____. (2560). **เอกสารโครงการสัมมนาความรู้ด้านการคุ้มครองผู้บริโภคในยุคดิจิทัล ครั้งที่ 1 เรื่อง**

การซื้อขายออนไลน์. อัดสำเนา.

_____. (2560). **เอกสารโครงการสัมมนาความรู้ด้านการคุ้มครองผู้บริโภคในยุคดิจิทัล ครั้งที่ 2 เรื่อง**

นโยบายของอาเซียนด้านการบริโภคอย่างยั่งยืน. อัดสำเนา.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2558). **ประชากรของประเทศไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2559, จาก**

<http://www.nso.go.th>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). **การประสานพลังปัญญาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้**

ชุมชน. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเพื่อพัฒนาการศึกษาไทย.

- สำราญ ผลดี. (2559). **แนวทางการจัดตั้ง ศูนย์การเรียนรู้ฐานบุรีศึกษา**. วิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี. 10(21) : 126-134.
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). เครือข่าย: **ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง**. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.
- อนรรตน์ สงข่า. (2559). **แนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้ของศูนย์ศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดนครสวรรค์**. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- อัครพงษ์ เวชยานนท์. (2550). การคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศญี่ปุ่น. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2559, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/153959>
- อัญชนา ศรีเรืองฤทธิ์ และคณะ. (2554). **รายงานการวิจัย การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนไทย**. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- อัมพร พงษ์กังสนานนท์. (2550). **การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ. (2548). **รายงานการวิจัย การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต : สวนสาธารณะ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- Consumerinternational. (2559). สืบค้นเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2559, จาก <http://consumersinternational.org./who-we-are/consumer-rights/>
- Deborah Roedder and John. (December 1999). **Consumer Socialization of Children : A retrospective look at twenty-five years of research**. Journal of Consumer Research vol.26.
- Likert, Rensis (1932). "A Technique for the Measurement of Attitudes". Archives of Psychology. 22(140): 1-55.
- Rovinelli, R.J., & Hambleton, R.K. (1977). **On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity**. Dutch Journal of Educational Research.
- The Office of Fair Trading U.K. (2004). **A strategy and framework for consumer education**. COI.U.K.
- The Office of Fair Trading U.K. (2006). **Consumer education : Establishing an evidence base**. COI.U.K.

The Committee on Consumer Policy. (2009). **Consumer Education : Policy recommendations of the OECD's committee on consumer policy.** OECD document.

UNESCO Bangkok. (2011). **Sustainability of community Learning Centres: Community Ownership and Support.** Asia-Pacific Regional Bureau for Education.





ภาคผนวก ก
รายนามกลุ่มตัวอย่างเพื่อการสัมภาษณ์และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
เพื่อการวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ
สัมภาษณ์และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

1. อาจารย์ ดร. ชไมพร ดิสถาพร

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สถานที่ติดต่อ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร
คุณวุฒิสูงสุด ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
ความเชี่ยวชาญ การศึกษาตลอดชีวิต

2. อาจารย์ ดร. นนทวัฒน์ ภัทรกรนนท์

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
สถานที่ติดต่อ เลขที่ 6 ถนนราชมรรคาใน ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัด
นครปฐม
คุณวุฒิสูงสุด ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
ความเชี่ยวชาญ การศึกษาตลอดชีวิต

3. อาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปิยะพงษ์ ไสยโสภณ

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สถานที่ติดต่อ เลขที่ 9/9 เมืองทองธานี ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
คุณวุฒิสูงสุด ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
ความเชี่ยวชาญ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตลอดชีวิต

4. นายลักษมณ์ บุญเรือง

ตำแหน่ง หัวหน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี สังกัดกรมศิลปากร
สถานที่ติดต่อ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอินทร์บุรี ตำบลอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี
จังหวัดสิงห์บุรี
คุณวุฒิสูงสุด ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (โบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์)
ความเชี่ยวชาญ การจัดการพิพิธภัณฑ์ การจัดการแหล่งเรียนรู้

5. นางสาวนภาพร ลิขิตเรืองศิลป์

ตำแหน่ง ภัณฑารักษ์ชำนาญการ กรมธนารักษ์ ประจำศาลาธนารักษ์ จังหวัดเชียงใหม่
 สถานที่ติดต่อ เลขที่ 52 ถนนราชดำเนิน ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
 คุณวุฒิสูงสุด ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการศิลปะและวัฒนธรรม)
 ความเชี่ยวชาญ การจัดการพิพิธภัณฑ์ การจัดการแหล่งเรียนรู้

6. นายพิษเนศ ต๊ะปวง

ตำแหน่ง รองเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานคณะกรรมการ
 คุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี
 สถานที่ติดต่อ 120 อาคารรัฐประศาสนภักดี ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่
 กรุงเทพมหานคร
 คุณวุฒิสูงสุด เนติบัณฑิตไทย
 ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ด้านการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นระยะเวลา 15 ปี การจัดการ
 ความรู้ให้แก่ผู้บริโภค ผู้นำการเปลี่ยนแปลง

7. นายธนาชัย สาธิตวสุธา

ตำแหน่ง นักประชาสัมพันธ์ชำนาญการ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค
 ปฏิบัติหน้าที่ หัวหน้าศูนย์รับเรื่องร้องทุกข์จากผู้บริโภค
 สถานที่ติดต่อ 120 อาคารรัฐประศาสนภักดี ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่
 กรุงเทพมหานคร
 คุณวุฒิสูงสุด รัฐศาสตรบัณฑิต
 ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์การทำงานด้านการจัดการความรู้ และการจัดทำสื่อความรู้
 ให้แก่ ผู้บริโภค เป็นระยะเวลา 11 ปี ผู้ออกแบบนิทรรศการและสื่อสิ่งพิมพ์
 สคบ.

ภาคผนวก ข
รายนามกลุ่มตัวอย่างของการสนทนากลุ่มย่อย กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

รายนามผู้ร่วมสนทนากลุ่มย่อย กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

- | | |
|------------------------------|--|
| 1. นางนพรัตน์ บริสุทธิ์ | ประธานชมรมคัมครองผู้บริโภค เขตมีนบุรี |
| 2. นางวิภา ไต้สะอาด | เลขานุการ ชมรมคัมครองผู้บริโภค เขตมีนบุรี |
| 3. นางเมธาวี สุวรรณวงศ์ | ประธานชมรมคัมครองผู้บริโภค เขตประเวศ |
| 4. นางสง่า ทองพูล | เลขานุการ ชมรมคัมครองผู้บริโภค เขตประเวศ |
| 5. นางพิศมัย ศรีประสาน | ประธานชมรมคัมครองผู้บริโภค เขตราชวัตรบูรณะ |
| 6. นางสาวอำนวยศรี ทองด้วง | เลขานุการ ชมรมคัมครองผู้บริโภค เขตราชวัตรบูรณะ |
| 7. นายสมชาย รอดสมนาม | ประธานชมรมคัมครองผู้บริโภค เขตทวีวัฒนา |
| 8. นางบุปผาวดี สุวรรณปรีชา | เลขานุการ ชมรมคัมครองผู้บริโภค เขตทวีวัฒนา |
| 9. นายสมชาย ศรีอินทร์ | ประธานชมรมคัมครองผู้บริโภค เขตบางนา |
| 10. นางธัญวรัตน์ จิรายุวัฒนา | เลขานุการ ชมรมคัมครองผู้บริโภค เขตบางนา |



ภาคผนวก ค
แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อการออกแบบเครื่องมือวิจัย



แบบสัมภาษณ์เพื่อสอบถามความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคใน
กรุงเทพมหานคร
(ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก)

ปริญญานิพนธ์เรื่อง การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

Title The Development of Community Learning Center Model against Consumption in Bangkok for Enhancing Lifelong Learning

ผู้วิจัย นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล นิสิตหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์นี้ ใช้เพื่อสอบถามความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ภายนอก เกี่ยวกับความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อนำคำตอบที่ได้ ไปกำหนดเป็นกรอบการตั้งคำถามในแบบสอบถาม สำหรับนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
2. แบบสัมภาษณ์นี้ ประกอบด้วยคำถามสัมภาษณ์ 3 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ในด้านการบริหารจัดการองค์กร ข้อที่ 2 ความต้องการด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ และข้อที่ 3 ความต้องการด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

ข้อมูลผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	
ชื่อ-สกุล	วันที่ตอบแบบสัมภาษณ์
คำถามข้อที่ 1 ในการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ท่านเห็นว่าการบริหารจัดการองค์กรแหล่งเรียนรู้ชุมชนดังกล่าว ควรมีองค์ประกอบอย่างไรบ้าง เพื่อให้รูปแบบที่ได้มา ตรงต่อความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคมมากที่สุด คำตอบ	
คำถามข้อที่ 2 ในการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ท่านเห็นว่าการะบวนการจัดการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ชุมชนดังกล่าว ควรมีองค์ประกอบอย่างไรบ้าง เพื่อให้รูปแบบที่ได้มา ตรงต่อความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคมมากที่สุด คำตอบ	
คำถามข้อที่ 3 ในการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร ท่านเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ดังกล่าว ควรมีองค์ประกอบอย่างไรบ้าง เพื่อให้รูปแบบที่ได้มา ตรงต่อความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคมมากที่สุด คำตอบ	

ภาคผนวก ง
การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัยเชิงเนื้อหา
(ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก)

ค่าสถิติแสดงดัชนีความสอดคล้องของข้อความในแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร
เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

รายการประเมิน	ระดับคะแนนผู้เชี่ยวชาญ							ΣR	จำนวน ผู้เชี่ยวชาญ	IOC
	คนที่ ที่1	คนที่ ที่2	คนที่ ที่3	คนที่ ที่4	คนที่ ที่5	คนที่ ที่6	คนที่ ที่7			
ส่วนที่ 1 ความต้องการแหล่งเรียนรู้ ชุมชนด้านการบริโภคใน กรุงเทพมหานคร										
1. แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค มี ความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนางาน คุ้มครองผู้บริโภคในระดับชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	7	7	1
2. การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภค จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรม การคุ้มครองผู้บริโภคในระยะยาว	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	7	7	1
3. การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการ บริโภค จะช่วยเสริมสร้างให้ชุมชนมีความ เข้มแข็ง สามารถปกป้องดูแลสิทธิผู้บริโภค ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	7	7	1
4. การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ด้านการบริโภค ในชุมชน จะช่วยให้ผู้บริโภคมีความ ตระหนักถึงสิทธิผู้บริโภคของตนมากขึ้น และจะช่วยกระจายความรู้ไปสู่บุคคลอื่นใน ชุมชนได้เป็นอย่างดี	0	+1	+1	+1	+1	+1	+1	6	7	0.8
ส่วนที่ 2 รูปแบบแหล่งเรียนรู้ที่ต้องการ ในชุมชน										
<u>การบริหารจัดการองค์กร</u>										
5. มีการกำหนดเป้าหมายและแผนการ บริหารแหล่งเรียนรู้ที่ชัดเจน	+1	0	+1	+1	+1	+1	+1	6	7	0.8
6. มีการกำหนดนโยบายของแหล่งเรียนรู้ที่ ชัดเจน เป็นไปได้จริงในสถานการณ์ปัจจุบัน	+1	0	+1	+1	+1	+1	+1	6	7	0.8

[illegible]

[illegible]

ภาคผนวก จ
แบบสอบถามที่ผ่านการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อความ
กับวัตถุประสงค์ในการวิจัย

แบบสอบถามที่ใช้เพื่อศึกษารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร
จำนวน 66 ข้อ

ข้อ	การพัฒนาารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค ในกรุงเทพมหานคร	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1.	ส่วนที่ 1 ความต้องการแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคใน กรุงเทพมหานคร แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนางาน คุ้มครองผู้บริโภคในระดับชุมชน					
2.	การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค จะเป็นประโยชน์ต่อการจัด กิจกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคในระยะยาว					
3.	การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค จะช่วยเสริมสร้างให้ชุมชน มีความเข้มแข็ง สามารถปกป้องดูแลสิทธิผู้บริโภคของตนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ					
4.	การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ด้านการบริโภคในชุมชน จะช่วยให้ผู้บริโภคมีความ ตระหนักถึงสิทธิผู้บริโภคของตนมากขึ้น และจะช่วยกระจายความรู้ไปสู่บุคคล อื่นในชุมชนได้เป็นอย่างดี					
5.	ส่วนที่ 2 รูปแบบแหล่งเรียนรู้ที่ต้องการในชุมชน <u>การบริหารจัดการองค์กร</u> มีการกำหนดเป้าหมายและแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่ชัดเจน					
6.	มีการกำหนดนโยบายของแหล่งเรียนรู้ที่ชัดเจน เป็นไปได้จริงในสถานการณ์ ปัจจุบัน					
7.	มีการวางแผนงานของแหล่งเรียนรู้ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว					
8.	มีการทบทวนแผนงานของแหล่งเรียนรู้เป็นระยะ					
9.	หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้					
10.	มีการดำเนินงานในลักษณะเครือข่ายประสานความร่วมมือกับแหล่งเรียนรู้อื่นๆ					
11.	มีการบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน					
12.	มีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่เป็นระบบ สามารถวัดประเมินผลได้					
13.	มีการจัดทำระบบประเมินความเสี่ยงในด้านต่างๆ					
14.	มีการระดมความร่วมมือจากหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ					
15.	มีงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอและต่อเนื่อง					

ข้อ	การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค ในกรุงเทพมหานคร	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
16.	มีแผนการใช้จ่ายและบริหารงบประมาณที่ชัดเจน เป็นระบบ					
17.	มีการกำหนดบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบของผู้จัดการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ อย่างชัดเจน					
18.	มีการกำหนดระยะเวลาเปิดให้บริการของแหล่งเรียนรู้เหมาะสม					
19.	เปิดโอกาสให้คนในชุมชนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่างสะดวก ไม่มีค่าใช้จ่าย ไม่จำกัดเพศและวัย					
20.	เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันได้อย่าง กว้างขวาง					
21.	มีการประชุมหารือกันภายในกลุ่มผู้จัดการเรียนรู้และแกนนำชุมชน เพื่อกำหนดแนวทางและนโยบายการบริหารแหล่งเรียนรู้ร่วมกัน					
22.	มีการประสานงานกับองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ร่วมกัน อย่างต่อเนื่อง					
23.	มีการรายงานผลการดำเนินงานให้ชุมชนได้รับทราบเป็นระยะ					
24.	มีการทบทวนการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้เป็นระยะ เพื่อนำไปสู่ การปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น					
25.	มีการลงประชามติเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการบริหารแหล่งเรียนรู้					
26.	<u>กระบวนการจัดการเรียนรู้</u> มีสถานที่ทำการของแหล่งเรียนรู้ที่ถาวร					
27.	สถานที่ทำการของแหล่งเรียนรู้มีความสะอาด ปลอดภัย ใช้ประโยชน์ ได้โดยสะดวก					
28.	มีการแบ่งสัดส่วนพื้นที่การเรียนรู้อย่างชัดเจน (มีการจัด Zoning)					
29.	สถานที่ทำการแหล่งเรียนรู้มีความโปร่งโล่งสบาย มีบรรยากาศที่ส่งเสริม ให้เกิดการเรียนรู้					
30.	มีการจัดพื้นที่เรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในชุมชน					
31.	มีการสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน					
32.	ชุมชนให้ความร่วมมือในการบำรุงรักษาแหล่งเรียนรู้ให้อยู่ในสภาพดี					
33.	มีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์เพื่อให้บริการในแหล่งเรียนรู้อย่างครบถ้วน					
34.	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนทรัพยากรในการจัดการเรียนรู้					

ข้อ	การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค ในกรุงเทพมหานคร	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
35.	วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนรู้มีจำนวนเพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้					
36.	วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนรู้ได้รับการบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดี ตลอดเวลา					
37.	มีการเตรียมการศึกษาหลักสูตร จัดตารางวิเคราะห์หลักสูตร และคำอธิบายที่ ชัดเจน					
38.	มีการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ที่นำองค์ความรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน					
39.	เนื้อหาสาระที่น่าเสนอในแหล่งเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชน ในมิติเวลา และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนในปัจจุบัน					
40.	หลักสูตรการเรียนรู้มีการปรับปรุงและพัฒนาให้ทันสมัยตลอดเวลา					
41.	มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้อย่างชัดเจน					
42.	มีระบบจัดเก็บข้อมูลความรู้ไว้เป็นหมวดหมู่ สืบค้นได้ง่าย					
43.	เนื้อหาความรู้ที่จัดไว้ มีการใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อน					
44.	มีการจัดให้มีสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับระดับอายุและการศึกษาของผู้เรียน ในชุมชน					
45.	มีการคัดเลือกผู้สอนเพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ประจำแหล่งเรียนรู้อย่างเป็น ระบบ					
46.	ผู้สอนประจำแหล่งเรียนรู้ต้องผ่านการฝึกอบรมจากสำนักงานคณะกรรมการ คุ้มครองผู้บริโภคและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้ ไปยังผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง					
47.	ผู้สอนประจำแหล่งเรียนรู้มีความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้ที่จะถ่ายทอดเป็น อย่างดี					
48.	มีการจัดประชุมคณะกรรมการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อกำหนดรายละเอียดการ ดำเนินงานร่วมกับชุมชนเป็นระยะ					
49.	มีการประเมินผลอย่างเป็นระบบเพื่อปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ดำเนิน ไปตามวัตถุประสงค์และความต้องการของผู้เรียน					
50.	มีการประเมินผลและปรับปรุงการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้เป็นระยะ					
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้						
51.	มีการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน					

ข้อ	การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภค ในกรุงเทพมหานคร	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
52.	มีการแบ่งกิจกรรมเป็นขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนการนำสู่ทเรียนรู้ ขั้นตอนการ ขั้นสรุป และขั้นประเมินผล					
53.	มีการจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อชุมชนให้นำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของ คนในชุมชน					
54.	มีการจัดกิจกรรมที่สามารถบูรณาการเข้ากับวิถีชีวิตของคนในชุมชนได้					
55.	กระบวนการจัดกิจกรรมของแหล่งเรียนรู้ ควรประกอบไปด้วย การทดลอง กิจกรรม ประเมินกิจกรรม สรุปผลการจัดกิจกรรม และปรับปรุงกิจกรรม					
56.	มีการศึกษาสภาพท้องถิ่น เพื่อออกแบบ พัฒนา และตรวจสอบความเป็นไปได้ ของกิจกรรม					
57.	กิจกรรมที่จัดควรเน้นให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ และผลิตผลิตไปกับเนื้อหา สาระที่ได้รับ					
58.	กิจกรรมที่จัดควรส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
59.	กิจกรรมที่จัดควรเน้นให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วม					
60.	มีการสำรวจความต้องการของชุมชนว่าต้องการกิจกรรมการเรียนรู้แบบใด					
61.	กิจกรรมที่จัดควรทำความเข้าใจได้ง่าย ใช้ภาษาปกติทั่วไป เข้าถึงคน ในชุมชนได้ทุกเพศ ทุกวัย และทุกระดับการศึกษา					
62.	กิจกรรมที่จัดควรมีระยะเวลาที่เหมาะสม ไม่สั้นหรือยาวเกินไป และต้องมีเวลา ให้ได้พบทวนเนื้อหาสาระที่ผู้จัดหรือผู้สอนต้องการจะสอดแทรก					
63.	กิจกรรมที่จัดต้องสามารถเชื่อมโยงกับภายนอกชุมชนได้					
64.	กิจกรรมที่จัดควรเน้นการเสริมความรู้ด้านการบริโภคให้ครอบคลุม ในทุกๆ มิติ					
65.	มีการจัดกิจกรรมผ่านสื่อต่างๆ เช่น สื่อ Social Media					
66.	มีการจัดตั้งชุมชนออนไลน์ของผู้เรียนในชุมชนเพื่อความสะดวกในการเรียนรู้					

ภาคผนวก ข
จดหมายเชิญผู้เชี่ยวชาญ





บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 15664

ที่ ศธ 6918/ 1112

วันที่ ๑๑ มีนาคม 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์ ดร.ชไมพร ดิสถาพร

เนื่องด้วย นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล นิติระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและการจัดการ การศึกษา (การบริหารการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติ ให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์ ดร.อัมพวัลย์ วิสวธีรานนท์ อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกนารถ บุญวัฒนะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ ทั้งนี้ นิสิตจะเป็น ผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว และสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 722 9250

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล และ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(อาจารย์ ดร.สุจิตรา ศรีสังข์)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 6918/ 09๕9



บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

14 มีนาคม 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพงษ์ ไสยโสภณ

เนื่องด้วย นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและการจัดการ การศึกษา (การบริหารการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติ ให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์ ดร.อัมพวัลย์ วิสวธีรานนท์ อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกนารถ บุญวัฒนะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสัมภาษณ์ ทั้งนี้ นิสิตจะเป็น ผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล และ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

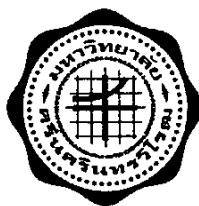
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 722 9250

ที่ ศธ 6918/ ๑๖๑



บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

| 4 มีนาคม 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์ ดร.นันทวัฒน์ ภัทรกรนันท์

เนื่องด้วย นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและการจัดการ การศึกษา (การบริหารการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติ ให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์ ดร.อัมพวัลย์ วิศวธีรานนท์ อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกนารถ บุญวัฒนะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ ทั้งนี้ นิสิตจะเป็น ผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล และ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

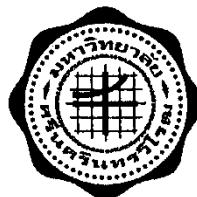
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 722 9250

ที่ ศธ 6918/ 0๑๕๑



บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๒๔ มีนาคม 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน นายพินเนศ ต๊ะปวง

เนื่องด้วย นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและการจัดการ การศึกษา (การบริหารการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติ ให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์ ดร.อัมพวัลย์ วิศวธีรานนท์ อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกนารถ บุญวัฒนะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ ทั้งนี้ นิสิตจะเป็น ผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล และ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 722 9250

ที่ ศธ 6918/ 0464



บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๒๔ มีนาคม 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน นายธนาชัย สาธิตวสุธา

เนื่องด้วย นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและการจัดการ การศึกษา (การบริหารการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติ ให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์ ดร.อัมพวัลย์ วิศวธีรานนท์ อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกนารถ บุญวัฒนะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบสัมภาษณ์ ทั้งนี้ นิสิตจะเป็น ผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล และ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

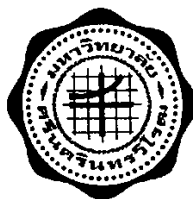
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 722 9250

ที่ ศธ 6918/ 0469



บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

14 มีนาคม 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน นายลักษณ์ บุณยเรือง

เนื่องด้วย นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและการจัดการ การศึกษา (การบริหารการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติ ให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์ ดร.อัมพวัลย์ วิศวธีรานนท์ อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกนารถ บุญวัฒนะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสัมภาษณ์ ทั้งนี้ นิสิตจะเป็น ผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล และ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

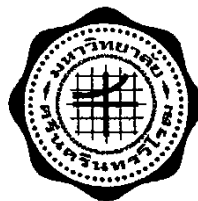
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 722 9250

ที่ ศธ 6918/ 04๕๑



บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

14 มีนาคม 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน นางสาวนภาพร ลิขิตเรืองศิลป

เนื่องด้วย นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและการจัดการ การศึกษา (การบริหารการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติ ให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์ ดร.อัมพวัลย์ วิศวกรรมานนท์ อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกนารถ บุญวัฒนะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสัมภาษณ์ ทั้งนี้ นิสิตจะเป็น ผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล และ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 722 9250



บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 15664

ที่ ศธ 6918/ ๕๑๕๒

วันที่ 4 สิงหาคม 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์ ดร.ชไมพร ดิสถาพร

เนื่องด้วย นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา (การบริหารการศึกษาดลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” โดยมี อาจารย์ ดร.อัมพวัลย์ วิศวธีรานนท์ อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกนารถ บุญวัฒนกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบประเมินรูปแบบ ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว และสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 720 9250

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ศาสตราจารย์ ดร. ช.

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 6918/ ๒๖๖



บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

4 สิงหาคม 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพงษ์ ไสยโสภณ

เนื่องด้วย นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา (การบริหารการศึกษาดลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” โดยมี อาจารย์ ดร.อัมพวัลย์ วิสวธีรานนท์ อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกนารถ บุญวัฒนะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบประเมินรูปแบบ ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล และ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 720 9250

ที่ ศธ 6918/ ๖๖๕๒



บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

4 สิงหาคม 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์ ดร.นันทวัฒน์ ภัทรกรนันท์

เนื่องด้วย นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา (การบริหารการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” โดยมี อาจารย์ ดร.อัมพวัลย์ วิสวธีรานนท์ อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกนารถ บุญวิวัฒนะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบประเมินรูปแบบ ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 720 9250

ที่ ศธ 6918/ ๓๓๕๓



บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๒ สิงหาคม 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน นายพิษณุ ศีปะปวง

เนื่องด้วย นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา (การบริหารการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาศักยภาพมนุษย์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” โดยมี อาจารย์ ดร.อัมพัลย์ วิศวธีรานนท์ อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกนารถ บุญวัฒนะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบประเมินรูปแบบ ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล และ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

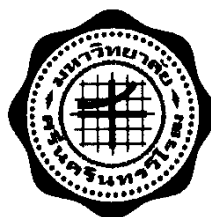
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 720 9250

ที่ ศธ 6918/ ๒๕๖๒



บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

4 สิงหาคม 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน นายธนาชัย สาสิตวสุธา

เนื่องด้วย นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา (การบริหารการศึกษาดลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” โดยมี อาจารย์ ดร.อัมพวัลย์ วิศวธีรานนท์ อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกนารถ บุญวัฒนกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบประเมินรูปแบบ ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 720 9250

ที่ ศธ 6918/ ๖๖๕๑



บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๔ สิงหาคม 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน นายลักขมณ บัญเรื่อง

เนื่องด้วย นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา (การบริหารการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” โดยมี อาจารย์ ดร.อัมพวัลย์ วิศวธีรานนท์ อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกนารถ บุญวัฒนะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประเมินรูปแบบ ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 720 9250

ที่ ศธ 6918/ ๒๕๖๒



บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๔ สิงหาคม 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน นางสาวนภาพร ลิขิตเรืองศิลป์

เนื่องด้วย นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา (การบริหารการศึกษาด้านชีวิตเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านการบริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” โดยมี อาจารย์ ดร.อัมพวัลย์ วิสวธีรานนท์ อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกนารถ บุญวัฒนะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประเมินรูปแบบ ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล และ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 720 9250

ประวัติย่อผู้วิจัย



ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อชื่อสกุล	นางสาววิมลรัตน์ รุกขวรกุล
วันเดือนปีเกิด	17 มีนาคม 2523
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	289/2 ซอยสาทร 17 ถนนสาทรใต้ ยานนาวา สาทร กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการส่วนความร่วมมือกับต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2542	สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาบัณฑิต จาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. 2550	วารสารศาสตรมหาบัณฑิต จาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. 2554	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต จาก วิทยาลัยทองสุข
พ.ศ. 2560	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ